T.C.

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

GELENEKSEL TÜRK SANATLARI ANASANAT DALI

HASEKİ HÜRREM SULTAN TÜRBESİ ÇİNİLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tuğba GAYIK

130301004

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Latife AKTAN ÖZEL

İSTANBUL 2019

T.C.

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

GELENEKSEL TÜRK SANATLARI ANASANAT DALI

HASEKİ HÜRREM SULTAN TÜRBESİ ÇİNİLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tuğba GAYIK

130301004

Bu tez 19/06/2019 tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri tarafından oy birliği ile kabul edilmiştir.

----------	----------	----------
Dr. Öğr. Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi
Latife Aktan ÖZEL	M. Sadık ALTINOK	Süreyya OSKAY
(Başkan)	(Üye)	(Üye)

ÖZET

Geleneksel Sanatlar bir toplumun kendine has mirasının önemli göstergelerinden biridir. Türk Mimarlığında ev, camii, köşk, türbe gibi yapıların tavan veya duvarlarına işlenen çini süslemeleri, her dönemin kendine özgü özelliğini yansıtan önemli bir süsleme türüdür.

Olumsuz hava şartlarına dayanıklı olsa da, zamanın da etkisi ile zarar gören kalem işi süslemelerine oranla daha az zarar gören çiniler yine de seneler içerisinde onarım görmüş veya erken tarihli yapılara, onarım yapıldığı dönemin üslubuna uygun başka nakışlar eklenmiştir. Bu nedenle çini süslemeleri ayrıntılarıyla incelenerek belgelenmesinin gerekliliği düşünülmüştür.

Eser Osmanlı dini mimarisinin önemli örneklerinden birini teşkil etmektedir. Mimar Sinan'ın da anlayışıyla ayrı bir dikkat çekmektedir. Türbe Kanuni Sultan Süleyman tarafından zevcesi Haseki Hürrem Sultan için vefatından sonra Mimar Sinan'a yaptırılmıştır. Süleymaniye haziresinde yer alan türbe, çiniler açısından önem arz etmektedir.

Türbe ağırlıklı olarak çini panolardan oluşmaktadır. Ağırlıklı olarak sıraltı tekniğinin uygulandığı çiniler yer almaktadır. Bunun dışında sadece kapı arkası çinilerinde renkli sır tekniği uygulanmıştır. Türbe dıştan baktığımızda sekizgen, içeriden ise onaltıgen planlıdır. Türbeye giriş kapısının sağ ve sol duvarlarından çiçek açmış bahar ağacı panolar yer almaktadır. İç mekanda ise bordür çinileri, mihrap köşesi çinileri, pencere üstü / pencere alınlıkları, kitabeler, ulama çiniler, kapı arkası çinileri ve mermer taklidi çiniler gruplar halinde ele alınmıştır. Çinilerde kompozisyon planları simetrik ve ulama çıkışlı panolardır.

Bu tez, Haseki Hürrem Sultan Türbesi'nin (1558-1559) çinilerini konu edinmiştir. Araştırma konum olan Haseki Hürrem Sultan Türbesi çinileri teknik özellikleri, motif ve desen anlayışları ile ele alınarak değerlendirilmiştir. Tezimde yer alan fotoğrafların yüzde sekseninin çekimleri bana aittir.

Anahtar Kelimeler: Hürrem Sultan, Türbe, Çini, Hürrem Sultan Türbesi Çinileri.

ABSTRACT

Traditional arts is one of the most important manifestations of the authentic cultural heritage of a society. Tile decorations on the ceilings or walls of buildings such as houses, mosques, mansions and tombs is an important type of decoration in Turkish architecture that reflects the characteristic features of each period.

The tiles, although resistant to adverse weather conditions, and less likely to be damaged compared to painting decorations by the effect of time, were yet repaired over the course of years, or in some cases, new decorated tiles had been added to the early structures representing contemporary sytle. Hence, it is thought that the tile decorations should be examined and documented in detail.

The Tomb represents an outstanding example of Ottoman religious architecture which also reflects Architect Great Sinan's style. Sultan Suleiman The Magnificient ordered The Tomb to Great Sinan in memory of his late wife Haseki Hürrem Sultan. The Tomb, placed in the 'hazire' (burial area) of the Süleymaniye Mosque, has an important value with its tiles.

The building, is mostly covered with tiles. They are predominantly made with underglaze technique, other than that, there is a unique group of tiles, situated behind the door wings -in their open position- that are made with colored glaze. The building has an octagonal plan on the outside, and an hexadecagonal plan in the inside. On the right and left sides of the building's entrance door, there are tile panels with spring tree decorations. In the interior, border tiles,tiles on the upper corners of mihrab area, those on window pediments, inscription tiles, adjoined-figured tiles, marble imitation tiles and the ones behind the entrance door wings are examined in different groups. The tile panels have symmetrical and adjoined figures in the compositional plan.

This thesis is about Haseki Hürrem Sultan Tomb's (1558-1559)tiles. My research subject focuses on Haseki Hürrem Sultan Tomb's tiles' with their technical characteristics, motif and design style. Eighty percent of the photographs used in this thesis were taken by myself.

Key Words: Hürrem Sultan, Tomb, Tile, Hürrem Sultan Tomb's tiles.

ÖNSÖZ

Çalışmamda bilgisini ve desteğini benden esirgemeyen danışmanım Sayın Dr. Öğretim Üyesi Latife AKTAN ÖZEL' e teşekkürü borç bilirim. Yine çalışmamın başlangıcından bu yana olumlu yönde teşviklerde bulunan, her türlü desteği gösteren en büyük manevi destekçim olan Sevgili eşim Turgut GAYIK' a ve hayatım boyunca maddi ve manevi her zaman yanımda olan anneme ve babama sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İstanbul, 2019 Tuğba GAYIK

İÇİNDEKİLER

ÖZET I

ABSTRACT II

ÖNSÖZ III

KISALTMALAR VIII

RESİM LİSTESİ.....IX

ÇİZİM LİSTESİ …….....XV

GİRİŞ……...……..1

1.HASEKİ HÜRREM SULTAN TÜRBESİ 2

1.1.Haseki Hürrem Sultan..... 2

1.2.Haseki Hürrem Sultan Türbesi…….……...…….…….……..3

2.HÜRREM SULTAN TÜRBESİNDE KULLANILAN ÇİNİLER.11

2.1.Haseki Hürrem Sultan Türbesi Çinileri…….……...……....11

2.2.Haseki Hürrem Sultan Türbesi Girişinde Bulunan Çini Panolar..... 12

2.2.1.Haseki Hürrem Sultan Türbesi Girişinde Bulunan Çini Pano…….. 12

2.2.2.Haseki Hürrem Sultan Türbesi Girişinde Bulunan Çini Pano ……21

2.2.3.Haseki Hürrem Sultan Türbesi Girişinde Bulunan Çini Panolar……..…27

2.3.Haseki Hürrem Sultan Türbesinde Kullanılan Bordür Çinileri…….……30

2.3.1.1.Haseki Hürrem Sultan Türbesi Girişinde Yer Alan Bahar Ağaçlı Panoların Bordürleri ……30

2.3.1.2.Haseki Hürrem Sultan Türbesi Girişinin Sağ ve Sol Tarafında Bulunan Kitabe Bordürleri ……..39

2.3.1.3.Haseki Hürrem Sultan Türbesi Girişinin Sağ Tarafında Bulunan Mermer Görünüşlü Pano Bordürleri……...……..47

2.3.2.Haseki Hürrem Sultan Türbesi İç Mekan Bordürleri…….…….52

2.3.2.1.Haseki Hürrem Sultan Türbesindeki Nişlerin İç Duvarlarında Bulunan Ulama Çinilerin Bordürleri……..……52

2.3.2.2.Haseki Hürrem Sultan Türbesindeki Nişlerin İç Duvarının Kenarlarındaki Ara Bordür……..……..61
2.3.2.3.Haseki Hürrem Sultan Türbesindeki Tüm Kenarları Çevreleyen Ana Bordür……...…….……69
2.3.2.4.Haseki Hürrem Sultan Türbesi Çinilerinin En Üstünde Yer Alan Tepelik Bordürü……..……...…….77
2.3.2.5.Haseki Hürrem Sultan Türbesinde Kapı Arkası Panolarının Bordür Çinileri……...…….……..80
2.3.2.6.Haseki Hürrem Sultan Türbesi Pencere Alınlık Bordürü……89
2.3.2.7.Haseki Hürrem Sultan Türbesinde Bulunan Nişlerin Köşelerinde Yer Alan Panoların Bordürleri 1……..….96
2.3.2.8.Haseki Hürrem Sultan Türbesinde Bulunan Nişlerin Köşelerinde Yer Alan Panoların Bordürleri 2……..…100
2.4.Haseki Hürrem Sultan Türbesinde Kullanılan Ulama Çiniler..……..…107
2.5.Haseki Hürrem Sultan Türbesinde Kullanılan Pencere Alınlıkları……...112
2.6.Haseki Hürrem Sultan Türbesinde Niş Köşe Panolarında Yer Alan Çiniler……...…118
2.6.1.Haseki Hürrem Sultan Türbesinde Yer Alan Rumili Bordürlerle Çevrelenmiş Bahar Ağaçlı Niş Köşe Panoları…….……..…….118
2.6.2.Haseki Hürrem Sultan Türbesinde Yer Alan Pençli Bordürlerle Çevrelenmiş Bahar Ağaçlı Niş Köşe Panoları……..123
2.6.3.Haseki Hürrem Sultan Türbesinde Yer Alan Rumi ve Pençli Bordürlerle Çevrelenmiş Bahar Ağaçlı Niş Köşe Panoları…….…….128
2.7.Haseki Hürrem Sultan Türbesinde Kullanılan Kapı Arkası Çinileri……..…...……132
2.8.Haseki Hürrem Sultan Türbesinde Kullanılan Mermer Taklidi Çini Panolar…….139
2.9.Haseki Hürrem Sultan Türbesinde Kullanılan Kitabelerin İçinde Yer Alan Bağımsız Motifler……..…..145
2.9.1.Haseki Hürrem Sultan Türbesi Girişinde Bulunan Kitabelerin İçinde Yer Alan Bağımsız Motifler……...……145
2.9.2.Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçi Kitabelerin Bağımsız Motifleri ….....148

2.9.2.1.Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Bulunan Kitabelerin İçinde Yer Alan Bağımsız Motifler 1……..…….148
2.9.2.2.Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Bulunan Kitabelerin İçerisinde Yer Alan Bağımsız Motifler 2……..…….…..…151
2.9.2.3.Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Bulunan Kitabelerin İçerisinde Yer Alan Bağımsız Motifler 3……...154
2.9.2.4.Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Bulunan Kitabelerin İçerisinde Yer Alan Bağımsız Motifler 4…….……..157
2.10.Haseki Hürrem Sultan Türbesinde Kullanılan Kitabe Çiniler……...….160
2.10.1.Haseki Hürrem Sultan Türbesi Girişinde Bulunan Kitabeler……..160
2.10.1.1.Haseki Hürrem Sultan Türbesi Girişinin Sağ Tarafında Bulunan Kitabe Çiniler 1……160
2.10.1.2.Haseki Hürrem Sultan Türbesi Girişinin Sol Tarafında Bulunan Kitabe Çiniler 2……...…….……....162
2.10.2.Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Bulunan Kitabeler……164
2.10.2.1.Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Yer Alan Çini Kitabe 1…..164
2.10.2.2.Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Yer Alan Çini Kitabe 2…..166
2.10.2.3.Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Yer Alan Çini Kitabe 3.....168
2.10.2.4.Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Yer Alan Çini Kitabe 4….170
2.10.2.5.Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Yer Alan Çini Kitabe 5….172
2.10.2.6.Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Yer Alan Çini Kitabe 6…..174
2.10.2.7.Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Yer Alan Çini Kitabe 7…..176
2.10.2.8.Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Yer Alan Çini Kitabe 8.….178
2.10.2.9.Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Yer Alan Çini Kitabe 9….180

3.ESERLERİM……..……..182

3.1.BAHAR AĞAÇLI PANO…….……182
3.2.DÖNEN LALELER ADLI TABAK ÇALIŞMAM……..…..…….186
3.3.NATURALİST ÜSLUPLU PANO…….……..……188
3.4.BABA NAKKAŞLI PANO…….……..……190
3.5.KUŞLU PANO…….……..…192

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME 194
KAYNAKLAR 197
ÖZGEÇMİŞ 200

KISALTMALAR

a.g.e. :Adı geçen eser

a.g.m :Adı geçen makale

cm. :Santimetre

C. : Cilt

FSMVÜ. : Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

IRCICA : İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi

İSAM : İslam Araştırmaları Merkezi

Sy. : Sayı

s. : Sayfa

YÖK : Yüksek Öğrenim Kurumu

RESİM LİSTESİ

Resim 1. Süleymaniye külliyesi planı ……..…4
Resim 2. Haseki Hürrem Sultan Türbesi, iç mekan çinileri……. 6
Resim 3. Haseki Hürrem Sultan Türbesi, mukamasın altında yer alan farklı rozetler.7
Resim 4. Haseki Hürrem Sultan Türbesi, kubbe 8
Resim 5. Türbenin içinde yer alan Hürrem Sultan, Şehzade Mehmet ve Hatice Sultan'a ait sanduklar 9
Resim 6. Giriş kemeri kapı arkasındaki renkli sırlı çiniler……...10
Resim 7. Giriş kapısının sağ tarafında bulunan bahar ağacı panosu (80*****194).....12
Resim 8. Giriş kapısının sağ tarafında bulunan bahar ağacı panosunun detayı 1..... 16
Resim 9. Giriş kapısının sağ tarafında bulunan bahar ağacı panosunun detayı 2….. 16
Resim 10. Giriş kapısının sağ tarafında bulunan bahar ağacı panosunun detayı 3.... 17
Resim 11. Giriş kapısının sağ tarafında bulunan bahar ağacı panosunun detayı 4…17
Resim 12. Giriş kapısının sol tarafında bulunan bahar ağacı pano (80*****194)…….21
Resim 13. Giriş kapısının sol tarafında bulunan bahar ağacı panosunun detayı 1……24
Resim 14. Giriş kapısının sol tarafında bulunan bahar ağacı panosunun detayı 2…....24
Resim 15. Giriş kapısının sol tarafında bulunan bahar ağacı panosunun detayı 3…....25
Resim 16. Giriş kapısının sol tarafında bulunan bahar ağacı panosunun detayı 4…....26
Resim 17. Giriş kapısının sol tarafında bulunan bahar ağacı panosunun detayı 5….26
Resim 18. Giriş kapısının sol ve sağ tarafında bulunan bahar ağacı pano (80*194)……..27
Resim 19. Sol panonun sol bordür detayı..... 30
Resim 20. Sağ panonun sağ bordür detayı..... 30
Resim 21. Türbenin girişinde yer alan bahar ağaçlı pano bordürü..... 33
Resim 22. Türbenin girişinde yer alan bahar ağaçlı pano köşe bordürü ..... …….33
Resim 23. Sağ panonun simetri ekseninin iki kenarındaki tahribatlar ……..….34
Resim 24. Sağ panonun sağ alttan üçüncü bordüründeki alçı üzerine tamamlama..…34
Resim 25. Sol panonun sağ üstten ilk iki karosunda yer alan alçı üzerine renk ve desen uygulaması (Çini değildir.)…….35

Resim 26. Sol panonun sol üstten iki ve üçüncü karoların da yer alan alçı üzerine renk ve desen uygulaması…….…….…….36
Resim 27. Sol panonun sağ üstten altıncı karosunda yer alan alçı üzerine renk ve desen uygulaması …….....37
Resim 28. Türbe girişinin sağ tarafında bulunan kitabe bordürü ……....39
Resim 29. Türbe girişinin sol tarafında bulunan kitabe bordürü ……..……...39
Resim 30. Türbe girişinin sağ tarafında yer alan kitabenin üst kenar bordürü (detay1) …….42
Resim 31. Türbe girişinin sağ tarafında yer alan kitabenin alt kenar bordürü (detay2) …….....42
Resim 32. Türbe girişinin sağ tarafında yer alan kitabenin sağ kenar köşe bordür (detay3) …….….42
Resim 33. Sol kitabenin sol kenarındaki alçı ile doldurulan bordür detayı ……..…..43
Resim 34. Sol kitabenin sağ kenarındaki parça kayıplarının detay görüntüsü …...….44
Resim 35. Giriş kapısının sağında yer alan bahar ağaçlı panonun altındaki mermer görünüşlü pano ……...47
Resim 36. Giriş kapısının solunda yer alan bahar ağaçlı panonun altındaki mermer görünüşlü pano……47
Resim 37. Sağ pano üst kenar bordürde yer alan küçük parça kayıpları…….…49
Resim 38. Sağ pano sol kenardaki eksik ve alçı ile tamamlama yapılmamış alanlar...49
Resim 39. Sol pano da parça kayıplarının görüldüğü kenar……..50
Resim 40. Sol pano sağ kenardaki mevcut tahribatlardan detaylar…….……50
Resim 41. Ulama çinileri çevreleyen bordür karosuna örnek……..……52
Resim 42. Ulama çinileri çevreleyen bordür karosuna örnek…….…55
Resim 43. Hatalı restorasyona bağlı oluşan hatayi motiflerindeki yön farklılıkları…56
Resim 44. Onarım sırasında alçı ile doldurulan zeminde hatalı desen ve renk uygulaması……..56
Resim 45. Renk ve desen açısından hatalı restorasyon uygulaması…….…..…..57
Resim 46. Alçı üzerine renk ve desen açısından yanlış köşe dönüşü uygulamasına örnek……...58
Resim 47. Nişlerin iç duvarlarının kenarlarını çevreleyen ara bordürler…….....61
Resim 48. Nişlerin kenarlarını çevreleyen ara bördür örneği…….……64

Resim 49. Türbenin sağdan itibaren ikinci kenarındaki yapılmış olan alçı üzerine renk ve desen uygulaması……65
Resim 50. Dördüncü kenardaki oldukça başarısız restorasyon uygulamasına bir başka örnek……...66
Resim 51. Diğer kenarlardaki parça kayıpları ve alçı ile tamamlamalara örnekler….67
Resim 52. Türbenin tamamını çevreleyen ana bordürden örnek……69
Resim 53. Ana bordürden detay görünümü……72
Resim 54. Alçı üzerine yapılan desen ve renk uygulamalrına örnek 1……73
Resim 55. Özensiz restorasyon uygulamasına bir başka örnek 2…….……...73
Resim 56. Özensiz restorasyon uygulamasına bir diğer örnek 3……74
Resim 57. Dikey kullanılan hatayiler arasımda ki diyagonal rumi kompozisyonunda burada iki rumi yan yana getirilerek aradaki şakayik motifi yok edilmiştir……74
Resim 58. Bordür çinilerinde kompozisyon akışından farklı başka bir bordürün restorasyon uygulaması……...75
Resim 59. Türbenin üst kenarların da yer alan bitiş bordürü……77
Resim 60. Türbenin tüm çinilerini çevreleyen bu bitiş bordürlerinden sadece ikinci kenardaki mevcut parça kayıbı…….……...79
Resim 61. Kapı arkası panolarının bordür çinileri…….....80
Resim 62. Kapı arkası panolarının bordür çinilerinden örnek……83
Resim 63. Sağ pano ki parça kayıplarının alçı ile dolgulanması……..……..84
Resim 64. Sağ panoda yer alan yüzey kayıpları…….……..84
Resim 65. Sağ panodaki bordür çinilerinde kompozisyon akışından farklı başka bir bordürün restorasyon uygulaması……..85
Resim 66. Sol kapı arkası panosunun aşağıdan yukarı üçüncü bordürünün yerinde olmayan kısmının görüntüsü……...…86
Resim 67. Haseki Hürrem Sultan türbesi pencere alınlıkları bordür çinileri…..…….89
Resim 68. Pencere alınlık bordürünün simetri ekseninden kesit görüntüsü……92
Resim 69. Üçüncü pencere alınlığındaki eksik parça…….....92
Resim70. Pencere alınlığı bordürünün köşe dönüşü……93
Resim 71. Nişlerin köşelerinde yer alan bahar ağaçlı panonun penç ve yapraklardan oluşan bordür kuşağı……..……96

Resim 72. Kenar bordürleri ters s kurguya sahip penç ve yaprak motiflerinden oluşan panoların bordür detayı…….....98
Resim 73. Türbe girişinden itibaren sağdan sola ikinci kenardaki niş köşe pano bürdüründe mevcut tahribat……99
Resim 74. Nişlerin köşelerinde yer alan bahar ağaçlı panonun ortabağ ve rumilerden oluşan bordür kuşağı…….100
Resim 75. Farklı yöne bakan ortabağın içinden çıkan rumiler birbirlerine diyagonal olarak paralel yerleştirilmesiyle oluşan bordür kuşağı……..103
Resim 76. Girişin sağından itibaren on dördüncü kenarda yer alan panoyu çevreleyen rumili bordürdeki parça kayıplarından (detay 1)…….104
Resim 77. Aynı panoda yer alan bir başka tahribat (detay 2)……..104
Resim 78. Bordür yüzeyindeki çatlaklar ve parça kayıpları (detay 3)…….105
Resim 79. Türbe içerisinde niş duvarlarının iç kısmını süsleyen ulama çiniler…….107
Resim 80. Nişlerin iç kısımlarını süsleyen ulama çini karodan detay fotoğrafı……109
Resim 81. Hasara uramış karolar ve bu karoların birleşimlerinde oluşan tahribatlar.110
Resim 82. Türbe içerisinde ki pencerelerin üzerlerin de yer alan pencere alınlığı…112
Resim 83. Kapıdan girişte solda ki ilk alınlıkta noksan olan iki karo……115
Resim 84. Rumili bordürlerle çevrelenmiş bahar ağaçlı niş köşe panosu……118
Resim 85. Rumili bordürle çevrelenmiş bahar ağaçlı panonun dibinden çıkışlı motiflerden (detay 1).....121
Resim 86. Pençli bordürlerle çevrelenmiş bahar ağaçlı niş köşe panosu……..123
Resim 87. Pençli bordürle çevrelenmiş bahar ağaçlı panonun dibinden çıkışlı motiflerden (detay 1)…….……126
Resim 88. Pençli ve rumili bordürlerle çevrelenmiş bahar ağaçlı niş köşe panoları..128
Resim 89. Giriş kapı arkası renkli sırlı çini panolar……..……132
Resim 90. Giriş kapı arkası renkli sır tekniğindeki çini panodan detay görümü…...135
Resim 91. Sağ panodaki yüzey kayıplarının alçı ile doldurulması……136
Resim 92. Sol panodaki mevcut tahribatlar ve yüzeydeki kir birikintilerinden detay görünüm……...…….137
Resim 93. Türbenin girişinin sağında ve solunda ki bahar ağaçlı panoların alt ksımlarında yer alan mermer görünümlü çini panolar……..139
Resim 94. Mermer görünümlü karodan detay görünümü……..142

Resim 95. Sağ panodaki yüzey kayıplarından detay görünüm……143
Resim 96. Sol panodaki alçı ile doldurulan alanlar ve çeşitli tahribatlar…….143
Resim 97. Sağ panoda yer alan bağımsız motifler…….……145
Resim 98. Sol panoda yer alan bağımsız motifler 1……..…145
Resim 99. Sol panoda yer alan bağımsız motifler 2…….145
Resim 100. Birbirinin içinden geçerek oluşmuş yıldız formunda bağımsız motiften detay görünümü…….148
Resim 101. Sekiz dilimli penç motifi……148
Resim 102. Türbenin yedinci köşesinde bulunan kitabedeki lale motifi…….151
Resim 103. Türbenin dokuzuncu köşesindeki kitabede yer alan penç motiflerinden detay görünüm…….……..154
Resim 104. Türbenin on birinci köşesindeki kitabede dördüncü kez görülen motif..157
Resim 105. Giriş kapısının sağ tarafında bahar ağaçlı panonun üst kısmında yer alan kitabe…….160
Resim 106. Giriş kapısının sol ttarafında bahar ağaçlı panonun üst kısmında yer alan kitabe…….……....162
Resim 107. Türbeden içeri girdiğimizde giriş kapısının üzerinde yer alan kitabeler…….164
Resim 108. Girişten itibaren sağdan sola doğru üçüncü köşesinde yer alan çini kitabeden görünüm……..…..166
Resim 109. Girişten itibaren sağdan sola doğru beşinci köşesinde yer alan çini kitabeden görünüm…….…...168
Resim 110. Girişten itibaren sağdan sola doğru yedinci köşesinde yer alan çini kitabeden görünüm……170
Resim 111. Girişten itibaren sağdan sola doğru dokuzuncu köşesinde yer alan çini kitabeden görünüm……172
Resim 112. Girişten itibaren sağdan sola doğru on birinci köşesinde yer alan çini kitabeden görünüm……174
Resim 113. Girişten itibaren sağdan sola doğru on üçüncü köşesinde yer alan çini kitabeden görünüm……176
Resim 114. Girişten itibaren sağdan sola doğru on beşinci köşesinde yer alan çini kitabeden görünüm……...….178

Resim 115. Türbenin kıble duvarının üzerinde yer alan yekpare çini karo……..180
Resim 116. Desenin aydınger kağıdında çizimi……182
Resim 117. Desenin kontur çekilirken ki görünüşü……..183
Resim 118. Renklendirme aşamasından görünüm……184
Resim 119. Fırın pişirimi sonrası montajlı hali……185
Resim 120. Desenin aydınger kağına çizimi……186
Resim 121. Tabağa aktarılan desenin konturlanmış görünümü……187
Resim 122. Fırın pişirimi sonrası görünümü……187
Resim 123. Desenin aydınger kağıdına çizimi……..188
Resim 124. Panonun fırın pişirimi sonrası……...….189
Resim 125. Desenin aydıngere çizimi……...190
Resim 126. Panonun fırın pişirimi sonrası……191
Resim 127. Desenin aydıngere çizimi……...192
Resim 128. Fırın pişirimi sonrası……..193

ÇİZİM LİSTESİ

Çizim 1.Bahar ağacı köşe bulut kompozisyonunun çizimi..... …18

Çizim 2.Lale, laleye benzer lale ve mine çiçeği motiflerinin çizimi ……..19

Çizim 3.Bahar ağaçlı panonun çizimi…….……20

Çizim 4.Bahar ağaçlı panonun bordür çizimi…….…….....38

Çizim 5.Türbenin giriş kısmında yer alan kitabelerin bordür çizimi…...……...45

Çizim 6.Bordürün köşe dönüşlerinde yer alan hatayi motifi çizimi..……....….45

Çizim 7.Bordürde yer alan penç ve yaprak motiflerinin çizimleri …….46

Çizim 8.Mermer görünümlü panonun bordür çizimi……..51

Çizim 9.Ulama çinileri çevreleyen bordür çizimi ……..59

Çizim 10.Şakayık ve lale motiflerinin çizimleri…….. …..60

Çizim 11.Nişlerin kenarlarını çevreleyen ara bordürün çizimi ..... ……68

Çizim 12.Türbenin tamamını çevreleyen ana bordürün çizimi……...76

Çizim 13.Türbenin üst kenarlarında yer alan bitiş bordürünün çizimi……...79

Çizim 14.Kapının arkasında yer alan panoların bordür çizimi ……..……87

Çizim 15.Hatayi ve penç motiflerinin çizimi ……..……...88

Çizim 16.Pencere alınlıkları bordür çizimi ……..……..94

Çizim 17.Bordürün köşe dönüşlerinde yer alan hatayi ve penç motiflerinin çizimi..95

Çizim 18.Nişlerin köşelerinde yer alan bahar ağaçlı panonun penç ve yapraklardan oluşan bordür çizimi……99

Çizim 19.Nişlerin köşelerinde yer alan bahar ağaçlı panonun,ortabağ ve rumilerden oluşan bordür çizimi……..106

Çizim 20.Niş duvarlarının iç kısmını süsleyen ulama çini karonun çizimi……..111

Çizim 21. Şakayık motifi çizimi……116

Çizim 22.Saz yaprağının çizimi……117

Çizim 23.Rumili çerçevelenmiş bahar ağaçlı panonun dibinden çıkışlı motiflerin çizimi……122

Çizim 24.Pençli bordürle çevrelenmiş bahar ağaçlı panonun dibinden çıkışlı motiflerin çizimi……127

Çizim 25.Bahar ağaçlı niş köşe panolarının dibinden çıkışlı motiflerin çizimi……131

Çizim 26.Giriş kapı arkası renkli sır tekniğindeki çini karonun çizimi……138

Çizim 27.Mermer görünümlü karonun çizimi……...144

Çizim 28.Türbe girişindeki kitabelerin içerisinde yer alan bağımsız motiflerin çizimi……147

Çizim 29.Türbe içerisindeki kitabelerde yer alan bağımsız motiflerin çizimleri…...150

Çizim 30.Lale motifinin çizimi……153

Çizim 31.Bağımsız penç motiflerin çizimi……156

Çizim 32.Bağımsız motif çizimi……...159

GİRİŞ

Hürrem Sultan Türbesi, 16. yüzyılda inşa edilmiş olup, devrin önemli mimari eserleri arasında yer almaktadır. Türbe içerisindeki çiniler, bordürler, niş köşeleri, pencere alınlıkları, kitabeler, ulama çiniler, kapı arkası çinileri ve mermer görünümlü çiniler gruplar halinde belgelenerek ele alınmıştır.

Hürrem sultan türbesi hakkında, tarihî ve mimarî açıdan birçok kaynak mevcuttur. Ancak türbedeki çiniler hakkında tez, makale vb. boyutlarda çalışmalar pek yapılmamıştır. Yüksek lisans dönemi içerisindeki kısıtlı zamanda, yoğun bir çalışma, araştırma ve emek sarf ederek Hürrem Sultan Türbesi'nin çinileri kapsamlı olarak incelenmiştir.

Yapılan çalışmanın 16. yüzyıl eseri olması aynı zamanda Mimar Sinan'ın eşsiz eserlerinden birisi olması nedeniyle türbe ve çinileri hakkında kapsamlı bilgilere yer verildi. Daha sonra çini süslemelerin belge niteliğinde olduğu gerçeğinden yola çıkarak, desenlerin yok olmadan gelecek nesillere aktarılmasını ana amaç edinip çizimleri yapılmıştır.

YÖK Tez Tarama Merkezi, İSAM, IRCICA, Beyazıt Devlet Kütüphanesi ve çeşitli üniversite kütüphanelerinden konuyla ilgili kaynaklar taranmıştır.

Araştırma esnasında yukarıda bahsedilen tez araştırma merkezleri haricinde pek çok kitap, makale, dergi, tez ve yayın taranmış, konuyla bağlantılı bilgiler çalışmada yerini almıştır. Türbeye ait fotoğraflar tarafımdan çekilmiştir. Çizimler ve yakın plan görüntüleri arşiv oluşturacak düzeydedir. Çok fazla çekilen yakın fotoğraf arasından daha nitelikli ve ayrıntılı olanlar seçilmiştir. Bu araştırma safhasında mekâna sık sık gidilmiş ve her defasında başka bir detay ile karşılaşılmıştır.

1. HASEKİ HÜRREM SULTAN TÜRBESİ

1.1.Haseki Hürrem Sultan

Hürrem Sultan 1506 yılında doğup 1558 yılında 52 yaşındayken vefat etti.

Kanuni Sultan Süleyman Han'ın eşi ve sonraki padişah II. Selim'in annesidir.

Lehistan Krallığı'nın sınırları içerisinde bulunan Rohatyn'da doğdu. 14 yaşındayken Tatar akıncılar tarafından 1520 tarihinde Rohatyn'den kaçırılmış, Kırım Hanı'nın himayesine girmiş ve daha sonra Osmanlı sarayına sunulmuştur.

16. yüzyıl kaynaklarına göre kızlık ismi bilinmiyordu. Ama daha sonraki kayıtlara geçen iddialara göre mesela 19. yüzyılın Ukrayna'daki ilk kayıtlarına göre (!) Anastasia (Kısaca Nastia) Polonyalıların geleneğinde, Aleksandra Lisowska olarak bilinir. Genelde Hürrem Sultan olarak bilinirdi; Avrupa dillerinde Roxolena, Roxolana, Roxelane, Rossa, Ruziac, Türkçede Hürrem (Farsça kökenliخرمKhurram), neşeli olan kişi ve (Arapçada Karima -كريمة) soylu olan kişi anlamına gelir. Roxelana, onun gerçek ismi olmayabilir ama takma adı onun Ukraynalı soyuna ait olan (Günümüze ait yaygın isim Ruslana) ve Doğu Slav ismi olan, Roxolany ya da Roxelany, şimdiki Ukrayna halkında 15. yüzyıldan sonra kullanılıyordu.

Hürrem Sultan, sarayda özel bir eğitim gördü. Güzelliği, zekası ve becerisi ile padişahın dikkatini çekmeyi bildi. Harem kadınları ve sarayın ileri gelenleri arasında da kendine yer edindi.

Hürrem Sultan, Kanuni Sultan Süleyman'a bir kız, dört oğlan çocuğu doğurdu. En büyük oğlu Mehmet Şehzade tahta çıkamadan öldürüldü. İkinci oğlu Selim tahta çıktı. Diğer çocukları da Beyazıt ve Cihangir Şehzadelerdir. Kızı Mihrimah Sultan Rüstem Paşa ile evlendi.

Hürrem Sultan 18 Nisan 1558 tarihinde eşi Kanuni Sultan Süleyman'dan 8 sene önce 52 yaşındayken öldü. Oğlu II. Selim'in tahta çıkışını göremedi. Süleymaniye Camisi Külliyesi içinde kendisi için yaptırılan türbeye gömüldü. Türbenin iç duvarları bir cennet bahçesini tasvir eden İznik çinileriyle kaplıdır.

Hürrem Sultan İstanbul'da günümüzde onun adıyla anılan Haseki semtinde, Mimar Sinan'a Haseki Külliyesi'ni yaptırmıştır. 1538-1550 yılları arasında inşaatı tamamlanan külliyenin içinde bir hamam, medrese ve hastane bulunmaktadır. Günümüzde T.C. Sağlık Bakanlığı Haseki Eğitim ve Araştırma Hastanesi olarak tanınan bu hastane Türkiye'de kesintisiz hizmet vermekte olan en eski hastane olma özelliğini taşır.

Hürrem Sultan ayrıca Ayasofya Camii civarında yardıma muhtaç ve fakirlerin karnını doyurmak için bir mutfak yaptırtmıştır.

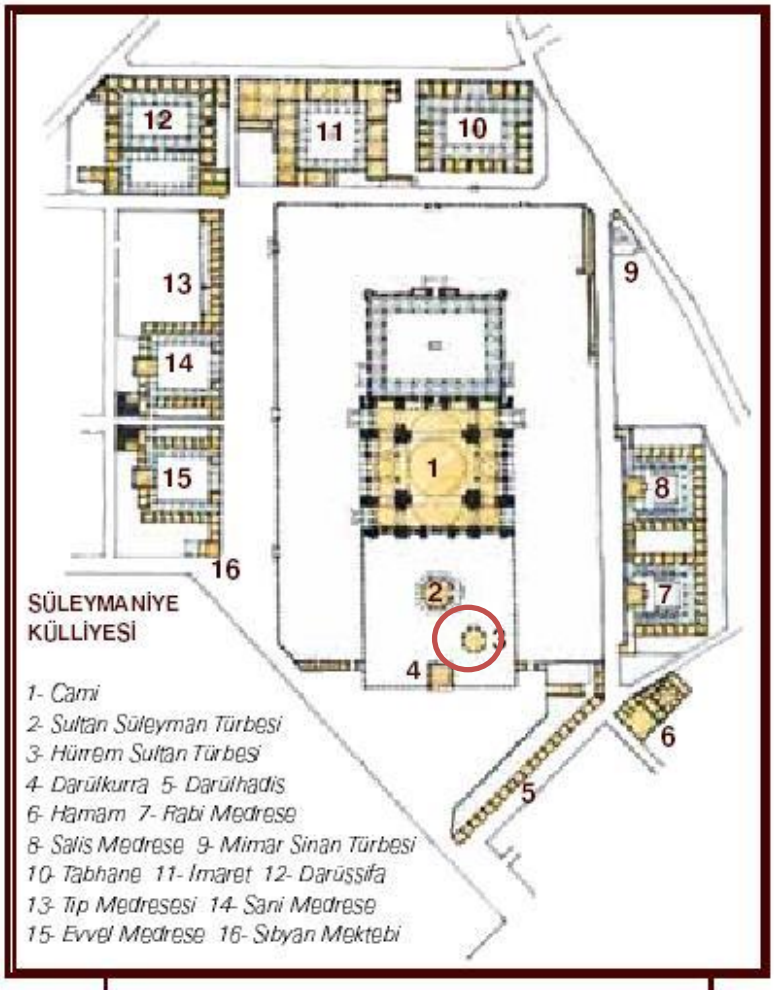
Hürrem Sultan Avrupa'da, modern Türkiye'de ve batıda birçok resim, müzik ve bale gibi tarihi çalışmalara konu olmuştur. Mesela Joseph Haydn'in 63. senfonisini örnek verebiliriz. Eserler Ukraynalılar tarafından yazılmıştır ama genelde İngilizce, Almanca ve Fransızcadır.

Hürrem Sultan'ın doğduğu yer olduğuna inanılan Ukrayna'nın Rohatyn kentinde bir Hürrem Sultan anıtı bulunmaktadır. 2007 yılında, Ukrayna'daki bir liman kenti olan Mariupol'daki Tatarlar Hürrem Sultan'ın onuruna bir müze açmıştır.[1]

1.2.Haseki Hürrem Sultan Türbesi

Konumu: İstanbul'da Kanuni Sultan Süleyman'ın kendi adına yaptırdığı Süleymaniye Külliye'sinin haziresinde, Kanuni Sultan Süleyman'ın türbesinin güney doğusunda konumlanmaktadır. Hazire Süleymaniye Cami'nin kıble duvarının arkasına gelmektedir. Bu hali ile İstanbul'da Fatih Dönemi ile başlayan caminin kıble duvarı arkasına türbe yaptırma ve külliyeyi ziyarete gelenlerden hayır duası bekleme geleneği devam etmiştir.

[1] https://www.hurrem.net/hurrem-sultan/hurrem-sultanin-hayati.html (5.12.2018)

Resim 1: Süleymaniye külliyesi planı

Kaynak: http://www.sinanasaygi.org/eserler.asp?action=eserDetay&ID=80

Tarihi: Rus asıllı olan Hürrem Sultan, 15 Nisan 1558'deki vefatının ardından Süleymaniye Camii haziresine defnedilmiş ve mezarının üzerine Mimar Sinan tarafından türbesi inşa edilmiştir. Yapıda herhangi bir inşa kitabesi bulunmamakla birlikte, Süleymaniye Külliyesi Muhasebe Defter İcmalleri'ne dayanarak, türbenin 1559 yılı içinde tamamlanmış olduğunu söyleyebiliriz. Türbede Hürrem Sultan ile birlikte, torunu Şehzade Mehmed ve Kanunî'nin kız kardeşi Hatice Sultan'ın kızı Hanım Sultan gömülüdür.[2]

[2]İsmail Orman, " *İstanbul'daki XVI. Yüzyıl Türbelerinin Çini Süsleme Programları* ", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1999, s. 129

Mimari: Türbe, küfeki taşından yapılmış ve dıştan sekizgen, içten onaltıgendir. Yuvarlak kasnağa oturan bir kubbe ile örtülmüştür. Türbenin, önde dört, arkada iki sütunun taşıdığı düz çatı ile örtülü revaklı bir girişi vardır. Düz çatılı revakın orta bölümü kapı, yan bölümleri ise çini panolarla değerlendirilmiştir.

Türbenin giriş cephesi haricindeki tüm cephelerinde altlı üstlü olmak üzere ikişer pencere bulunur. Hepsi dıştan dikdörtgen birer silme ile çerçevelenmiştir. Alt kat pencere sırasındakiler dikdörtgen sövelidir. Üzerleri hafif sivri sağır kemerlidir. Pencere alınlıklarının etrafını pembe mermerden bir bordür çevirir. Yapının tüm pencerelerinin silmeler içerisine alınmış olması cepheye hareketlilik kazandırmıştır.[3]

Süsleme: Mimar Sinan her eserinde ait olduğu kişiyi simgeler gibidir. Bu bölümde bunun üzerinde durmaya çalışacağız.

Kapıdan içeri girdiğimizde, şahane bir çini tezyini ile karşılaşırız. Hürrem Sultan'ın ilginç kişiliğini sanki çinilere sindirmiş gibidir.

" Türbenin yarısına kadar yükseklikteki kısmı, o günün zirvesine yetişmiş çini sanatının şaheserleriyle bezenmiştir. Bu çinilerde Mimar Sinan ilk defa klasik çininin dışına çıkarak bahar dalları ihtiva eden pano misali çiniler yerleştirmiştir. Bu çini bezeme arasına kare pencereler ve mihraplar yerleştirilmiştir. Aydınlatmada çinilere ışık vurup parlatmak için olsa gerektir ki 7 tane mermer bordürle çevrili pencere ve 8 tane niş ile hareketlendirilmiştir. Çiniler pencere hizasının yakınına kadar kaplanmıştır. Kubbede bezeme yoktur.

[3] Nurhan Atasoy, "Haseki Hürrem Sultan Ve Vakıfların Altın Çağı", İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Kültür A.Ş. Yayınları, İstanbul 2018, s. 25

Nitekim pencerelerin üst seviyesini ayırıcı bir yatay hat olarak olarak kabul edersek bu hattın altında kalan çinilerde tek desen görülür ama bu monotonluk pencere modülleri ve nişlerledeki hareketle dengelenmiştir. Hattın üzerindeki tezyin ise hareketlidir. Pencerelerin üst kısımları çini panolarla bezenmiştir. Mermer bordürün hemen üstünde kemer formu meydana getiren lacivert üzerine beyaz küçük çiçekli bordür, kemerin iç kısmında ise beyaz üzerine mavi iri çiçek desenli pano yerleştirilmiştir. Başka bir benzerini görmediğimiz mavi zemin üzerinde kırmızı ve siyah çiçeklerle bezenmiş köşelikler ve üst kısmında lacivert çerçeve içinde beyaz celi sülüs hat ile süslenmiş çini bezeme gerek renk, gerek desen, gerekse renk ve desenlerin geçişindeki ahenkli akış bakımından çok zengindir.

Resim 2: Haseki Hürrem Sultan Türbesi, iç mekan çinileri

Mihrapların üstü ise aynı hattın üstünden itibaren mermer mukarnas ve köşeliklerde lacivert zemin üzerinde bahar ağacı desenli panolarla hareketlendirilmiştir. Öyle bir hareket ki yan yana gelen iki mihraptaki mukarnas bezeme farklı olup altlarına işlenen küçük rozetlerin yeri ve biçimi de her birinde değişiklik göstermektedir.

Resim 3: Haseki Hürrem Sultan Türbesi, mukarnasın altında yer alan farklı rozetler

Geometrik bir düzen hakimdir. Ancak bu geometrik düzenin çok üstünde, simetri içinde asimetri, eşitlik içinde eşitsizliğe dayanan bir dengedir. Şöyle ki: Mihraplardaki mermer bölüm, pencere üst bordürünün alt hizasını tutar, fakat mukarnas kısım daha yukarıdadır. Hatta mihrap üstü ve pencere üstündeki son panonun bitişi de farklı seviyelerdedir.

Çini bezemenin en üstünde, yapıyı çepeçevre dolanan rumili bir bordür kuşağı ile taçlandırılmıştır. Bunun üzerinde bembeyaz devam eden mekanda duvarlar 8 pencereyle tezyin edilmiştir. Basık sivri kemerli pencerelerde pırıl pırıl vitraylar işlenmiştir.

Duvarlardan kubbeye üstü dalgalı tek sıra mukarnas ile geçilir. Bu kadar yumuşak geçişle duvar ile kubbe adeta bütünleşmiş gibi görülür ve hiç kesilmeden, üstü kubbe halinde dönen yekpare, bütüncül mekan algılanır.

Beyazlık kubbe içinde de devam etmektedir. Şamdanlıkların kubbeye bağlantısı çirkin görünmesin diye, merkez siyahlı sarılı küçük, sade ve zarif bir rozet, çevresinde aynı anlayışla 16 adet küçük rozetler işlenmiştir. Ortasından 8 köşeli yıldız biçiminde şamdanlık sarkar.

Resim 4: Haseki Hürrem Sultan Türbesi, kubbe

Türbe içerisinde Hürrem Sultan'ın Sandukası'nın yanında, Sultan II. Selim'in şehzadesi Mehmet ile Kanuni Sultan Süleyman'ın kız kardeşi Hatice Sultan'ın kızı olan Hanım Sultan gömülüdür".[4] Hürrem Sultan'ın sandukası ahşap şebekeli parmaklıklarla çevrelenmiştir. Hemen yanında yer alan Şehzade Mehmet'in sandukası ahşap işçiliğinin nefis bir eseri olup başucu ayak ucundan daha yüksek olan bu prizmatik sandukanın dört cephesi yıldız motifleri ve geometrik ağlarla tezyin edilmiş ve fildişi kakmalarla zenginleştirilmiştir. Yine ahşap olan üçüncü sanduka ise Kanuni'nin kız kardeşi Hatice Sultan'a aittir.[5]

Resim 5: Türbenin içinde yer alan Hürrem Sultan, Şehzade Mehmet ve Hatice Sultan'a ait sandukalar

[4] http://www.degisti.com/index.php/archives/4505(20.01.2019)
[5] Hakkı Önkal, "Osmanlı Hanedan Türbeleri", Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1992, s.145

Mermer bordürlü kapının üstünde çerçeve içinde iki sıra hat vardır. Kapı kemerlerinin içi, yani alt yüzü mavi bordürlü çini pano ile tezyin edilmiştir ki bu da Mimar Sinan'nın pek kullanmadığı bir tezyindir. Dışarı çıkmadan önce Şehzade Mehmet'i ve türbesini hatırlatmak istenircesine kapının iç yanlarına yeşilli sarılı renkli sır tekniğinde çini panolar yerleştirilmiştir.[6]

Resim 6: Giriş kemeri kapı arkasındaki renkli sırlı çiniler

[6] Gözde Ramazanoğlu, "Mimar Sinan'da Tezyinat Anlayışı", Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1995, s. 25-27

2.HASEKİ HÜRREM SULTAN TÜRBESİNDE KULLANILAN ÇİNİLER

2.1.Haseki Hürrem Sultan Türbesi Çinileri

Osmanlı dini mimarisinin önemli örneklerinden birini teşkil etmektedir. Mimar Sinan'ın da anlayışıyla ayrı bir dikkat çekmektedir. Türbe Kanuni Sultan Süleyman tarafından zevcesi Haseki Hürrem Sultan için vefatından sonra Mimar Sinan'a yaptırılmıştır. Süleymaniye haziresinde yer alan türbe, çiniler açısından önem arz etmektedir.

Türbe ağırlıklı olarak çini panolardan oluşmaktadır. Ağırlıklı olarak sıraltı tekniğinin uygulandığı çiniler yer almaktadır. Bunun dışında sadece kapı arkası çinilerinde renkli sır tekniği uygulanmış ve yeşil renk sadece bu çinilerde kullanılmıştır.

Türbe dıştan baktığımızda sekizgen, içeriden ise onaltıgen planlıdır. Türbeye giriş kapısının sağ ve sol duvarında bahar ağaçlı panolar yer almaktadır. İç mekanda ise bordür çinileri, niş köşe çinileri, pencere üstü / pencere alınlıkları, kitabeler, ulama çiniler, kapı arkası çinileri ve mermer taklidi çiniler gruplar halinde ele alınmıştır. Çinilerde kompozisyon planları simetrik ve ulama çıkışlı panolardır.

2.2.Haseki Hürrem Sultan Türbesi Girişinde Bulunan Çini Panolar

2.2.1.Haseki Hürrem Sultan Türbesi Girişinde Bulunan Çini Pano 1

Resim 7: Giriş kapısının sağ tarafında bulunan bahar ağacı pano **(80 x 194)**

2.2.1.Haseki Hürrem Sultan Türbesi Girişinde Bulunan Çini Pano 1

BULUNDUĞU YER: Giriş kapısının sağ tarafında yer alır.

KARO ÖLÇÜSÜ: Toplam 24 adet karonun kullanıldığı panoda karoların

Çoğunluğunun yüksekliği 24,5 cm olup, genişliği yaklaşık olarak 25 ile 28 cm arasında değişmektedir.

PANO ÖLÇÜSÜ: Pano 80x194 cm ölçülerindedir.

DÖNEMİ: XVI. yy. İznik Çinisi

TEKNİK: Sıraltı tekniği

RENK: Beyaz hamurlu ve şeffaf sırlı olan panoda konturlar siyah ile çekilmiştir. Motiflerde kırmızı, lacivert, turkuaz ve siyah kullanılmıştır.

MOTİFLER: Panoda; bulut, karanfil, gonca, yaprak, mine çiçeği, lale tomurcuğu ve laleye benzer çiçek motifleri yer almaktadır.

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ: Haseki Hürrem Sultan Türbesi sağ revak panosu giriş sağ duvarını yerden tavana kadar kaplayan dik bahar ağaçlı pano, sol revaktaki pano ile aynıdır. Adeta biri diğerinin tekrarıdır. Bahar ağaçlı pano kendi içinde dik olarak ½ simetriktir.

Kompozisyon alt orta eksendeki yaprak kümesi ile başlamaktadır. Yaprakları turkuaz, damarları kırmızı ile renklendirilmiştir. Ağacın ana gövdesi ve dallarında ise siyah renk kullanılmıştır. Gövde yukarı dik olarak çıkmaktadır. Kompozisyon dikine ½ simetrik olduğu için yan dallar ana gövdenin sağından ve solundan yukarı doğru kavis yaparak çıkmaktadır. Yanlardan çıkan 3 dal kendi içerisinde de dallanarak yukarı doğru yayılım yapmaktadır. İkinci sırada yan daldan çıkan diğer dal ise 6. karoda simetri ekseninde kesişerek bir kesişme noktası oluşturarak yukarı doğru devam etmektedir. Ana gövdeden çıkan yan dalların arasında minik dallarda bulunmaktadır.

Bahar ağaçlı panoda pençler genellikle dalların merkezinden geçmekte ve dallar genele yayılmış durumdadır. Pençlerin hemen hemen tamamı birbirleriyle aynı büyüklüktedir. Dallar; üzerindeki pençler, yaprakları ve goncalarından oluşmaktadır. Pano'nun tamamında 189 adet penç motifi görülmektedir. Panonun zemini lacivert olduğu için pençler beyaz, merkezlerinde kırmızı kullanılmıştır. Yaprakları turkuaz, damarları ise kırmızı ile renklendirilmiştir. Yine kompoziyonun tamamında ise 210 tane gonca bulunmaktadır. Panoda yer alan goncalar sayıca penç motiflerinden fazladır.

Kompozisyonun hareketli kısımlarından birisi ise bahar ağacının sağ ve sol alt köşelerinde kalan boşlukları dolduran karanfil, mine çiçeği, laleye ve lale tomurcuklarına benzer motifler yer almaktadır. Panoda toplam 4 adet laleye benzer, 8 adet karanfil, 4 adet lale tomurcuğuna benzer, 2 adet gonca ve 10 adet mine çiçeği motifleri yer almaktadır.

Türbenin sağ tarafındaki giriş panosunun geneline baktığımızda 99 adet pencin merkezinde kırmızı renk görülür iken, ne yazık ki bunlardan 48 tanesinde pençlerin merkezinde bulunan kırmızıların kazınarak yok edilmiş olduğunu görmekteyiz. Geri kalan 42 penç ise çini değildir. Eksik karolar alçı ile doldurulduğundan boyanarak pano tamamlanmıştır. Böylece yarısından fazla bahar ağacını oluşturan çiçekler yoktur.

Toplam 24 karoluk panoda 8 tane sağlam karo vardır. Ancak bu karolarda bile minik hasarlar mevcuttur. Tamamen sağlam karo neredeyse yok diyebiliriz. Türbenin girişinin sağında bulunan panoda alttan 4. karo tamamen yok olmuştur. Eksik olan karonun yerine alçı üzerine tamamlama yapılmıştır. Aynı şekilde türbenin bu cephesinde panonun orta eksenindeki alttan yukarı 7. karonun yarısı ile sol alttan yukarı 5. karo alçı üzerine tamamlama yapılarak restore edilmiştir.

Panonun köşebentlerinde 8 adet birbiriyle bağlantısı olmayan bulut motifi yer almaktadır. Kompozisyonun geneline baktığımızda birbiriyle bağlantısının var gibi görünmesinin nedeni ise birbirinin altından ve üstünden geçmesidir. Lacivert zeminde bulutlar turkuaz ve etrafında beyaz boşluklar bırakılarak çalışılmıştır. Köşeleri oluşturan bulut kompozisyonları 3'er karoyu kaplamaktadır. Bulut kompozisyonun yer aldığı sol köşede küçük tahribatlar mevcuttur.

Bu panoyu beyaz zeminli penç ve yaprak dönüşümlü bordür çevrelemektedir. Panonun hemen üzerinde yer alan kitabenin çerçevesini oluşturan bahar ağaçlı panonun çevresindeki bordür burada tekrar kullanılmıştır. Panonun zeminden yükseltisinde ise mermer taklidi veya ebru desenli diyebiliceğimiz çini karolar yer almaktadır.

Bordür incelemesi (açıklaması) için türbenin bordürler kısmına bakınız.

Aynı şekilde kitabe için türbenin kitabeler kısmına bakınız.

Resim 8: Giriş kapısının sağ tarafında bulunan bahar ağacı panosu'nun detayı 1

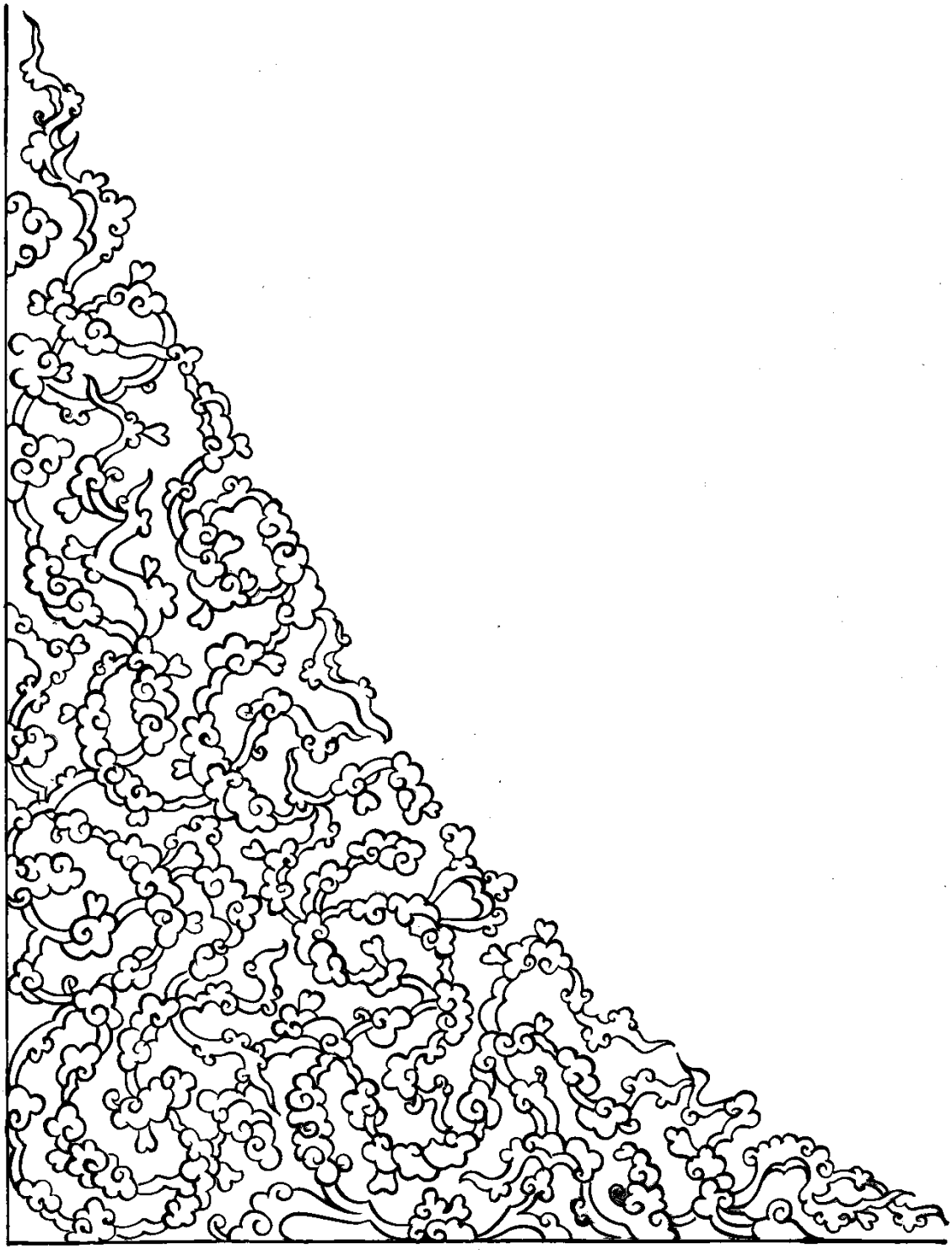
Resim 9: Giriş kapısının sağ tarafında bulunan bahar ağacı panosu'nun detayı 2

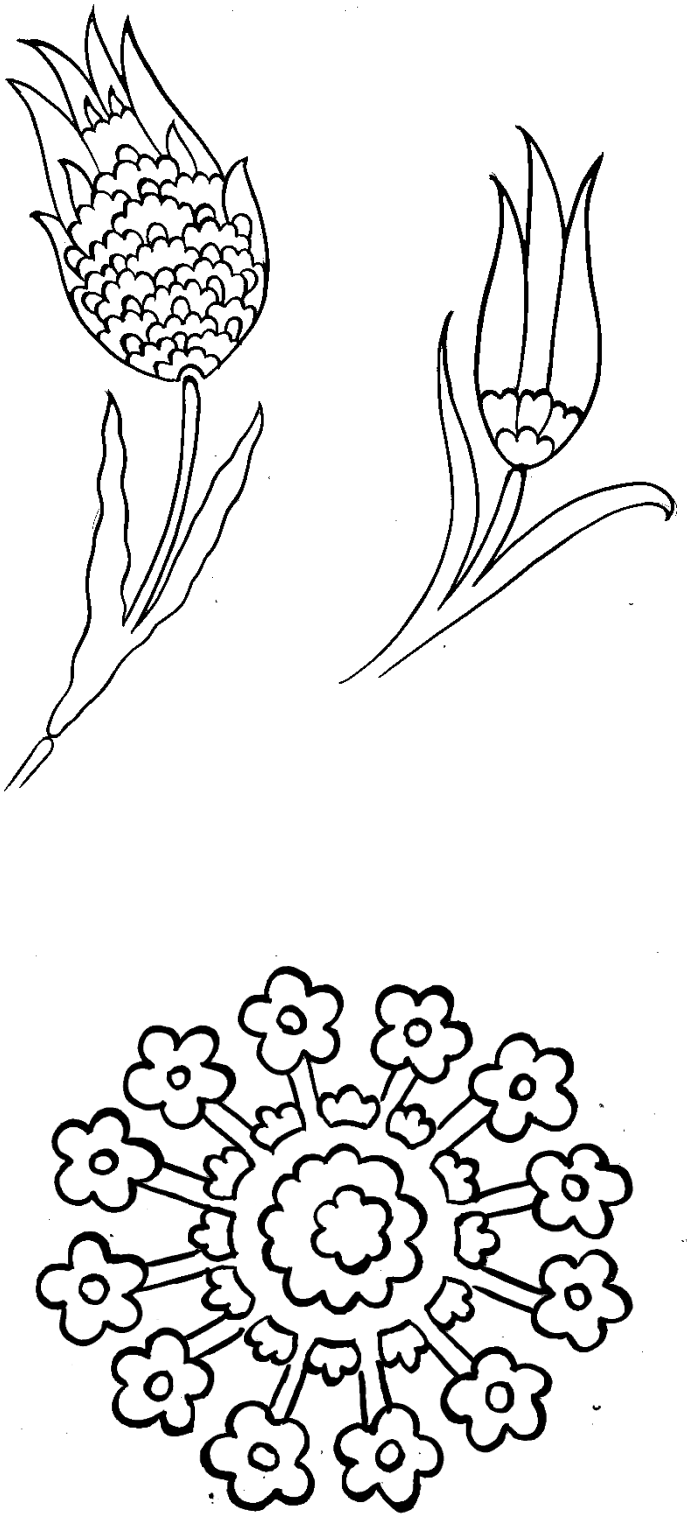
Resim 10: Giriş kapısının sağ tarafında bulunan bahar ağacı panosu'nun detayı 3

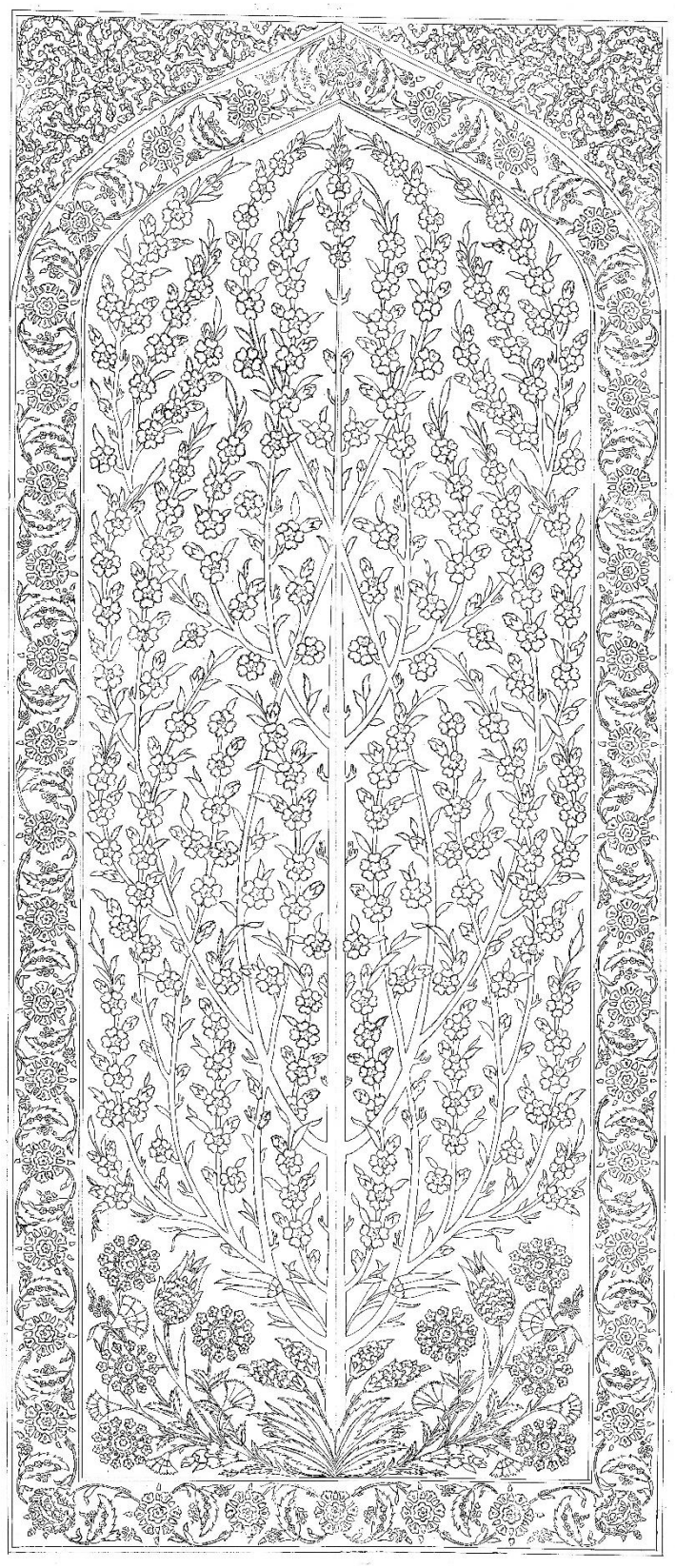
Resim 11: Giriş kapısının sağ tarafında bulunan bahar ağacı panosu'nun detayı 4

Çizim 1: Bahar ağacı köşe bulut kompozisyonu’nun çizmi

Çizim 2: Lale, laleye benzer lale ve mine çiçeği motiflernin çizimi

Çizim 3: Bahar ağaçlı panonun çizimi

2.2.2.Haseki Hürrem Sultan Türbesi Girişinde Bulunan Çini Pano 2

Resim 12: Giriş kapısının sol tarafında bulunan bahar ağacı pano (80x194)

2.2.2.Haseki Hürrem Sultan Türbesi Girişinde Bulunan Çini Pano 2

BULUNDUĞU YER: Giriş kapısının sol tarafında yer alır.

KARO ÖLÇÜSÜ: Toplam 24 adet karonun kullanıldığı panoda karoların çoğunluğu yüksekliği 24,5 cm olup, genişliği yaklaşık olarak 25 ile 28 cm arasında değişmektedir. (Çini pano 1 ile aynı ölçüdedir.)

PANO ÖLÇÜSÜ: Pano 80x194 cm ölçülerindedir.

DÖNEMİ: XVI. yy. İznik Çinisi

TEKNİK: Sıraltı tekniği

RENK: Beyaz hamurlu ve şeffaf sırlı olan panoda konturlar siyah ile çekilmiştir. Bu bölümde de sağ revak panosunda kullanılan renklerin aynısı kullanılmıştır.

MOTİFLER: Panoda; bulut, karanfil, gonca, yaprak, mine çiçeği, lale tomurcuğu ve laleye benzer çiçek motifleri yer almaktadır.

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ: Türbe girişinin solunda bulunan panodaki bütün özellikler bu panoda da yer almaktadır.

Türbenin sol tarafındaki giriş panosunun geneline baktığımız da ise 113 pencin merkezinde kırmızı renk görülürken, ne yazık ki bunlardan 12 tanesinde pençlerin merkezinde bulunan kırmızıların kazınarak yok edilmiş olduğunu görmekteyiz. Geri kalan 64 penç ise çini değildir. Eksik karolar alçı ile doldurulduğundan boyanarak pano tamamlanmıştır. Dolayısıyla yarısından fazla bahar ağacını oluşturan çiçekler yoktur.

Bir önceki tahribatların benzerleri burada da yer almaktadır. Fakat farklı karolar zarar görmüştür. Toplam 24 karoluk panoda 12 adet karo günümüze ulaşmıştır. Ancak bu karolarda bile çatlaklar ve minik hasarlar mevcuttur. Tamamen sağlam karo 6 tanedir. Türbenin girişinde bulunan 2. panoda sol üstten 2. ve 3. karo ile sağ dan 1., 2. ve alttan 3. karolar tamamen yok olmuştur. Eksik olan karoların yerleri alçı ile doldurulmuş, üzerine desensel tamamlama yapılmıştır.

Aynı şekilde türbenin girişinde bulunan 2. panoda sol alttan 1. ve 3. karo, orta eksende üstten 3. ve 4. karo ile sağ üstten 3. ve 4. karoların zarar gören kısımları alçı ile doldurulmuştur. Üzerine tamamlama yapılarak restore edilmiştir.

Bulut kompozisyonun yer aldığı sağ köşede büyük oranda parça kaybı gözlemlenmiştir. Bu kaybın olduğu alan alçı ile tamamlama yoluna gidilmiştir.

Bordür incelemesi (açıklaması) için türbenin bordürler kısmına bakınız.

Aynı şekilde kitabe için türbenin kitabeler kısmına bakınız.

Resim 13: Giriş kapısının sol tarafında bulunan bahar ağacı panosu'nun detayı 1

Resim 14: Giriş kapısının sol tarafında bulunan bahar ağacı panosu'nun detayı 2

Resim 15: Giriş kapısının sol tarafında bulunan bahar ağacı panosu'nun detayı 3

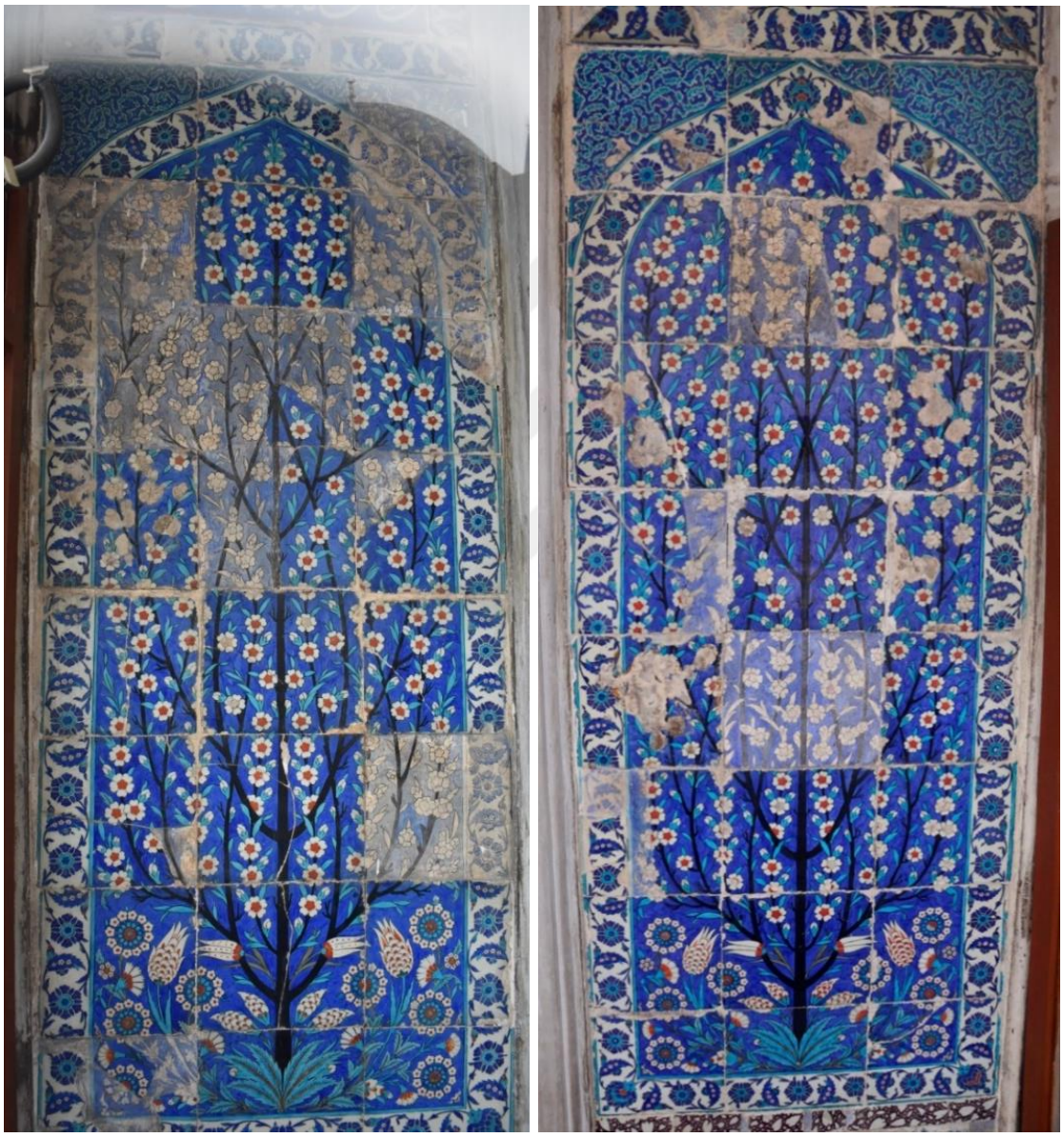

Resim 16: Giriş kapısının sol tarafında bulunan bahar ağacı panosu'nun detayı 4

Resim 17: Giriş kapısının sol tarafında bulunan bahar ağacı panosu'nun detayı 5

2.2.3.Haseki Hürrem Sultan Türbesi Girişinde Bulunan Çini Panolar

Resim 18: Giriş kapısının sol ve sağ tarafında bulunan bahar ağacı pano (80x194)

2.2.3.Haseki Hürrem Sultan Türbesi Girişinde Bulunan Çini Panolar

BULUNDUĞU YER: Giriş kapısının sağında ve solunda yer almaktadır.

KARO ÖLÇÜSÜ: Her iki panoda toplam 48 adet karo kullanılmıştır. Karoların çoğunluğunun yüksekliği 24,5 cm olup, genişliği yaklaşık olarak 25 ile 28 cm arasında değişmektedir.

PANO ÖLÇÜSÜ: Her iki pano da 80x194 ölçülerindedir. Simetrik panolardır.

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ: Her iki panoda birbirinin simetriğidir. Aynı ölçüde aynı desene sahip olmasına rağmen tahribatlarında farklı noktalar zarar gördüğü için panoların bütününe baktığımızda sağlam karonun sayıları birbirinin eşiti değildir. Her iki panonun karolarda ki tahribatlarıda aynı değildir. Soldaki panonun sağ üst köşesinden iki karo tamamen yok olmuştur, hatta üçüncüye de sarkmıştır. Bu kısım tamamen boyanarak desen tamamlanmaya çalışılmıştır. Ama hemen yanında çini olarak bulunan bulut kompozisyonu fırça ile bile aynı başarılı şekilde tamamlanamamıştır. Bu çini ustalarının başarısını göstermektedir. Var olanı bile takrar edememektedirler. Bu iki panoya baktığımızda alçı olan kısımlarının renklerinin çini rengi ile birebir olmaması nedeniyle hemen tahrip edilmiş karolar göze çarpmaktadır. Bunun tespiti bu nedenle kolay yapılabilmektedir. Anlaşılmayan kısımsa sağlam karolardaki pençlerin merkezinde bulunan kırmızıların yok edilmesidir. Bunun nedenini tespit etmek oldukça zor. Belki de kırmızı renge ulaşabilmek için burdan alıntı yapılmış olabilir.

Panoların sağlam olması herhalde bizi çok mutlu ederdi ama böyle bir şey söz konusu değil. Bu iki panonun sağlam karolarını bir araya getirip sağlam bir pano elde etmek söz konusu olamaz. Zaten bu sadece desen açısından tamamlayıp bütününü görebilmek adına düşündüğümüz bir şey yoksa böyle bir şey düşünce açısından kesinlikle yok.

Sol panonun yedi karosunda büyük oranda parça kaybı mevcutken, biraz daha şanslı olan sağ panoda ise bu sayı 2 adettir. Ancak parça kaybı ve tahribatlarına rağmen sağdaki pano daha bütüne yakın vaziyette bulunmaktadır.

2.3.Haseki Hürrem Sultan Türbesinde Kullanılan Bordür Çinileri

2.3.1. Haseki Hürrem Sultan Türbesi Girişinde ki Revak Çinilerinde Bordür

Türbe giriş kapısının sağ ve sol tarafında bulunan Bahar Ağaçlı Pano'nun bordürleri üç bölümde incelenmiştir.

2.3.1.1.Haseki Hürrem Sultan Türbesi Girişinde Yer Alan Bahar Ağaçlı Panoların Bordürleri

Resim 19: Sol panonun sol bordür detayı

Resim 20: Sağ panonun sağ bordür detayı

2.3.1.1.Haseki Hürrem Sultan Türbesi Girişinde Yer Alan Bahar Ağaçlı Panoların Bordürleri

BULUNDUĞU YER: Giriş kapısının sağ ve sol tarafında bulunan bahar ağaçlı panonun kenarlarını çevrelemektedir.

BORDÜR ÖLÇÜSÜ: Boyu 28 cm, eni 9 cm dir.

TEKNİK: Sıraltı tekniği

BORDÜR ÖZELLİKLERİ: Bahar ağaçlı panonun bordürü simetri ekseninden ve köşelerden tekrar edilerek tasarlanmıştır. Bordürde kullanılan motifler dal üzerine ters "s" simetrik kurgu üzerine yerleştrilmiştir. Bu nedenle de yapraklar içe ve dışa bakıcak şekilde tekrarlanmıştır.

Bahar ağaçlı panonun etrafındaki bordürde alt köşelerde ve üst birleşim noktasında hatailer kullanılmıştır. Bu hatailer 3 adettir. Hatailer çizgisel olarak aynı olsa bile renklendirmede farklılıklar vardır. 3 hatayi de farklı boyanmıştır. Alt köşedeki hatailer ile merkezdeki hatailer aynı değildir. Köşelerde yer alan hatayiler diyagonal ele alınmış olmasına rağmen kendi içinde simetriktir.

Yaprakların bir tarafında yarım penç diğer tarafında yarım gonca kullanılmıştır. Yaprakların içerisinde 3 kademeli pençler yer almaktadır. Yaprakların içerisindeki pençlerin göbekleri kırmızı ile yanındaki yarım pencin merkezi ise turkuazla renklendirilmiştir.

Kıvrımlı dalların üzerinde yer alan pençlerin birinci ve ikinci kademesi bütün olarak ele alınırken üçüncü kademede dilimlerin arasında yapraklar mevcuttur. Üçüncü sıradaki penç dilimlerinin ortası ve merkezi kırmızı olarak renklendirilmiştir.

Giriş cephesinde yer alan bahar ağaçlı panoların bordürleri ayrı bir karo olarak çalışılmamıştır. Bordürler panoyla birlikte tasarlandığından karo ölçüsüne uygun şekilde yer almaktadır. Panolarda ayrı bir bordür karosu yoktur.

Bordür çinilerinde bir takım tahribatlar söz konusudur. Bunlar sağ panonun üst orta eksendeki birinci bordür ile soldaki birinci, üçüncü, beşinci ve altıncı bordürlerdir. Sadece altıncı bordürde alçı ile tamamlama yapıldığını görnekteyiz.

Sol panoda ise sol üstten birinci, ikinci ve altıncı bordürler ile sağ üstten ilk iki ve altıncı bordürler tamamen yok olmuştur. Bu kayıpların yerine alçı ile tamamlama yapılmıştır. Diğer yandan birkaç bordür de ise çeşitli tahribatlar görülmektedir. Alçı üzerine yapılan desen ve renk uygulaması ne fırça ne renk ne de kontür kalitesi açısından çiniye uygulanmış haline ulaşılamamıştır.

Resim 21:Türbenin girişinde yer alan bahar ağaçlı pano bordürü

Resim 22:Türbenin girişinde yer alan bahar ağaçlı pano bordürü

Resim 23: Sağ panonun simetri ekseni'nin iki kenarında ki tahribatlar

Resim 24: Sağ panonun sağ alltan üçüncü bordürün de ki alçı üzerine tamamlama

Resim 25: Sol panonun sağ üstten ilk iki karosunda yer alan alçı üzerine renk ve desen uygulaması

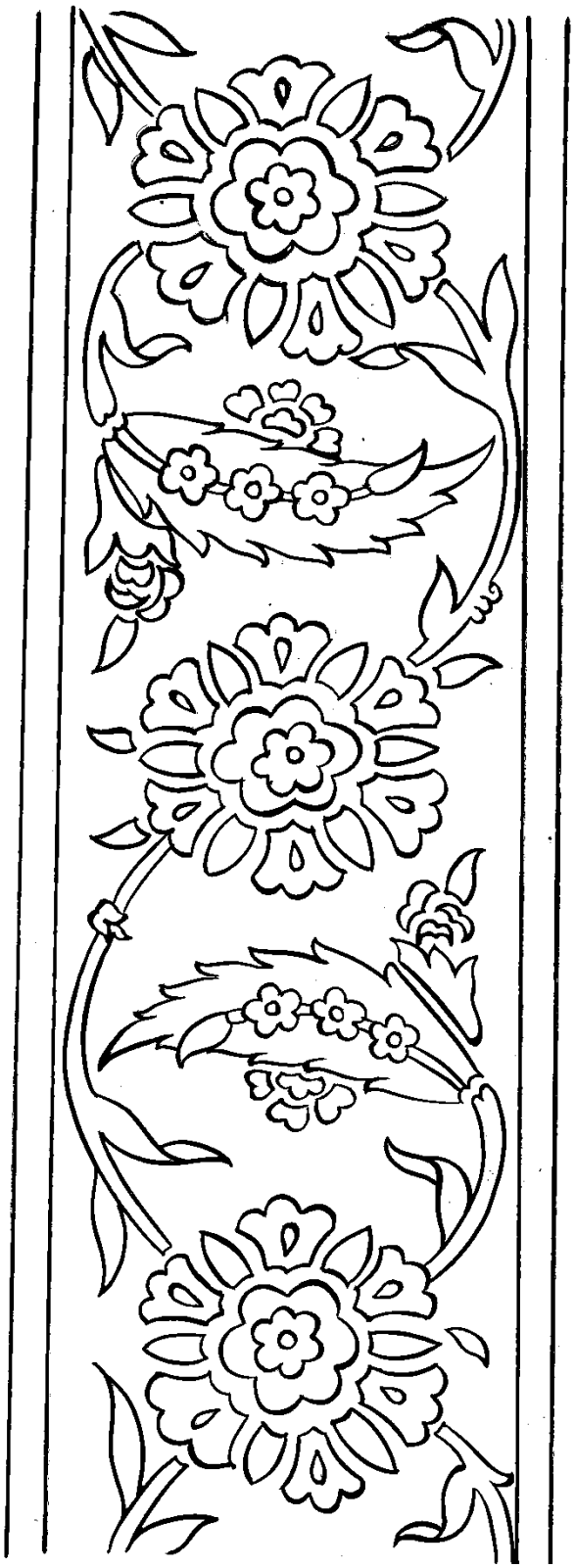
(Çini değildir.)

Resim 26: Sol panonun sol üstten iki ve üçüncü karoların da yer alan alçı üzerine renk ve desen uygulaması

Resim 27: Sol panonun sağ üstten altıncı karosun da yer alan alçı üzerine renk ve desen uygulaması

Çizim 4: Bahar ağaçlı pano’nun bordür çizimi

2.3.1.2. Haseki Hürrem Sultan Türbesi Girişi'nin Sağ ve Sol Tarafında Bulunan Kitabe Bordürleri

Resim 28: Türbe girişinin sağ tarafında bulunan kitabe bordürü

Resim 29: Türbe girişinin sol tarafında bulunan kitabe bordürü

2.3.1.2. Haseki Hürrem Sultan Türbesi Girişi'nin Sağ Tarafında Bulunan Kitabe Bordürleri 1

BULUNDUĞU YER: Giriş kapısının sağ ve sol tarafında bulunan bahar ağaçlı panonun üst kısmında yer almaktadır.

BORDÜR ÖLÇÜSÜ: Genişliği 9, yüksekliği 28 cm dir.

DÖNEMİ: XVI. yy. İznik Çinisi

TEKNİK: Sıraltı tekniği

RENK: Lacivert, kırmızı, beyaz ve turkuaz kullanılmıştır.

MOTİFLER: Penç, hatayi, gonca ve yaprak motifleri yer almaktadır.

BORDÜR ÖZELLİKLERİ: Kısa kenarında 2 karodan oluşan bordür köşelerdeki hatailerle simetriyi sağlarken, orta kısmında pencin yarısının 2. karoda birleşimiyle oluşmaktadır. Uzun kenarda ise yan kenardaki karoların ortasına pençle simetriği sağlayan bir karo daha eklenerek bordür tamamlanmıştır.

Bordürde kullanılan yaprak ve pençler dal üzerine ters "s" şeklinde dönüşümlü olarak yerleştrilmiştir. Bu nedenlede yapraklar içe ve dışa bakmaktadır.

Kitabeyi çevreleyen bordürün alt ve üst köşe noktalarında hatailer kullanılmıştır. Bu hatailer 4 adettir.

Bordürde bulunan iri dilimli yaprakların bir tarafında yarım penç diğer tarafında yarım gonca kullanılmıştır. Yaprakların içerisinde 3 kademeli pençler yer almaktadır. Yaprakların içerisindeki pençlerin göbekleri, yanındaki yarım pencin merkezi ve goncaların uç kısımlarının bazılarında kırmızı kullanılmıştır. İki farklı gonca kullanılmıştır ve kompozisyonda dengeyi sağlayan küçük yapraklara da yer verilmiştir. Bu kitabenin etrafındaki bordür girişte yer alan iki bahar ağaçlı panonun bordürüyle aynı tasarıma sahiptir.

Kıvrımlı dalların üzerinde yer alan pençlerin birinci ve ikinci kademesi bütün olarak ele alınırken üçüncü kademe de dilimlerin arasında yapraklar mevcuttur. Üçüncü sıradaki penç dilimlerinin ortası ve merkezi kırmızı olarak renklendirilmiştir.

Bu kitabelerin etrafında yer alan bordürler ayrı karolar şeklinde çalışılmıştır. Sağ kitabede yer alan bordürlerin sol üst köşe ve orta kısımları ile alt köşe ve ortaya yakın noktalarda parça kayıpları mevcuttur. Ancak bu parça kayıplarının olduğu noktalarda alçı tamamlama yapılmamıştır. Genele baktığımızda ise sol kenarın orta kesişim noktası ve sol alt bordürde tahribatlar söz konusudur.

Sol kitabe de ise sol kenar da yer alan bordürler tamamen yok olmuş durumdadır. Yerine alçı ile doldurulmuştur. Desen ve renk açısından tamamlama yapılmamıştır. Yine alt kenar ile sağ kenarda ise çeşitli tahribatlar söz konusudur.

Resim 30: Türbe girişinin sağ tarafında yer alan kitabenin üst kenar bordür (detayı 1)

Resim 31: Türbe girişinin sağ tarafında yer alan kitabenin alt kenar bordür (detayı 2)

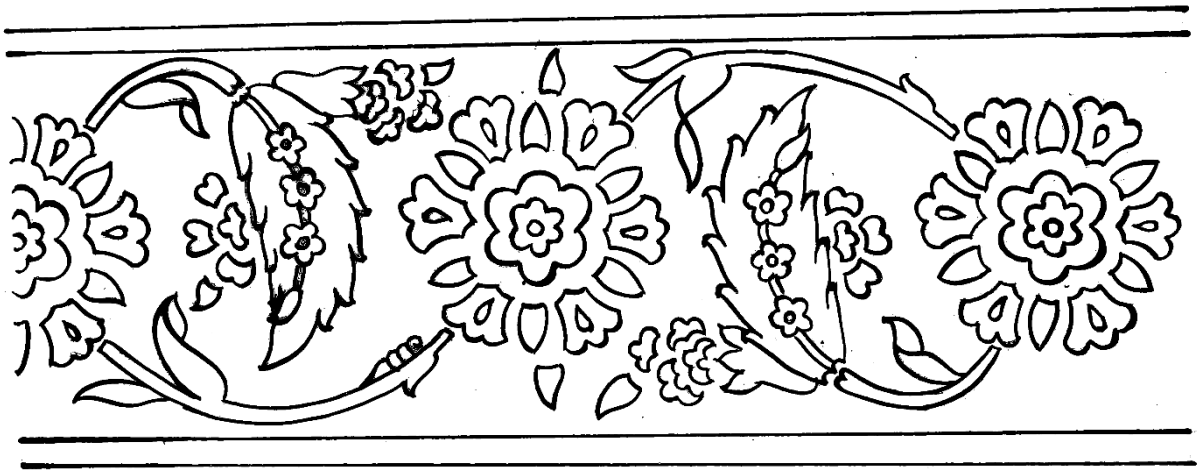
Resim 32: Türbe girişinin sağ tarafında yer alan kitabenin sağ kenar köşe bordür (detayı 3)

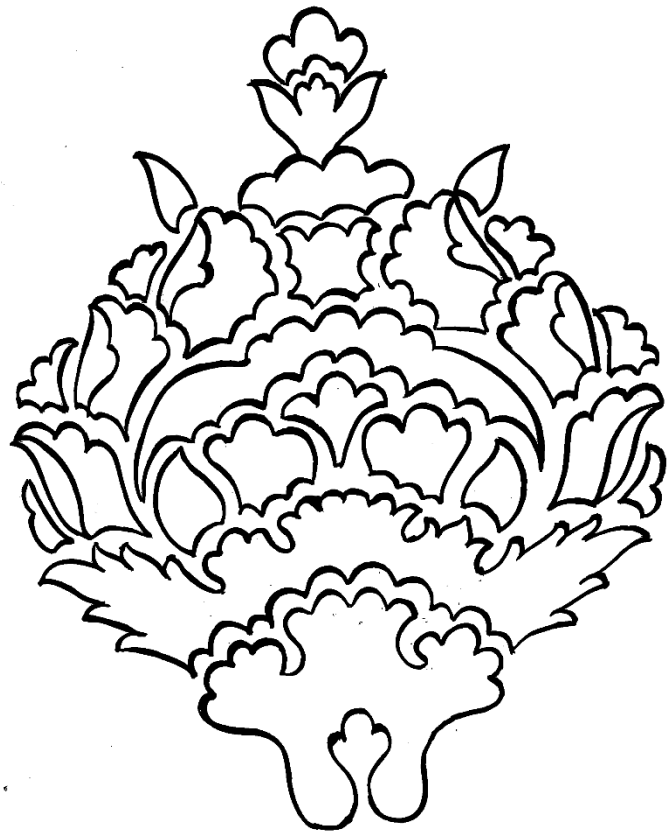
Resim 33: Sol kitabenin sol kenarındaki alçı ile doldurulan bordür detayı.

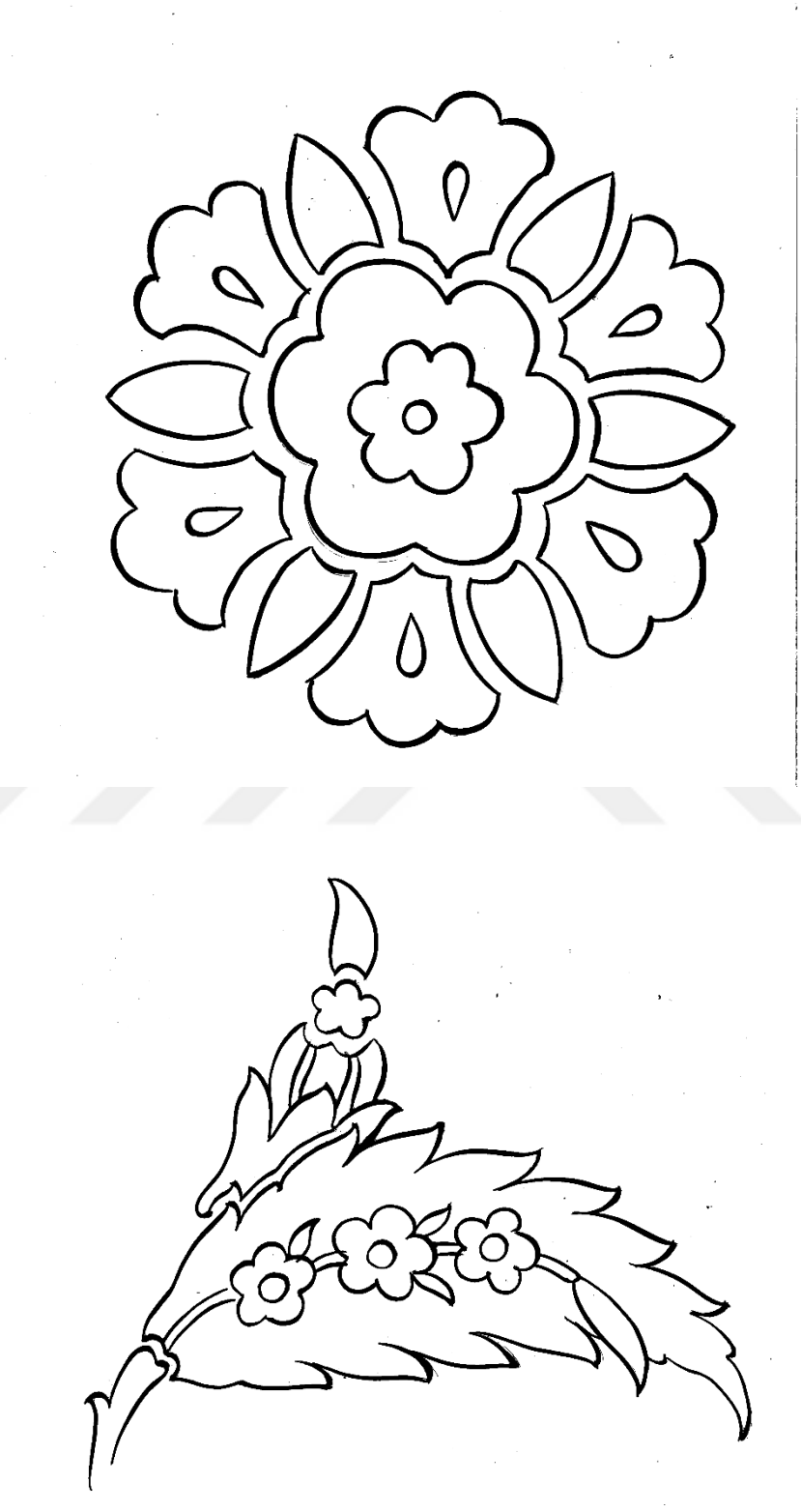
Resim 34: Sol kitabenin sağ kenarındaki parça kayıplarının detay görüntüsü

Çizim 5: Türbenin giriş kısmında yer alan kitabelerin bordür çizimi

Çizim 6: Bordürün köşe dönüşlerimde yer alan hatayi motifi çizimi

Çizim 7: Bordürde yer alan penç ve yaprak motiflerinin çizimleri

2.3.1.3. Haseki Hürrem Sultan Türbesi Girişi'nin Sağ Tarafında Bulunan Mermer Görünüşlü Pano Bordürleri

Resim 35: Giriş kapısının sağında yer alan bahar ağaçlı panonun altıda ki mermer görünüşlü pano

Resim 36: Giriş kapısının solunda yer alan bahar ağaçlı panonun altıda ki mermer görünüşlü pano

2.3.1.3. Haseki Hürrem Sultan Türbesi Girişi'nin Sağ Tarafında Bulunan Mermer Görünüşlü Pano Bordürleri 1

BULUNDUĞU YER: Giriş kapısının sağında ve solunda Bahar Ağaçlı Panolar'ın alt kısmında yer alan bordür çinileridir.

BORDÜR ÖLÇÜSÜ: Genişliği 5, yüksekliği 20 cm dir.

DÖNEMİ: XVI. yy. İznik Çinisi

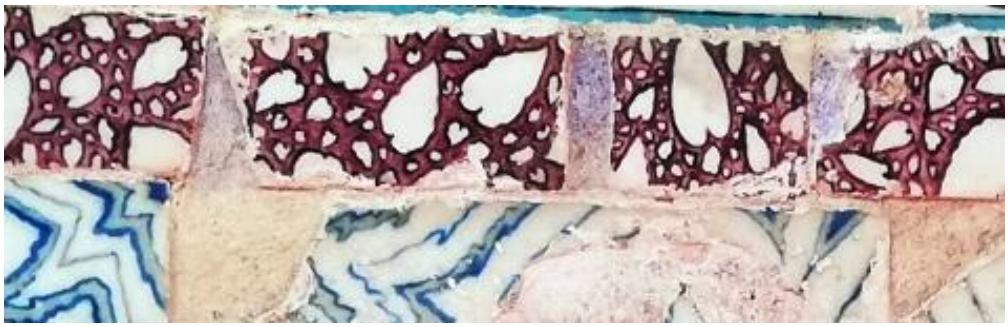
TEKNİK: Sıraltı boyama tekniği

RENK: Beyaz ve kahverengi diyebiliceğimiz zemin renginden oluşmaktadır.

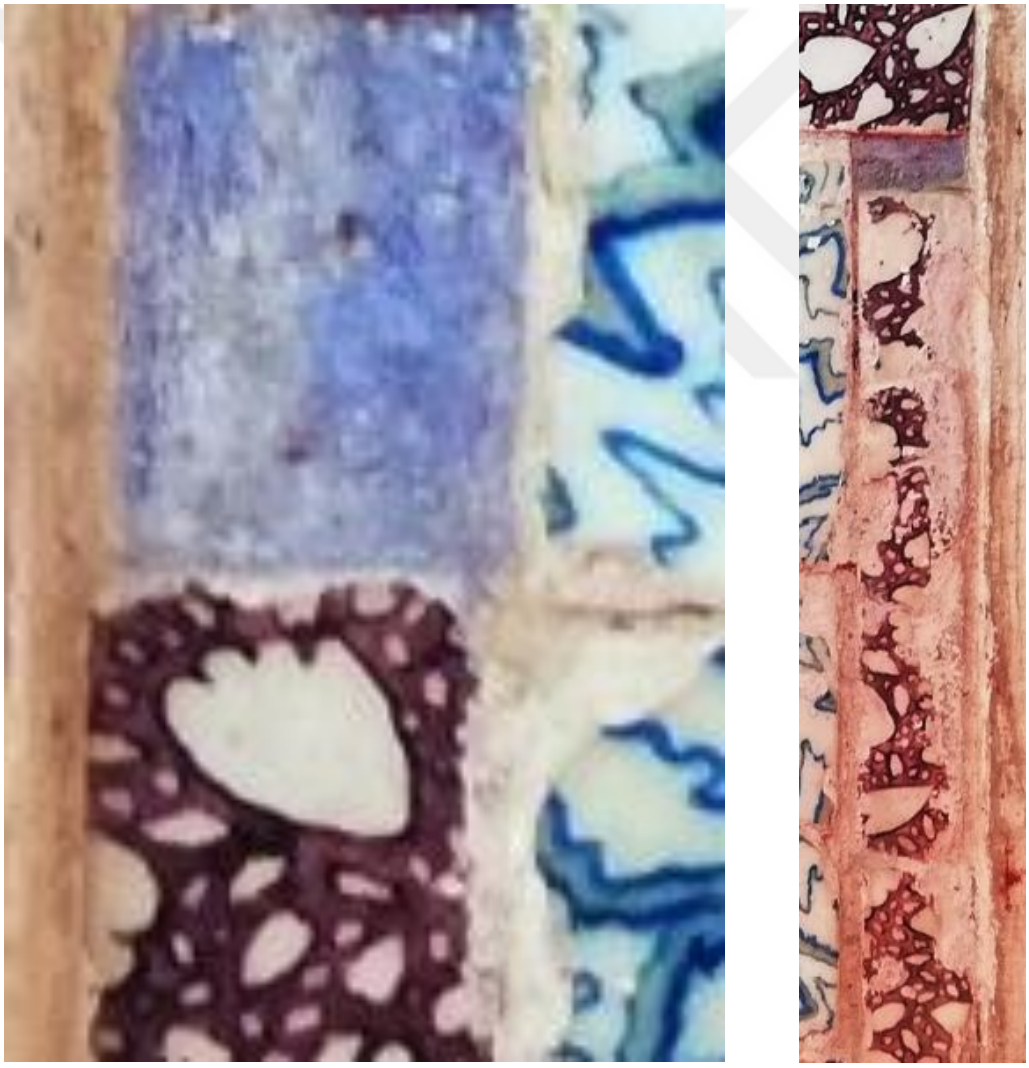
BORDÜR ÖZELLİKLERİ: Kahverengi diyebileceğimiz zemin rengi üzerine minik beyaz kalp ve farklı formların serpiştirilmesiyle oluşturulmuş bordürlerdir. Sağ ve sol tarafta yer alan bordür çinileri birbirleriyle aynıdır. Bir karo için tasarlanmış olan bordür, diğerini de tamamlar ve hepsinde aynı desen uygulanmıştır. Bu panoların etrafında yer alan bordürler ayrı karolar şeklinde çalışılmıştır.

Sol panoda 13 adet bordür bulunmaktadır. Bunlardan sadece 3 adeti sağlamdır. Geriye kalan 10 adet bordürde çeşitli tahribatlar mevcuttur ve parça kayıpları gözlemlenmiştir. Özellikle panonun sol kenarının neredeyse yüzde doksanında parça kayıpları mevcuttur. Bu alanlar baştan savma bir şekilde alçı ile doldurulmuştur. Desen ve renk açısından uygulama yapılmamıştır.

Sağ panodaki bordür sayıları da sol panoyla eşittir. Bu panodaki sağlam bordür sayısı sadece bir adettir. Geriye kalan 12 adet bordürde çeşitli hasarlar bulunmaktadır. Panonun dört kenarında küçük de olsa parça kayıpları gözlemlenmiştir. Bu alanlar alçı ile tamamlama yoluna gidilmemiştir.

Resim 37: Sağ pano üst kenar bordürde yer alan küçük parça kayıpları

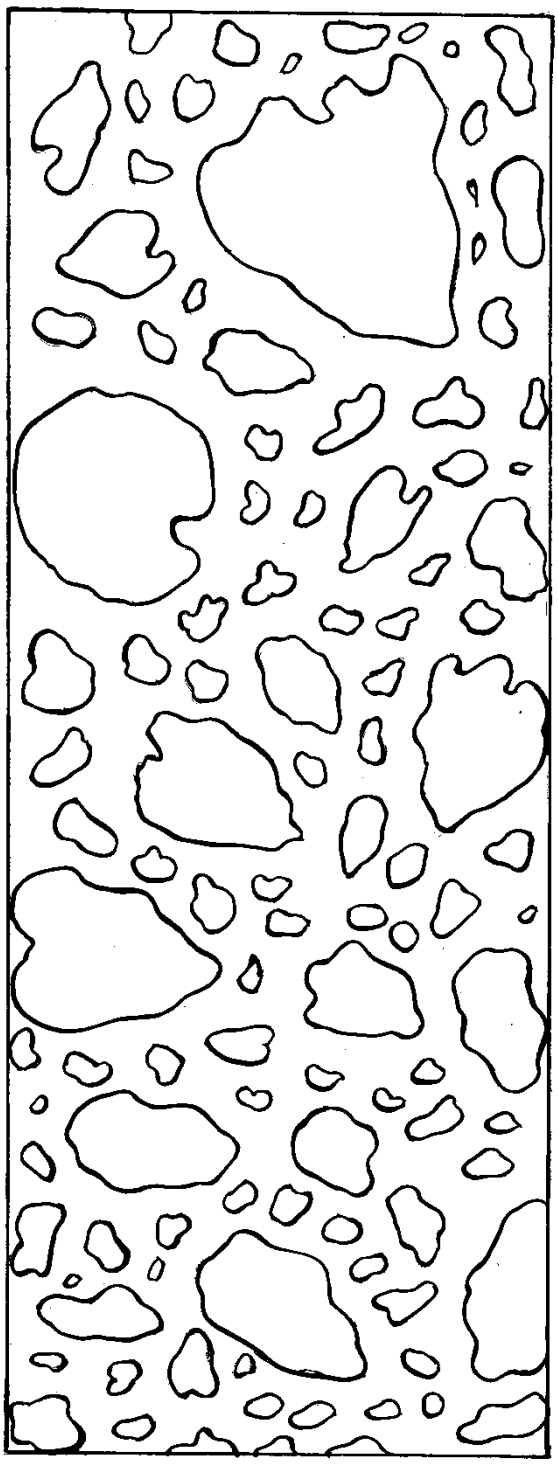
Resim 38: Sağ pano sol kenardaki eksik ve alçı ile tamamlama yapılmamış alanlar

Resim 39: Sol pano da parça kayıplarının görüldüğü kenar

Resim 40: Sol pano sağ kenar daki mevcut tahribatlardan detaylar

Çizim 8: Mermer görünümlü panonun bordür çizimi

2.3.2.Haseki Hürrem Sultan Türbesi İç Mekan Bordürleri

2.3.2.1.Haseki Hürrem Sultan Türbesindeki Nişlerin İç Duvarlarında Bulunan Ulama Çinilerin Bordürleri

Resim 41: Ulama çinileri çevreleyen bordür karosuna örnek

2.3.2.1.Haseki Hürrem Sultan Türbesindeki Nişlerin İç Duvarlarında Bulunan Ulama Çinilerin Bordürleri

BULUNDUĞU YER: Bu bordürler türbenin içinde bulunan sekiz adet nişin iç duvarlarının kenar kısımlarını süslemektedir.

BORDÜR KARO ÖLÇÜSÜ: Toplamda 14 adet bordürden oluşmaktadır. Bordürlerin boyu 33,5 cm olup, eni 18,5 cm dir. Bu çiniler niş içi panolarının alt ve üst kenarlarında yer alırken, yan kısımlarında yer alan bordürler panoya yerleştirebilmesi için kesilmiş ve bordürlerin ölçüsü 18x33 cm düşmüştür.

DÖNEMİ: XVI. yy. İznik Çinisi

TEKNİK: Sıraltı tekniği.

RENK: Lacivert zemin üzerine beyaz, turkuaz ve kırmızı renk kullanılmıştır.

MOTİFLER: Hatayi, şakayik, lale, gonca, penç ve yaprak motifleri yer almaktadır.

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ: Kompozisyon ½ simetrik olarak düzenlenmiş ve enine sonsuz ulanabilen bir tasarımdır. Bordürlerde ki kompozisyon kenarlarda devam etmekte ve kendi içinde akışını sürdürmektedir. Bordürün iki kenarı turkuaz renkli cetvel ile sınırlandırılmıştır.

Lacivert zemin üzerine beyaz rengin hakimiyetinde kısa kenarlarda yarım hatayi ile ortada şakayik motifi yer almaktadır. Merkezde bulunan bu şakayik motifinden iki taraflı dal çıkışı sağlanmıştır. Üsten çıkan dallar iki adet yaprak ile sonlandırılmıştır. Alttan çıkan dallar ise yarım hatayilerden geçerek iki adet lale motifiyle sonlandırılmıştır. Merkezden çıkışlı dallar yarım hatailerden de geçerek sanki kendi içerisinde bir daire oluşturmuş diyebiliriz.

Simetri ekseninde yer alan şakayik motifinden iki farklı yöne çıkış yapan yapraklar kendi içinde penç ve gonca ile bezenmiştir. Zemini beyaz olan yaprakların içlerinde yer alan pençler ile goncaların uç kısımları kırmızı ile renklendirilmiştir. Dalların diğer ucunda ki laleler yaprakların kıvrımlarıyla oluşmuştur. Lalelerin ortasındaki yapraklar turkuaz iken kenarlarındaki yapraklar beyaz üzerine damarları kırmızı ile renklendirilmiştir. Bu çeşit laleye bir çok yerde rastlanmamaktadır ve kendi içinde de simetriktir.

Merkezde bulunan şakayik motifinin iki tarafında birer adet gonca yer almaktadır. Aynı şekilde goncalar da kendi içinde simetriktir. Goncaların merkezi kırmızı, yaprakları ise beyaz üzerine kırmızı beneklidir ve hemen ucunda yarım yaprak bulunmaktadır.

Bordürün sağ üst ve alt köşelerinde toplam üç adet penç bulunmaktadır. Bu pençlerin ikisi tam diğeri yarım kullanılmıştır. Kompozisyonun kendi içerisinde ½ simetrik olması nedeniyle sol üst ve alt köşelerinde de aynı şekilde pençler yer almaktadır. Sadece üst orta kenarda yarım penç kullanılmıştır. Dolayısyla tek bir bordürde toplamda 7 adet penç bulunmaktadır. Kullanılan pençler ve goncalar sayesinde kompozisyondaki boşluk doluluk dengesi sağlanmış diyebiliriz.

Türbenin geneline baktığımızda özellikle büyük parça kayıplarının olduğu kısımlarda bütünlüğü sağlamak açısından alçı ile tamamlama yoluna gidilmiştir. Ancak bu tamamlamaların çok düzgün olduğunu söyleyemeyiz. Oldukça baştan sağma yapılmışlardır.

Resim 42: Ulama çinileri çevreleyen bordür karosuna örnek

Resim 43: Hatalı restorasyona bağlı oluşan hatayi motiflerinde ki yön farklılıkları

Resim 44: Onarım sırasında alçı ile doldurulan zemin de hatalı desen ve renk uygulaması

Resim 45: Renk ve desen açısından hatalı restorasyon uygulaması

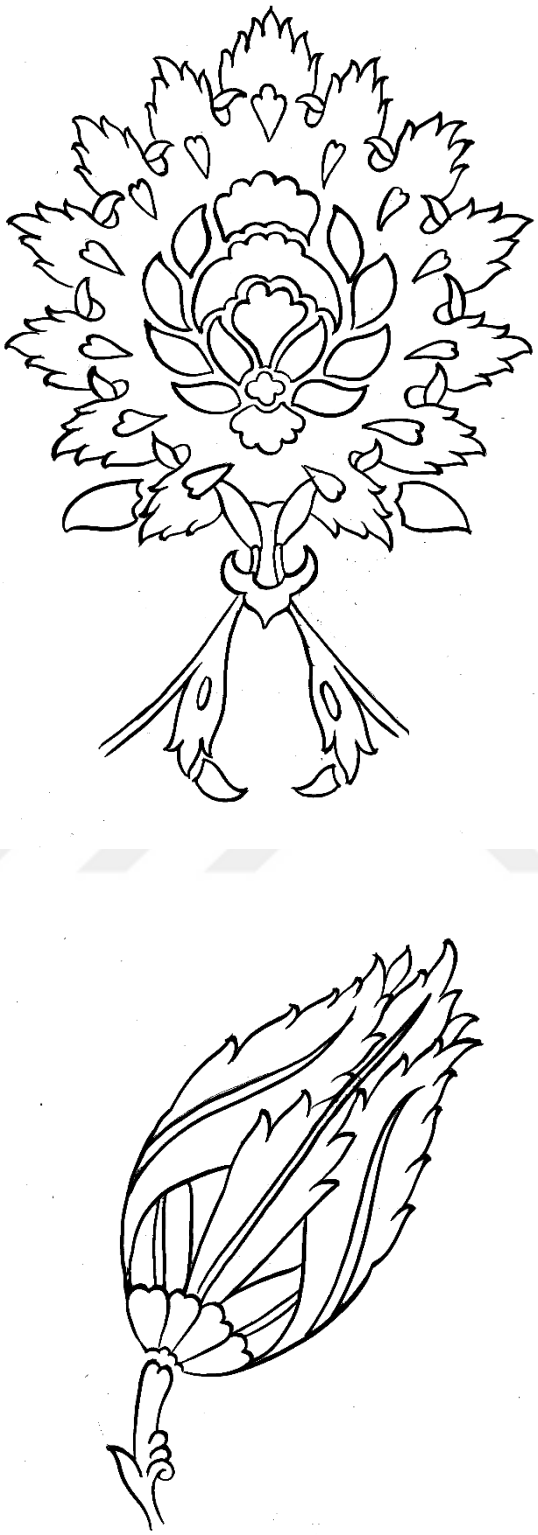

Resim 46: Alçı üzerine renk ve desen açısından yanlış köşe dönüşü uygulamasına örnek

Çizim 9: Ulama çinileri çevreleyen bordür çizimi

Çizim 10: Şakayik ve lale motiflerinin çizimleri

2.3.2.2.Haseki Hürrem Sultan Türbesindeki Nişlerin İç Duvarının Kenarlarındaki Ara Bordür

Resim 47: Nişlerin iç duvarlarının kenarlarını çevreleyen ara bordürler

2.3.2.2.Haseki Hürrem Sultan Türbesindeki Nişlerin İç Duvarının Kenarlarındaki Ara Bordür

BULUNDUĞU YER: Bu bordür çinileri türbe içinde niş duvarındaki bordürlerin yan kenarlarını çevrelemektedir.

BORDÜR ÖLÇÜSÜ: Yüksekliği 31 cm, genişliği ise 9 cm dir.

TEKNİK: Sıraltı tekniği.

RENK: Lacivert zemin üzerine, turkuaz, beyaz ve kırmızı kullanılmıştır.

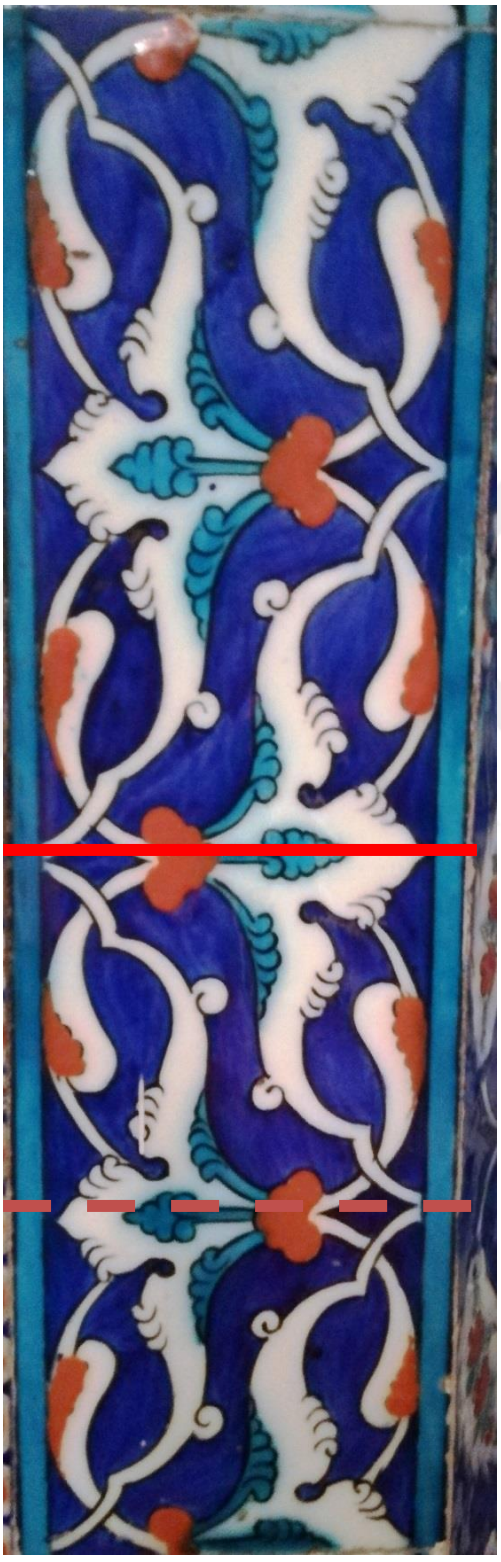
MOTİFLER: Dendanlı ortabağ ve tomurcuklu rumi kullanılmıştır.

BORDÜR ÖZELLİKLERİ: Bordürün iki uzun kenarı turkuaz cetvel ile sınırlandırılmıştır. Kompozisyon kendi içinde ½ simetrik anlayışa göre düzenlenmiş ve enine sonsuz ulanabilen bir tasarımdır.

Bir bordür karosunda desen dönüşümlü olarak dört kez tekrar etmektedir. Tekrar eden desenin simetrisini oluşturan ana kurgu bir daire içerisinde dönen rumilerden oluşmaktadır. Bunun devamını sağlayan ortabağlar biri aşağı diğeri yukarı bakıcak şekilde sürekliliği sağlamaktadır. Bu ortabağların çıkıntıları diğer ortabağın başlangıcın tersinde birleşerek kendiğinden kapalı alan oluşturmaktadır. Fakat renk ile ayrılmadığı için ilk bakışta bu kendiliğinden oluşan kapalı alan algılanmamaktadır. Ortabağların zeminleri beyaz tomurcuklarında turkuaz kullanılmıştır. Aynı şekilde rumilerin zeminlerinde beyaz, tomurcuklarında ve ortabağların bağlaçlarında kırmızı kullanılmıştır.

Baz olarak aldığımız türbenin tümünde tekrar eden bu nişlerden kapıdan girişin tam karşısında ki türbedeki çiniler kendi içlerinde simetrik olmalarına rağmen bir de mihrap nişi diyebileceğimiz tam karşısında ki nişte de simetri söz konusudur. Rumili bordür mukarnaslı mermer mihrap köşebendine çinilerin başladığı yere kadar gelmiştir.

Türbeye girdiğimizde sağdan sola doğru ikinci kenarda ki ara bordürlerde sağ üstten birinci bordürden itibaren parça kayıpları mevcuttur. Bu kısımlar alçı ile doldurularak renk ve desen açısından tamamlanmıştır. Aynı şekilde dördüncü kenarda ise sağ üstten dördüncü karodan itibaren parça kayıpları görülmektedir. Alçı üzerine renk ve desen açısından tamamlama yapılmaya çalışılmış ancak oldukça kötü diyebileceğimiz bir çalışmayla karşı karşıya kalmaktayız. Türbenin diğer altı, sekiz, on, on iki, on dört ve on altıncı kenarlarında da buna bozulmalara benzer diye bileceğimiz farklı tahribatlar, parça kayıpları ve tamamlamalar mevcuttur.

Resim 48: Nişlerin kenarlarını çevreleyen ara bördür örneği

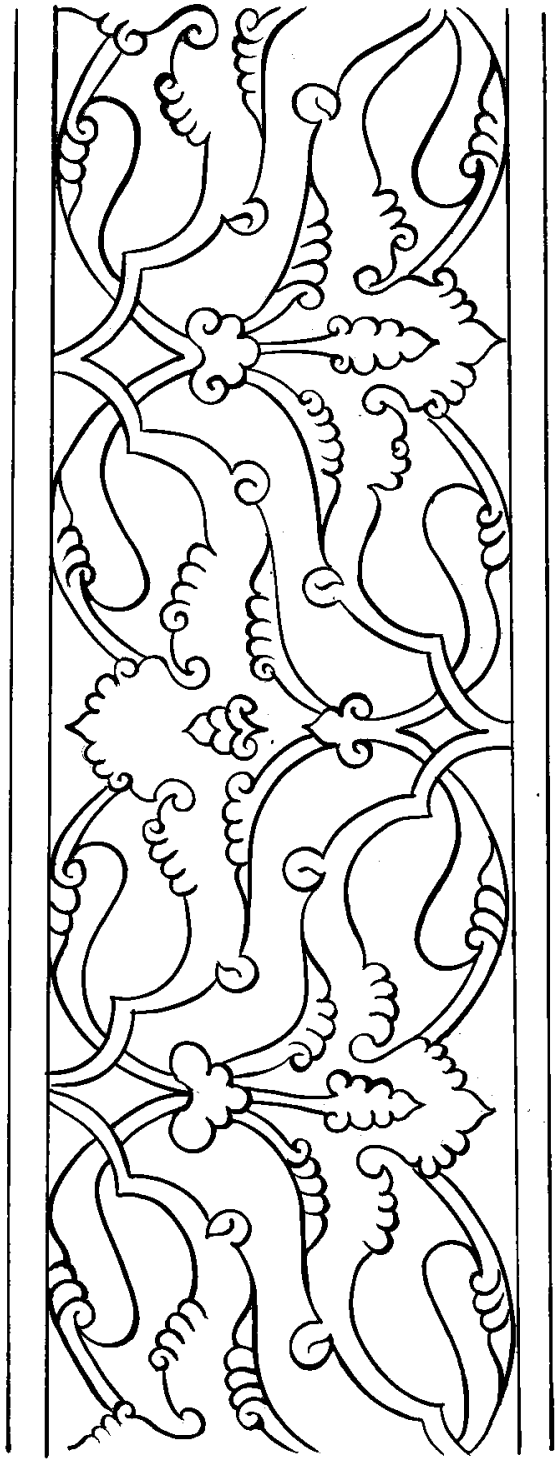
Resim 49: Türbenin sağdan itibaren ikinci kenarında ki yapılmış olan alçı üzerine renk ve desen uygulaması

Resim 50: Dördüncü kenarda ki oldukça başarısız restorasyon uygulamasına bir başka örnek

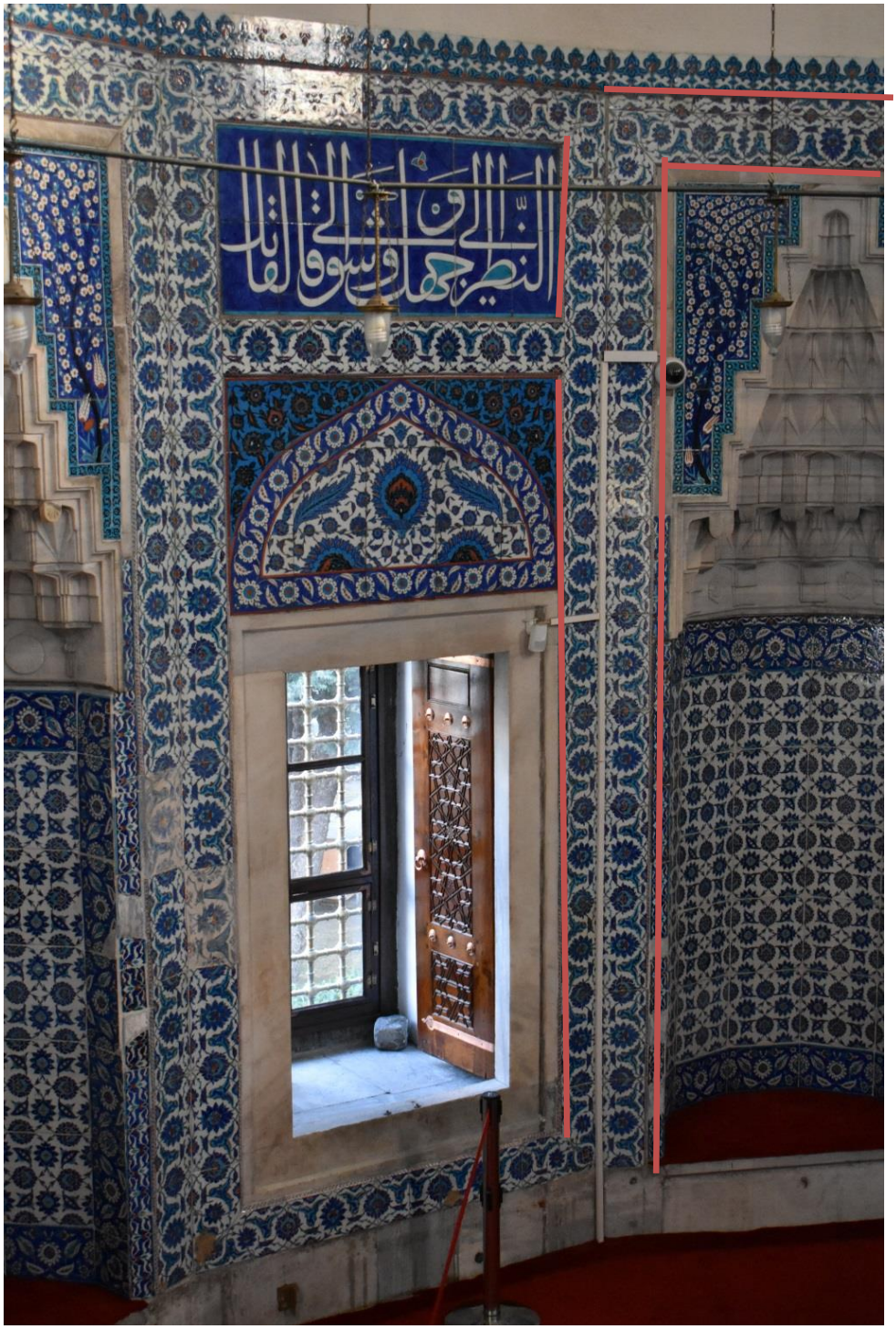

Resim 51: Diğer kenarlarda ki parça kayıpları ve alçı ile tamamlamalara örnekler

Çizim 11: Nişlerin kenarlarını çevreleyen ara bördürün çizimi

2.3.2.3.Haseki Hürrem Sultan Türbesindeki Tüm Kenarları Çevreleyen Ana Bordür

Resim 52: Türbenin tamamını çevreleyen ana bordürden örnek

2.3.2.3.Haseki Hürrem Sultan Türbesindeki Tüm Kenarları Çevreleyen Ana Bordür

BULUNDUĞU YER: Bu bordür çinileri türbe içindeki nişleri ve pencere kenarlarını boydan boya süslemektedir.

BORDÜR ÖLÇÜSÜ: Karoların yüksekliği 37 cm , genişliği 22 cm olup, bazı çinilerin kenarları tıraşlanmış olduğu için kenar ölçüler 1-2 cm. kısalmıştır. Karo ölçüleri 20x37 cm' ye düşmüştür.

DÖNEMİ: XVI. yy. İznik Çinisi

TEKNİK: Sıraltı tekniği.

RENK: Beyaz zemin üzerine lacivert, turkuaz ve kırmızı kullanılmıştır.

MOTİFLER: Penç, hatayi, şakayik, hurde rumi ve yaprak motifi yer almaktadır.

BORDÜR ÖZELLİKLERİ: . Bu desen pencere kenarlarını, pencerelerin üstündeki pencere alınlığını ve kitabesini çevreleyecek şekilde bütün türbeyi dolanmaktadır. Kompozisyon kendi içinde ½ simetrik anlayışa göre düzenlenmiş ve enine sonsuz ulanabilen bir tasarımdır.

Dallar merkezde bulunan şakayik motifinden geçerek tekrar etmektedir. Kompozisyonda iki adet kanatlı hurde rumi yer almaktadır. Rumilerin içindeki hurdelenmiş alanlar turkuaz, tomurcukları kırmızı, zemini ise lacivert ile renklendirilmiştir. Bu rumilerin kanat kısımlarının uzatılarak çizilmesiyle kapalı alanlar oluşturulmuştur. Kompozisyon açısından değerlendirdiğimizde dairesel dönüşler çok güzel uygulanmıştır. Motifler ve detayları çok güzel ele alınmış, kendi içerisinde doluluk boşluk dengesi son derece iyi sağlanmıştır. Bize göre kural olarak hatayilerden saplar çıkmaz ama burada çıkmıştır

Simetri ekseninde ise şakayik motifi bulunmaktadır. Hatayi grubu motiflerinden olan şakayik motifin den iki yöne çıkış yapılmıştır. Bize göre kural olarak hatayinin dibinden sap çıkmaz ancak burada çıkmıştır. Üstünden çıkan dal yaprak motifi ile sonlandırılmıştır. Altından çıkan dal ise helezon şeklinde devam ederek aynı şekilde yaprak motifi ile sonlandırılmıştır ve ruminin oluşturduğu sap yaprak motifinin içinden geçmektedir. Bu yaprakların sırtların da birer küçük yarım penç yer almaktadır.

Bordür çinilerinin her iki geniş kenarı pahlanmıştır. Bu çinilerin geniş kenarları kırmızı, beyaz ve lacivert ile renklendirilerek iki iplik dizisi ile bezenmiştir. Bu bordür bir tarafında iki iplik sistemiyle sınırlanırken, diğer tarafında aynısı kendi içerisinde bu eksende de simetrisi alınarak oluşmaktadır. Bordür olarak ele aldığımızda iki tarafından tekrar ederek bordürlüğünü sağlarken bu kompozisyonda bir tarafından da tekrar ederek ulama şekline dönüşüp ikili bordür şeklinde daha geniş bordüre dönüşmüştür. Pencere alındığında ve kitabenin etrafında ki aralarda tek sıra, yandan yukarı çıkarken çift sıra halinde devam etmiştir.

Aynı şekilde hurde rumiler köşe dönüşlerinde de kapalı alan oluşturmaktadır. Alanın merkezinde yer alan hatayi diyagonal yerleştirilerek köşe dönüşü başarılı bir şekilde gerçekleştirilmiştir.

Türbenin üçüncü kenarının alt orta kısımda parça kaybı görülmekte ve alçı ile doldurulan yüzey renk ve desen açısından tamamlanmaya çalışılmıştır. Ancak motifler doğru şekilde yüzeye aktarılamamış, kullanılan renklerde bozulmalar ve kayıplar gözlenmektedir. Oldukça özensiz restorasyon uygulamarıyla karşı karşıyayız. Aynı şekilde türbenin beş, yedi, dokuz, on bir, on üç, on beş ve on altıncı kenarlarında ki ana bördürler de çeşitli tahribatlar, parça kayıpları ile yanlış restorasyon uygulamalarını görebilmekteyiz.

Türbenin geneline baktığımızda hemen hemen yarısında diyebiliceğimiz tahribatlar ve parça kayıpları söz konusudur. Ayrıca düşen parçalar yerlerine tekrar yerleştirilirken hiç bir uyum gözetilmemiştir. Bordürler motiflerin yönlerine bakılmaksızın monte edilmiştir.

Resim 53: Ana bordürden detay görünümü

Resim 54: Alçı üzerine yapılan desen ve renk uygulamalrına örnek 1

Resim 55: Özensiz restorasyon uygulamasına bir başka örnek 2

Resim 56: Özensiz restorasyon uygulamasına bir diğer örnek 3

Resim 57: Dikey kullanılan hatayiler arasımda ki diyagonal rumi kompozisyonunda burada iki rumi yan yana getirilerek aradaki şakayik motifi yok edilmiştir.

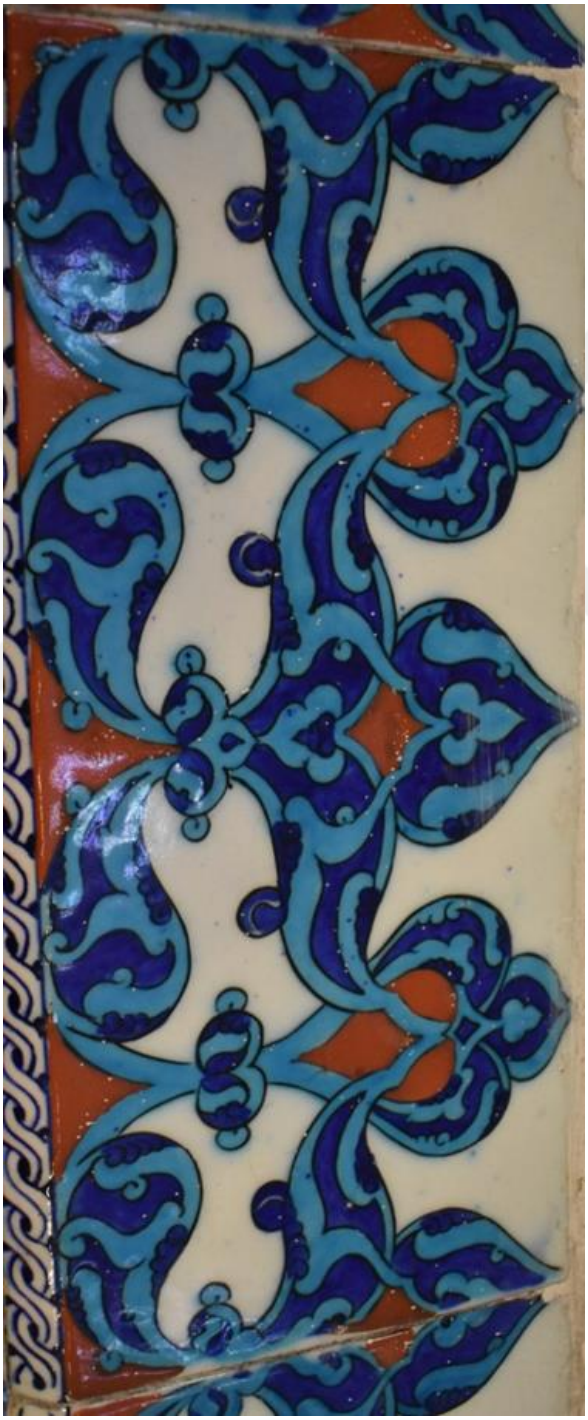

Resim 58: Bordür çinilerinde kompozisyon akışından farklı başka bir bordürün restorasyon uygulaması

Çizim 12: Türbenin tamamını çevreleyen ana bordürün çizimi

2.3.2.4.Haseki Hürrem Sultan Türbesi Çinileri'nin En Üstünde Yer Alan Tepelik Bordürü

Resim 59:Türbenin üst kenarların da yer alan bitiş bordürü

2.3.2.4.Haseki Hürrem Sultan Türbesi Çinileri'nin En Üstünde Yer Alan Tepelik Bordürü

BULUNDUĞU YER: Bu bordür çinileri türbe içinde nişlerin, pencerelerin ve çini kitabelerin en üst kısmında türbeyi çevrelemektedir.

BORDÜR ÖLÇÜSÜ: Boyu 15 cm, eni ise 30 cm dir. Türbenin bir kenarında 6 adet tepelik bordürü ile çevrelenmektedir.

MOTİFLER: Hurde rumi, tebelik ve ortabağ motifleri kullanılmıştır.

BORDÜR ÖZELLİKLERİ: ½ simetrik anlayışa göre düzenlenmiştir ve enine sonsuz ulanabilen bir tasarımdır. Bordür dörtte bir desenin tekrarıyla oluşmaktadır. Tepeliklerin uçları simetri ekseninde birleşerek ortabağları oluşturmaktadır. Bu kompozisyon da görülen rumiler hurde rumilerdir.

Hurdelenmiş tüm motiflerin zeminleri lacivert, hurdelenmiş kısımları ise turkuaz ile renklendirilmiştir. Tepelik ile ortabağın merkezinde ki küçük alanlar ve alt kenarda rumilerin oluşturduğu üçgen alanlar da kırmızı kullanılmıştır.

Türbeyi sağdan sola doğru incelediğimizde sadece ikinci kenarda bir adet tepelik bordürünün eksik olduğunu görmekteyiz. Neme bağlı olarak oluşan bir parça kaybı olabileceği ihtimaller arasında yer almaktadır. Diğer tüm kenarlarda ki bu bordür çinileri sağlamdır.

Resim 60: Türbenin tüm çinilerini çevreleyen bu bitiş bordürlerinden sadece ikinci kenarda ki mevcut parça kayıbı

Çizim 13: Türbenin üst kenarların da yer alan bitiş bordürünün çizimi

2.3.2.5.Haseki Hürrem Sultan Türbesinde Kapı Arkası Panoları'nın Bordür Çinileri

Resim 61: Kapı arkası panoları'nın bordür çinileri

2.3.2.5.Haseki Hürrem Sultan Türbesinde Kapı Arkası Panoları'nın Bordür Çinileri

BULUNDUĞU YER: Giriş kapısının arkasında sağ ve sol kenarın da yer almaktadır.

BORDÜR ÖLÇÜSÜ: Toplam 18 parça bordürün kullanıldığı panoda bordürlerin ölçüsü; boyu 31 cm olup, eni 13 cm dir. Sağ ve sol panonun ölçüleri aynıdır.

DÖNEMİ: XVI. yy. İznik Çinisi

TEKNİK: Renkli sır tekniği

RENK: Sarı, yeşil, lacivert ve turkuazın kullanıldığı renklerde, ayrıca beyaz astar tabakası motiflerin konturlarını belirtmektedir.

MOTİFLER: Hatayi, penç ve yaprak motifi kullanılmıştır.

BORDÜR ÖZELLİKLERİ: ½ simetrik anlayışa göre düzenlenmiş ve enine sonsuz ulanabilen bir tasarımdır. Bu bordürlerin kenarları sarı renkli cetvellerle sınırlandırılmıştır. Dallar ters "s" şeklinde kıvrımlar çizmektedir ve yeşil zemin üzerine beyaz ile renklendirilmiştir.

Bordür penç ve diyagonal yerleştirilmiş hatayilerin arasında ki minik pençlerden oluşmaktadır. Dalın üzerinde 1 tam hatayi ile 2 tam ve 2 de yarım olmak üzere toplamda 4 adet penç yer almaktadır. Hatayi motifinin iki yanında yer alan dalın ucundaki penç motifinin göbek kısmında turkuaz, zemininde ise lacivert kullanılmıştır. Bu pençlerin ucunda ise biri büyük diğeri küçük olmak üzere ters yöne bakan lacivert renkli yaprak motifi yer almaktadır. Penç ve yaprak motiflerinin alandaki boşlukları dengeli bir şekilde doldurduğunu söyleye biliriz.

Enine bordürde ki penç motiflerinin dilimlerinin arasında yapraklar bulunmaktadır. Pençlerin iç kısımları laciverttir. Yaprakları beyaz bırakılmıştır. Göbek kısımları ise turkuaz ile renklendirilmiştir.

Motiflerin özellikle dış kenarlarında beyaz boşluklar bırakılmıştır. Adeta havalı boyanmış hissi vermektedir. Bu beyaz boşluklar siyah ile çekilmiş kontürleri de ön plana çıkarmaktadır. Bu beyaz boşluklar renkli sır tekniğinin özelliğidir. Sol kapı arkasındaki panoyla aynıdır. Kurgusu, renkleri, desen ve kompozisyon özellikleri birebir tekrar etmektedir.

Bu panoların köşeleri türbenin diğer kompozisyonlarındaki köşe dönüşleri kadar başarılı değildir. Yarım motifler yarım kalmıştır. Diyagonal simetri ekseninde motifler birleşmemektedir.

Sol üsten birinci bordürün olduğu alanda farklı yönde ilerleyen bir bordür kullanılmıştır. Yerleştirilmiş olan karo daki motif diğer parçadaki motif ile uyuşmamaktadır. Bordürün bir kenarı yarım hatayi motifiyle biterken kesişim noktasındaki diğer parçanın kenarı yarım penç motifi ile başlamaktadır.

Sağ pano'nun bordürlerine baktığımızda bir takım tahribatlar mevcuttur. Bunlar parça kayıpları ve çatlaklar vb şeklindedir. Parça kayıplarının olduğu alanlar genellikle alçı ile tamamlama yapılmamıştır. Tek bir noktada tamamlama mevcuttur. O kısımda da desenle ilgili bir tamamlama görememekteyiz.

Sol pano'nun bordürlerine baktığımızda sağ alt kenardan itibaren ilk iki bordür de parça kaybı mevcuttur. Alçı ile doldurularak bütünsellik oluşturması açısından desen tamamlanmaya çalışılmıştır. Üçüncü bordürün yeri gelişi güzel bir şekilde alçı ile doldurulmuş, desensel açıdan bir tamamlama yapılmamıştır. Sol kenar da ise üstten dördüncü bordür de parça kaybı görülmesi nedeniyle alçı ile tamamlama yapılmıştır.

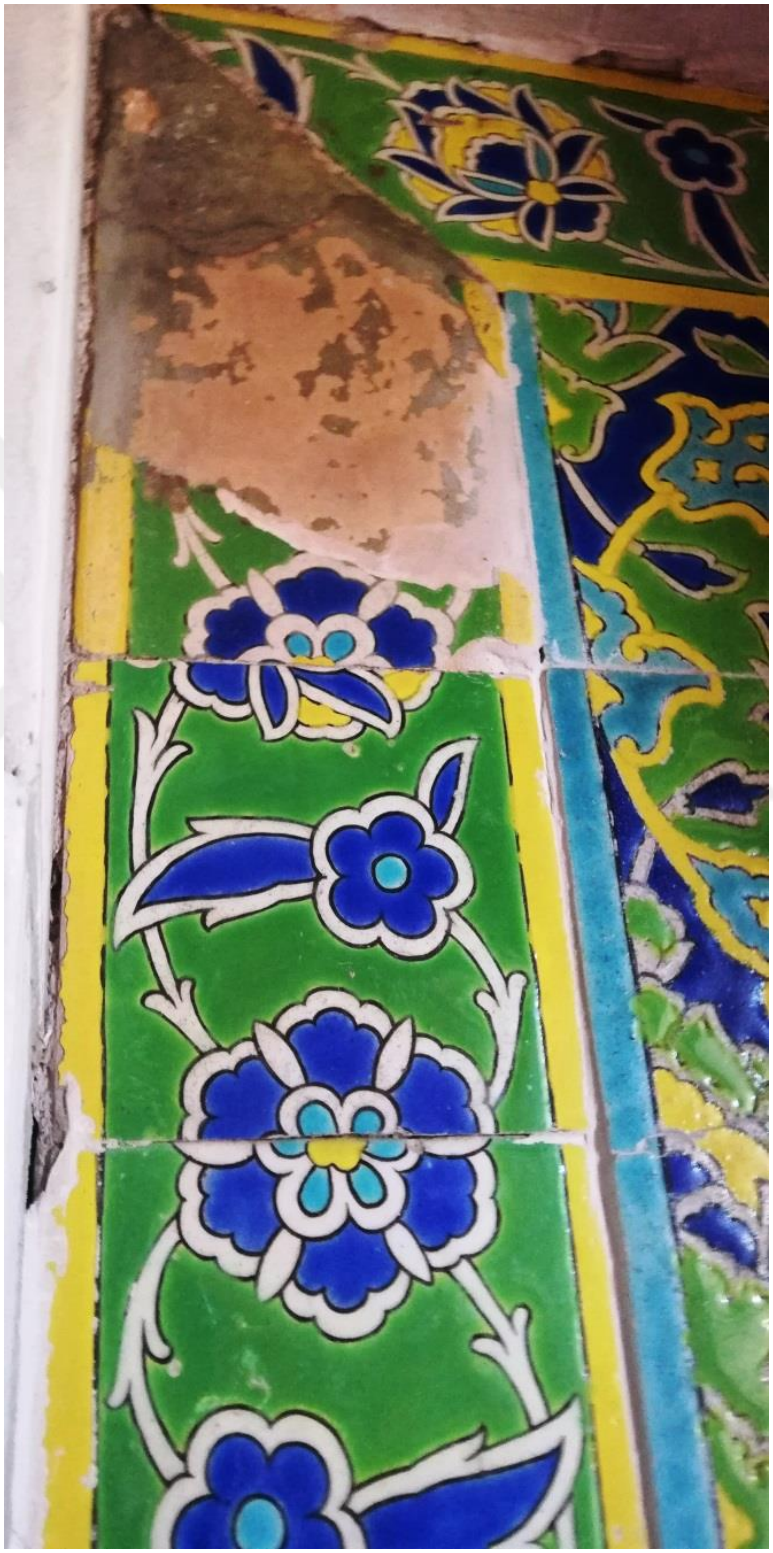
Resim 62: Kapı arkası panolarının bordür çinilerinden örnek

Resim 64: Sağ panoda yer alan yüzey kayıpları

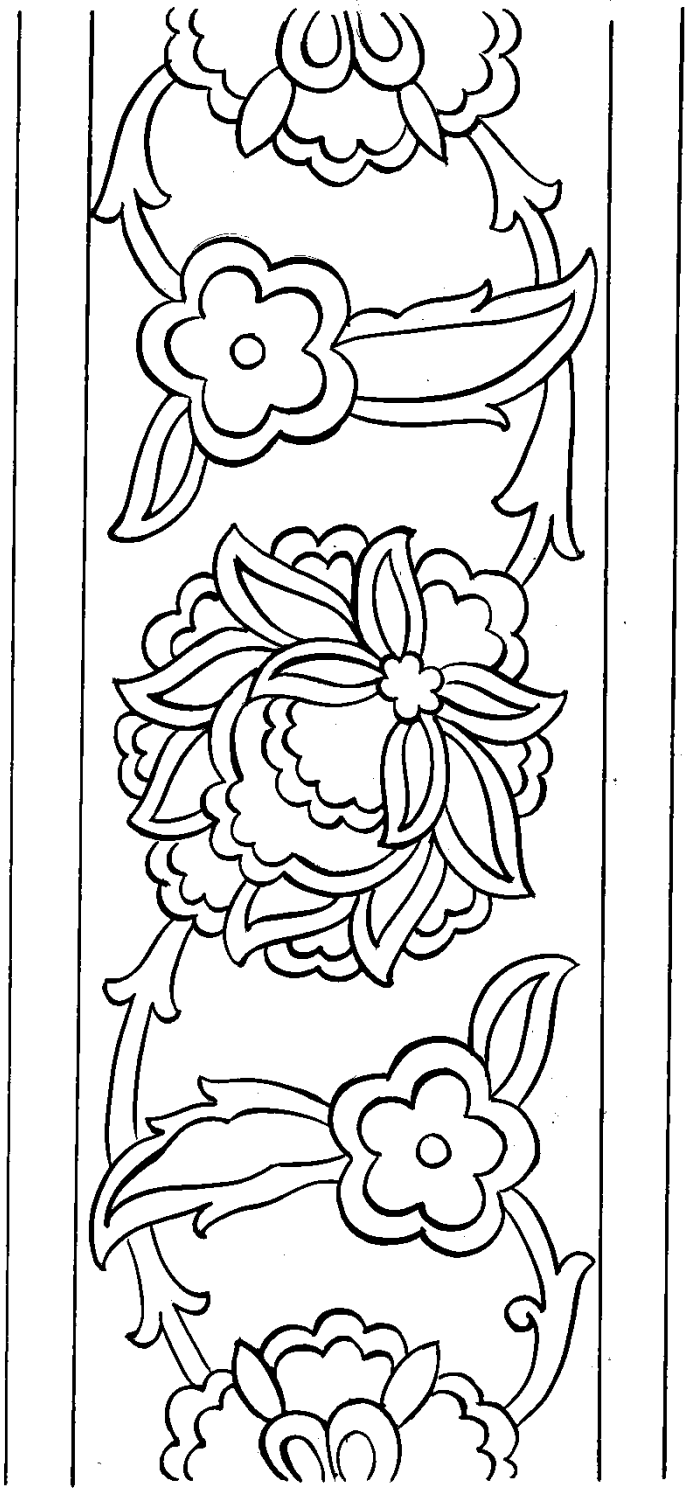
Resim 63: Sağ pano ki parça kayıplarının alçı ile dolgulanması

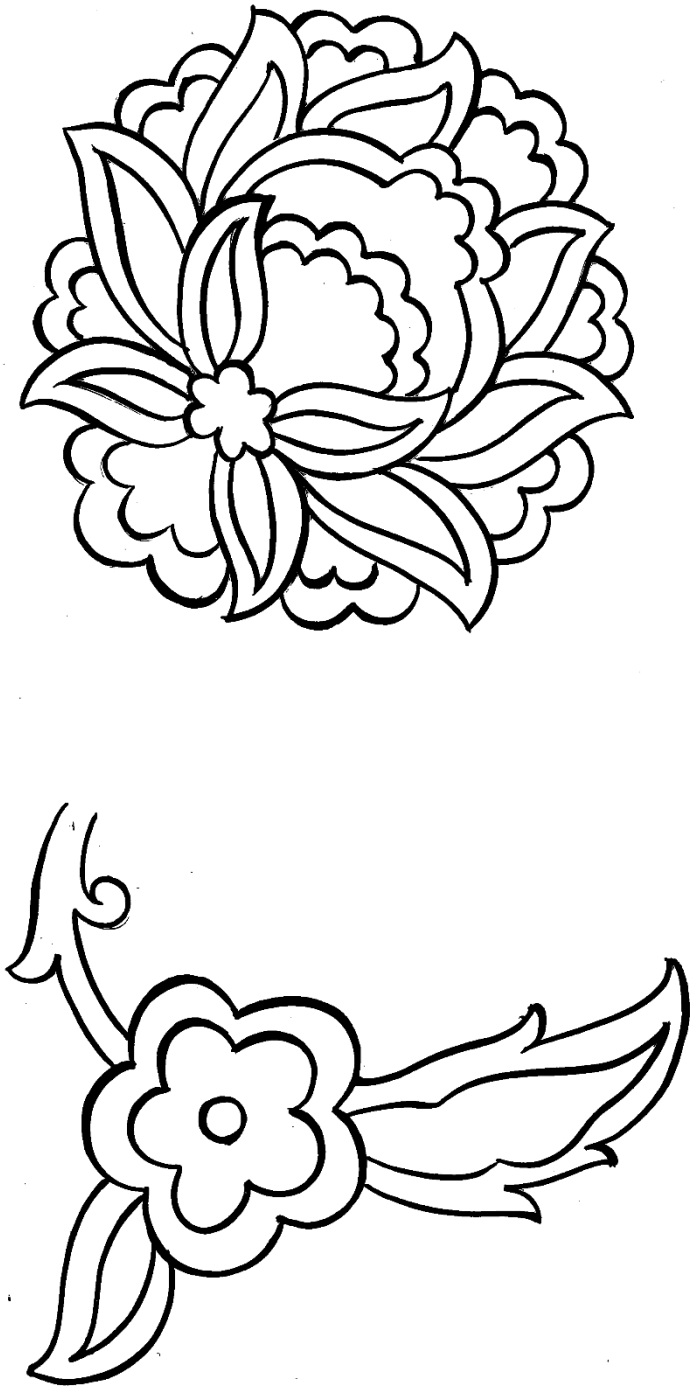
Resim 65: Sağ panoda ki Bordür çinilerinde kompozisyon akışından farklı başka bir bordürün restorasyon uygulaması

Resim 66: Sol kapı arkası panosunun aşağıdan yukarı üçüncü bordürünün yerinde olmayan kısmının görüntüsü

Çizim 14: Kapının arkasında yer alan panolarının bordür çizimi

Çizim 15: Hatayi ve penç motiflerinin çizimi

2.3.2.6.Haseki Hürrem Sultan Türbesi Pencere Alınlık Bordürü

Resim 67: Haseki Hürrem Sultan türbesi pencere alınlıkları bordür çinileri

2.3.2.6.Haseki Hürrem Sultan Türbesi Pencere Alınlık Bordürü

BULUNDUĞU YER: Bu çiniler türbe içinde pencerelerin üst kısmında yer almaktadır.

BORDÜR ÖLÇÜSÜ: Eni 9 cm olup, boyu ise 25,5 ile 28,5 cm arasında değişiklik göstermektedir.

DÖNEMİ: XVI. yy. İznik Çinisi

TEKNİK: Sıraltı tekniği.

RENK: Beyaz, lacivert, turkuaz ve kırmızı kullanılmıştır.

MOTİFLER: Sadece yaprak ve penç motiflerinden oluşmaktadır.

BORDÜR ÖZELLİKLERİ: Sivri kemer şeklinde bir bordür kuşağı karşımıza çıkmaktadır. Bordür kuşağı kırmızı rengin hakim olduğu cetvellerle sınırlandırılmıştır.

Lacivert zemin üzerine beyaz rengin hakim olduğu dallar, yapraklar ve penç motifleri yer almaktadır. Alt orta kenarda simetri eksenindeki pençten iki tarafa dönüş verilmiştir. Yani motiflerde sürekliliği sağlayan saplar ters "s"ler çizerek devam etmiştir. Ters "s" eksenli kurgu üzerine pençler yerleştirilmiştir.

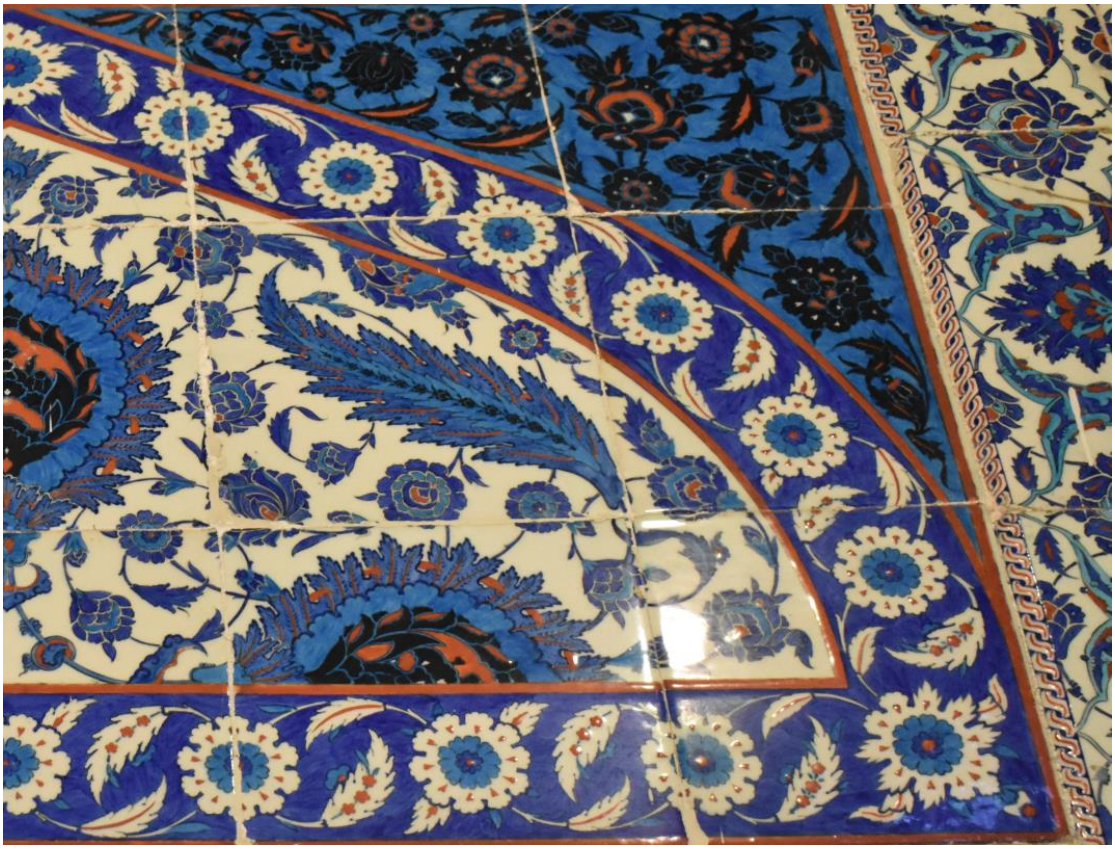
Pencere alınlığı bordürü alt kısımda dönüşümlü olarak altı tekrarla oluşurken iki köşede birbirinin ayno olarak diyagonal yerleştirilen motiflerle köşeyi oluşturmuştur. Köşeden sonra kemeri oluşturan bordür üst köşesine kadar tekrar ederek devam etmektedir. Simetri ekseninden desen beş kez tekrar edip sivri kemer ve köşeleri oluşturacak şekilde yerleştirilmiş motiflerle bitirilmektedir.

Bu pencere alınlığı bordüründe sadece köşedeki yapraklarda iki farklı yöne kıvrılma vardır. Aynı şekilde köşedeki penç motiflerinin üst kısımlarında sadece iki köşede küçük birer gonca yer almaktadır. Bunlar köşede ki boşluk dengesini sağlamaktadır.

Bordürde karşılıklı birbirine bakan diyagonal yapraklardan birinin içinde üç adet penç motifi, diğerinde ise sadece kırmızı bir damar bulunmaktadır. Yaprakların biri büyük diğeri ise küçüktür.

Bordürün tam simetri ekseninde ki pençten iki adet yarım yaprak motifi çıkmaktadır. İki yaprakta iç tarafa birbirine bakmaktadır. Diğer pençlerden çıkan yarım yapraklar ise diyagonal eksen üzerinde yerleştirilmiştir.

Pencere alınlıkların da yer alan bordürlerin geneline baktığımızda iyi durumdadırlar. Sadece üçüncü pencere alınlığın da yer alan bordürün bir parçası eksiktir. Eksik kısım ortaya denk gelmektedir. Nem'e bağlı olarak düşmüş olabileceği düşünülebilir. Bu kısım alçı ile doldurulmuş, desen açısından herhangibir tamamlama yapılmamıştır.

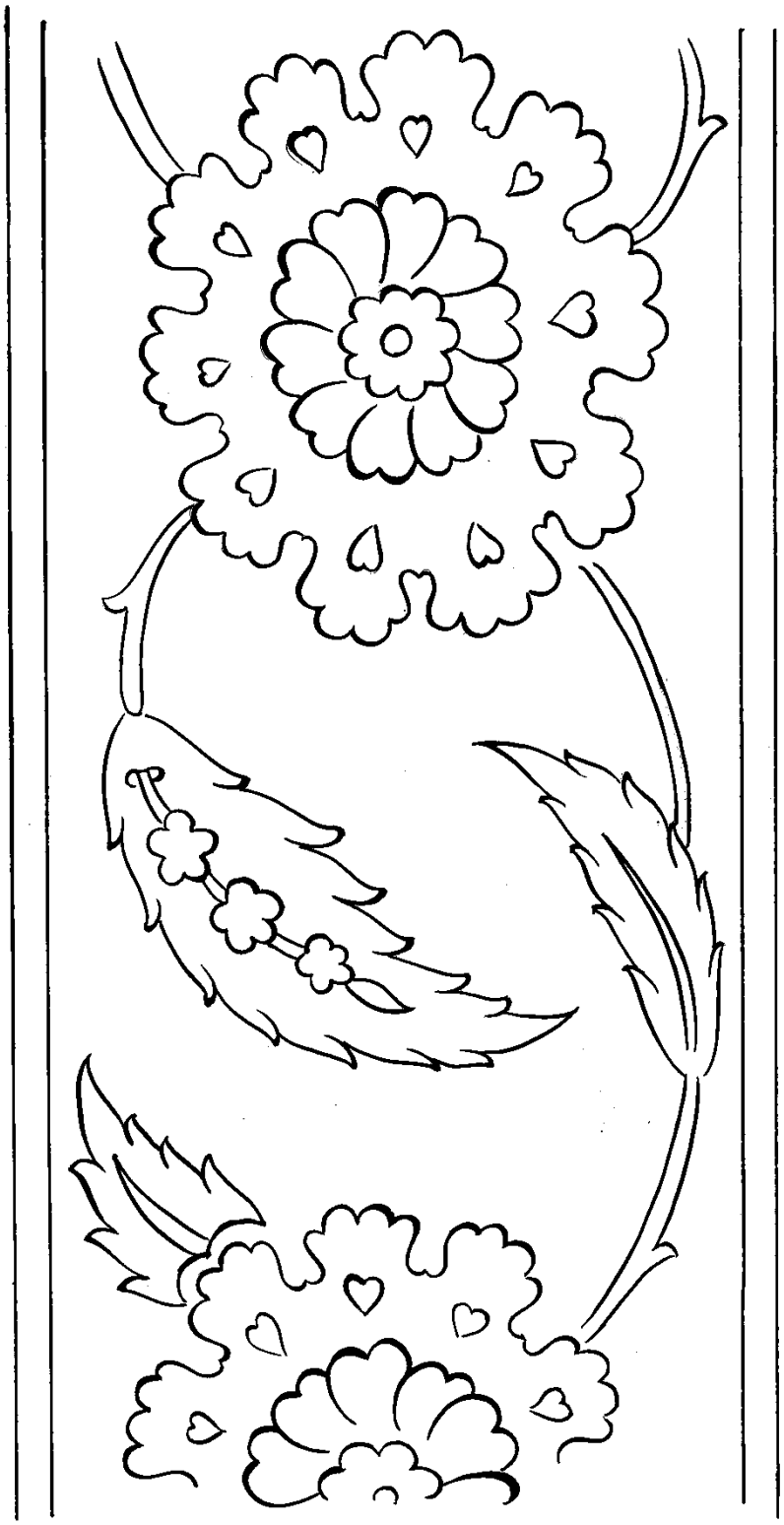
Resim 68: Pencere alınlık bordürünün simetri ekseninden kesit görüntüsü

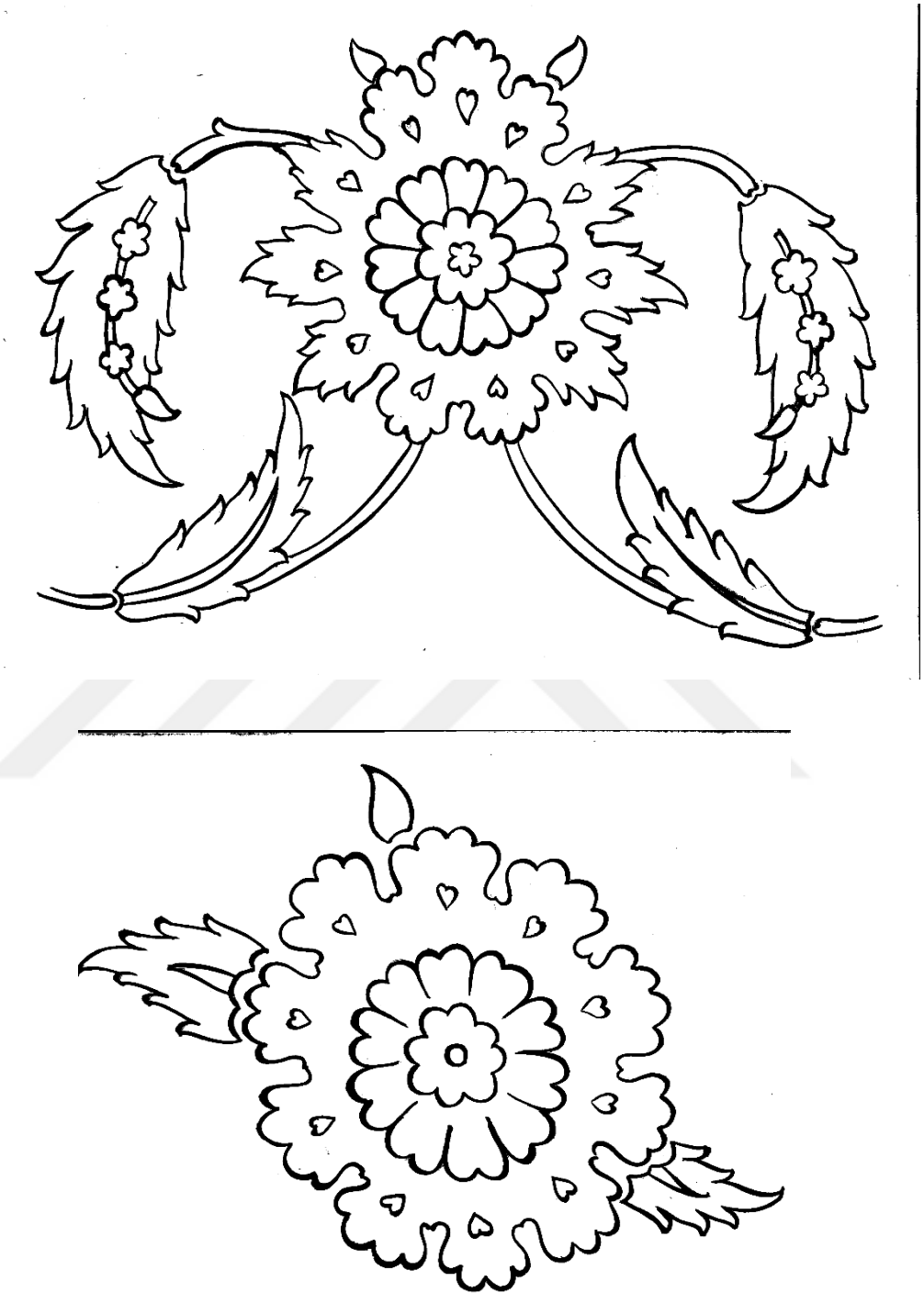
Resim 69: Üçüncü pencere alınlığında ki eksik parça

Resim 70: Penceere alınlığı bordürünün köşe dönüşü

Çizim 16: Pencere alınlıkları bordür çizimi

Çizim 17: Bordürün köşe dönüşlerin de yer alan hatayi ve penç motiflerinin çizimi

2.3.2.7.Haseki Hürrem Sultan Türbesinde Bulunan Nişlerin Köşelerinde Yer Alan Panoların Bordürleri 1

Resim 71: Nişlerin köşelerinde yer alan bahar ağaçlı panonun , penç ve yapraklardan oluşan bordür kuşağı

2.3.2.7.Haseki Hürrem Sultan Türbesinde Bulunan Nişlerin Köşelerinde Yer Alan Panoların Bordürleri 1

BULUNDUĞU YER: Nişlerin sağ ve sol üst köşesinde yer almaktadır.

BORDÜR ÖLÇÜSÜ: Eni 4 cm olup, boyu 20, 22 ve 24 cm olarak değişmektedir. Toplamda her iki köşelik panosunda 18 adet bordürden oluşmaktadır.

DÖNEMİ: XVI. yy. İznik Çinisi

TEKNİK: Sıraltı tekniği

RENK: Beyaz zemin rengi, turkuaz ve siyah renkleri kullanılmıştır.

MOTİFLER: Penç, gonca ve yaprak motifleri yer almaktadır.

BORDÜR ÖZELLİKLERİ: Bordürün bahar ağaçlı panonun çevresini oluşturan kısmın da beyaz bir şerit ile çevrelenmiştir. Pencere alınlığı ile aynı özelliklere sahip bu bordür, diğerinden renk ve boyut olarak farklılık göstermektedir. Mermer mukarnasın iki köşesini oluşturan bahar ağaçlı panoların etrafında ki bordür sayısı yirmi adettir.

Ters "s" eksenli kurgu burada da tekrar etmiştir. Bordür bu alanı çok düzgün bir şekilde çevrelemektedir. Her basamak geçişinde simetrik eksenler oluşturan köşeler yer almaktadır.

Bordür kompozisyonu basamaklı panonun alt ortasında yer alan gonca motifinden başlamıştır ve penç, yaprak dizilimi şeklinde devam etmektedir. Mihrap nişine bakan alan basamaklı olarak ele alınırken diğer kenar yapının kurgusuna bağlı olarak düz bir şekilde yükselmiş ve köşeyi dönmüştür. Bordürde kullanılan motifler turkuaz zemin üzerine siyah renkte yaprak ve penç mofiflerinden oluşmaktadır. Pençlerin göbekleri ise beyaz bırakılmıştır.

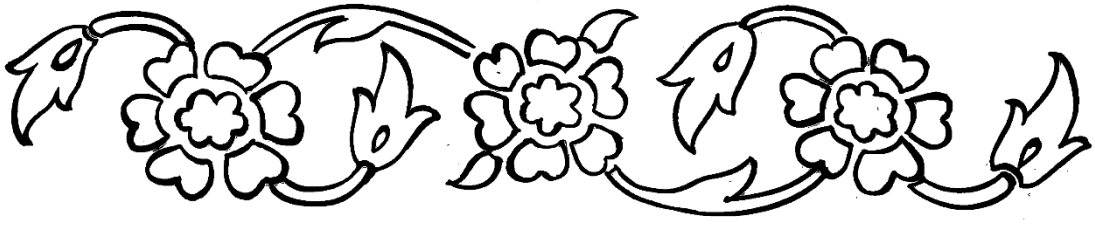
Türbenin geneline baktığımız da bu bordürlerde parça kayıplarına rastlanmamıştır. Sadece sağdan sola doğru ikinci kenarda yer alan panonun bordüründe küçük tahribat görülmektedir.

Resim 72: Kenar bordürleri ters s kurguya sahip penç ve yaprak motiflerinden oluşan panoların bordür detayı

Resim 73: Türbe girişinden itibaren sağdan sola ikinci kenarda ki niş köşe pano bürdüründe mevcut tahribat

Çizim 18: Nişlerin köşelerinde yer alan bahar ağaçlı panonun , penç ve yapraklardan oluşan bordür çizimi

2.3.2.8.Haseki Hürrem Sultan Türbesinde Bulunan Nişlerin Köşelerinde Yer Alan Panoların Bordürleri 2

Resim 74: Nişlerin köşelerinde yer alan bahar ağaçlı panonun , ortabağ ve rumilerden oluşan bordür kuşağı

2.3.2.8.Haseki Hürrem Sultan Türbesinde Bulunan Nişlerin Köşelerinde Yer Alan Panoların Bordürleri 2

BULUNDUĞU YER: Nişlerin sağ ve sol üst köşesinde yer almaktadır.

BORDÜR ÖLÇÜSÜ: Eni 4 cm olup boyu 20, 22 ile 24 cm olarak değişmektedir. Her iki kenar da yer alan köşelik panoları toplamda 20 adet bordürden oluşmaktadır.

MOTİFLER: Rumi ve ortabağ motifleri yer almaktadır.

BORDÜR ÖZELLİKLERİ: Bordür kompozisyonu basamaklı panonun üst ortasında yer alan ortabağ motifinden başlamıştır. Dizilimi ortabağ, rumi şeklinde devam etmektedir. Dizilimde kullanılan ortabağlar bir ters bir düz şeklinde yerleştirilmiştir. İki ortabağın arasında yer alan kanatlı rumiler ise birbirlerinin sırt kısmlarına bakmaktadır. Rumilerin iç kısmlarında birer küçük, beyaz kanatlı rumi daha yer almaktadır.

Köşelerde ki ortabağlardan çıkan diklerin ölçülerinin aynı oluşu nedeniyle aynı boyutta bordürler tekrar etmektedir. Yatay olan kısımlarında ölçüler aynı değildir. Yukarı doğru çıkan basamaklı kısımlardan ortadakinin daha kısa, yatay basamak oluşturan kısmında sadece rumilerin karşılıklı gelişi dönmeden kıvrılarak bitmiştir ve dallar ters “s”ler çizmektedir.

Burada yer alan dikey bordürlerde köşelerin dışında köşelerin kendi içerisinde simetri eksenin de üç dönüşümle dikey bordürü oluşturmaktadır. Bu kompozisyonun simetrisi’nin iki adet kurgusunun olduğunu, ikisininde birbirine çok benzediğini, birinin sadece köşeden kaynaklanan bir farklılığının olduğunu, köşede ki ortabağın diyagonal yerleştirildiğini, diğerlerinin kendi içerisinde yatay dizilimi olduğunu söyleyebiliriz. Bunlardan çıkan farklı yöne bakan ortabağın içinden çıkan rumiler birbirlerine diyagonal olarak paralel yerleştirilmiştir. Bu dizilim tekrar edip bahar ağaçlı panonun tümünün çevresini oluşturmaktadır. Aşağı doğru da bir karo kadar sarkmaktadır.

Mihrap nişine bakan alan basamaklı olarak ele alınırken diğer kenar yapının kurgusuna bağlı olarak düz bir şekilde yükselmiş ve köşeyi dönmüştür. Bordürde kullanılan motifler turkuaz zemin üzerine siyah renkte ki rumi ve ortabağ mofiflerinden oluşmaktadır. Rumilerin içindeki küçük rumiler ise beyaz bırakılmıştır.

Resim 75: Farklı yöne bakan ortabağın içinden çıkan rumiler birbirlerine diyagonal olarak paralel yerleştirilmesiyle oluşan bordür kuşağı

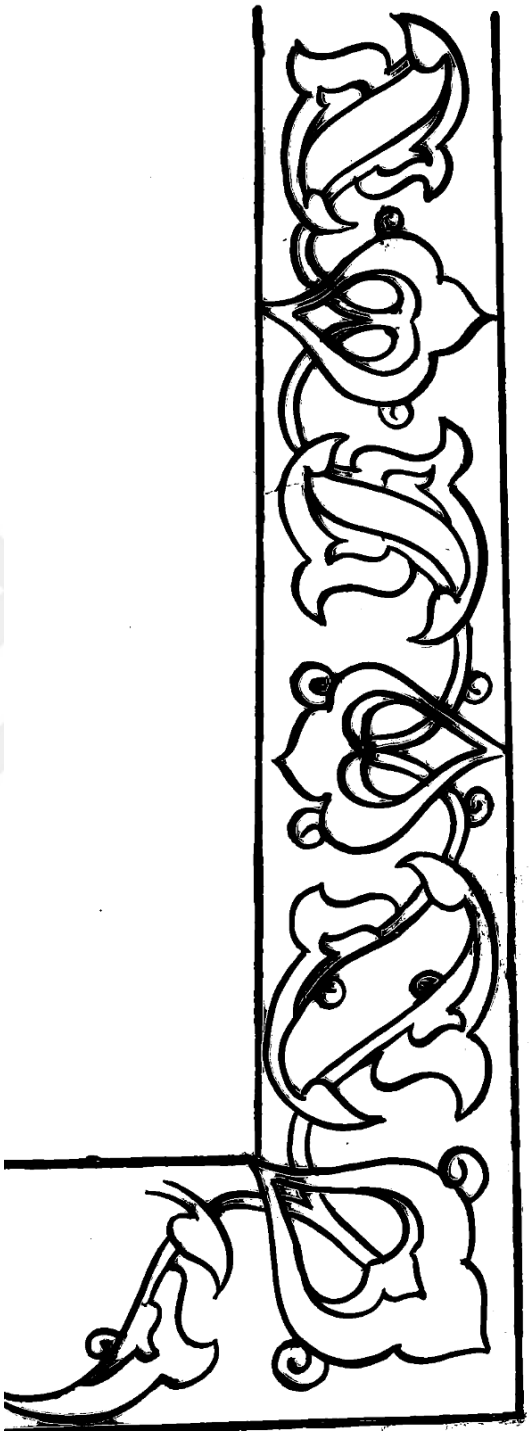
Resim 76: Girişin sağından itibaren ondördüncü kenarda yer alan panoyu çevreleyen rumili bordürde ki parça kayıplarından (detay 1)

Resim 77: Aynı panoda yer alan bir başka tahribat (detay 2)

Resim 78: Bordür yüzeyinde ki çatlaklar ve parça kayıpları (detay 3)

Çizim 19: Nişlerin köşelerinde yer alan bahar ağaçlı panonun , ortabağ ve rumilerden oluşan bordür çizimi

2.4.Haseki Hürrem Sultan Türbesinde Kullanılan Ulama Çiniler

Resim 79: Türbe içerisinde niş duvarlarının iç kısmını süsleyen ulama çiniler

2.4.Haseki Hürrem Sultan Türbesinde Kullanılan Ulama Çiniler

BULUNDUĞU YER: Bu çiniler türbenin içinde bulunan sekiz adet niş duvarlarının iç kısımlarını süslemektedir.

KARO ÖLÇÜSÜ: Toplam 25 parça karodan oluşmaktadır. Bu karoların kenarları birbirleriyle eşit ölçüdedir. Yüksekliği 33, genişliği 33 cm'dir.

PANO ÖLÇÜSÜ: 165 x 165 cm ölçülerindedir.

DÖNEMİ: XVI. yy. İznik Çinisi

TEKNİK: Sıraltı tekniği

RENK: Lacivert, beyaz, turkuaz ve kırmızı renk hakimdir.

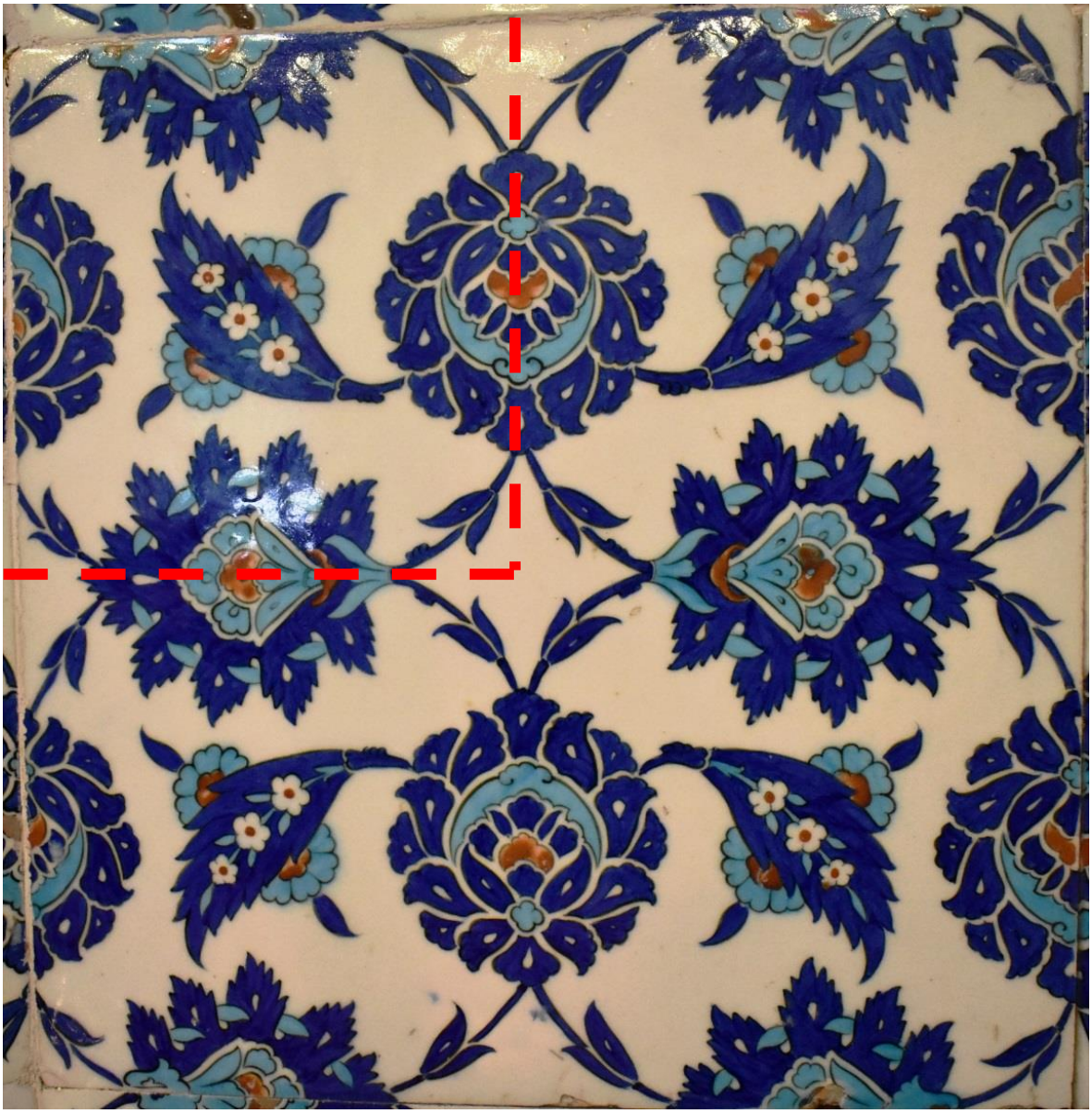
MOTİFLER: Hatayi, penç, ve yaprak motifleri kullanılmıştır.

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ: Her karo kendi içerisinde simetrik olup, dört tekrardan oluşmaktadır. Her bir karoda simetriyi sağladığı için her kenarından yarım motiflerle bütün yüzeyde sonsuz etkiyi sağlamaktadır. Her bir nişin iç kımı yirmi beş adet ulama çinileriyle bezenmiştir.

Her bir karo kendi içerisinde simetrik olmasından dolayı saplar dört daire dönüşüne sahiptir. Dalların uç kısımları bir adet yaprak motifi ile sonlandırılmıştır. Yaprakların içleri lacivert zemin üzerine üç adet penç ile bezenmiştir. Pençlerin iç kısımların da beyaz, merkezin ise kırmızıdır.

Yaprakların sırt ve içe bakan taraflarında 2 adet yarım penç ve minik yapraklar yer almaktadır. Pençlerin yaprakları turkuaz ile göbek kısımları ise kırmızı ile renklendirilmiştir.

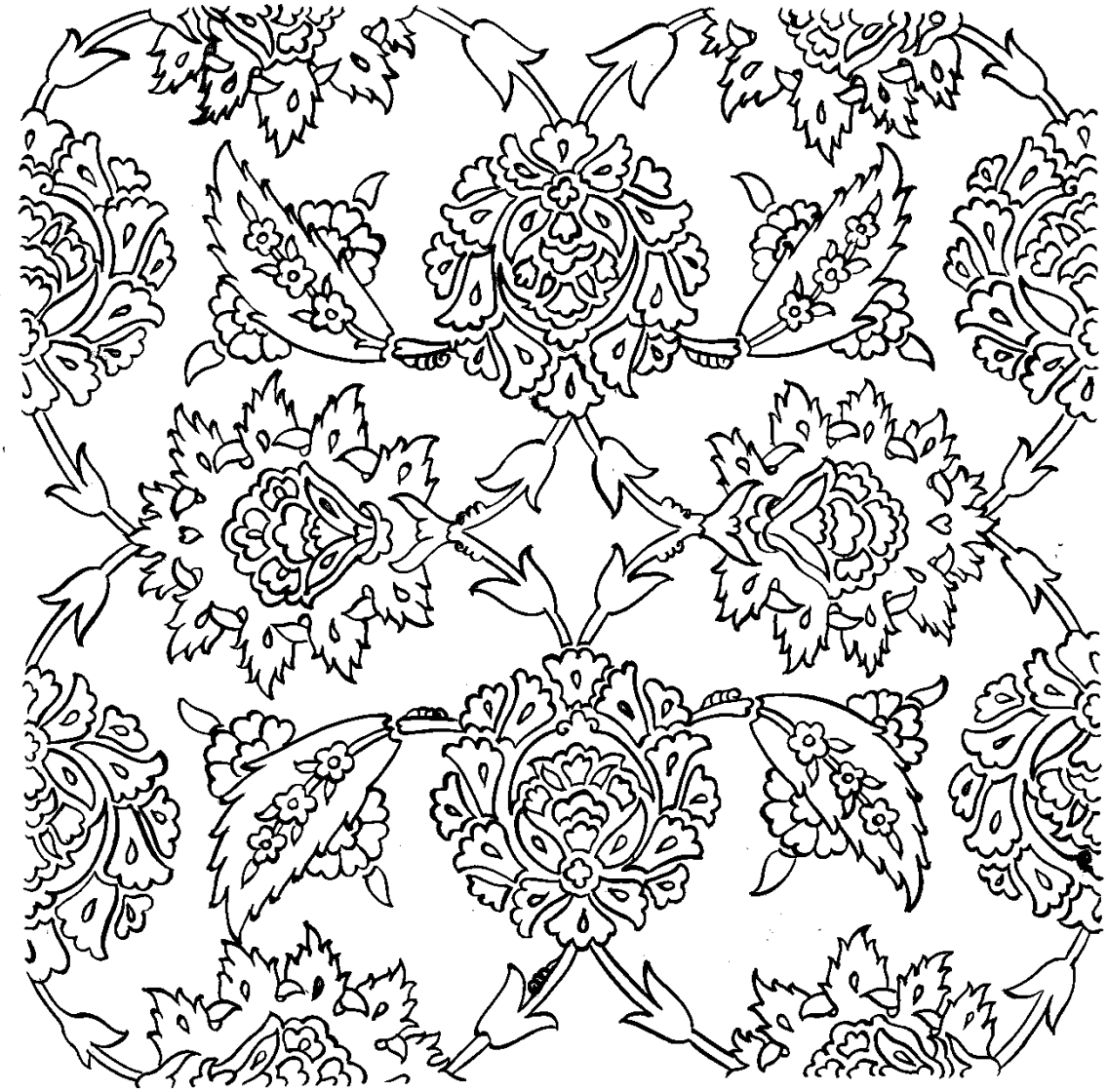
Türbe de sekiz adet niş bulunmaktadır. Bunlardan beş adet nişin iç kısımlarını süsleyen bu ulama çiniler sağlam durumdadır. Geriye kalan iki, dört ve onaltıncı nişte ki ulama çinilerinde küçükte olsa hasarlar mevcuttur ve alçı ile doldurulmuştur.

Resim 80: Nişlerin iç kısımlarını süsleyen ulama çini karodan detay fotoğrafı

Resim 81: Hasara uramış karolar ve bu karoların birleşimlerinde oluşan tahribatlar

Çizim 20: Niş duvarlarının iç kısmını süsleyen ulama çini karonun çizimi

2.5.Haseki Hürrem Sultan Türbesinde Kullanılan Pencere Alınlıkları

Resim 82: Türbe içerisinde ki pencerelerin üzerlerin de yer alan pencere alınlığı

2.5.Haseki Hürrem Sultan Türbesinde Kullanılan Pencere Alınlıkları

BULUNDUĞU YER: Bu pano türbe içerisinde pencerelerin üst kısımlarında yer almaktadır.

KARO ÖLÇÜSÜ: Toplamda 15 parça karodan oluşmaktadır. Karoların eni 28 cm, boyu ise 25,5, 26,5 ile 28,5 arasında değişmektedir.

PANO ÖLÇÜSÜ: 81 x 135 cm ölçülerindedir.

DÖNEMİ: XVI. yy. İznik Çinisi

TEKNİK: Sıraltı tekniği.

RENK: Pano da lacivert, turkuaz, beyaz, kırmızı ve siyah kullanılmıştır.

MOTİFLER: Hatayi, penç, gonca, şakayik ve yapraktır.

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ: Her bir pencere üzerinde toplam yedi adet pencere alınlığı bulunmaktadır. Hepsi renk ve desen açısından birbirinin aynıdır. Kompozisyon kendi içinde dikine ½ simetriktir. Panonun sınırları kırmızı cetvellerle çerçevelenmiştir.

Kompozisyonda hakim motif şakayık motifidir. Şakayık motifi etrafına eklenen katlarıyla büyütülmüş ve detaylandırılmıştır. Merkezde bulunan simetrik şakayık motifi pencere alınlığının alt sağ ve sol kenarlarında tekrar etmiştir. Buradan çıkan panonun bütününde iki adet büyük saz yaprak yer almaktadır. Bu yapraklar pencere alınlığının bordüründeki eğimi dengeler şekilde ona paralel şekilde yer almaktadır. Zemini oluşturan hatayi, penç, goncalar ise bu iri motiflerin arasında haliç işini çağrıştıran şekilde sipiral dönüşler üzerinde serpiştirilen motiflerden oluşmaktadır.

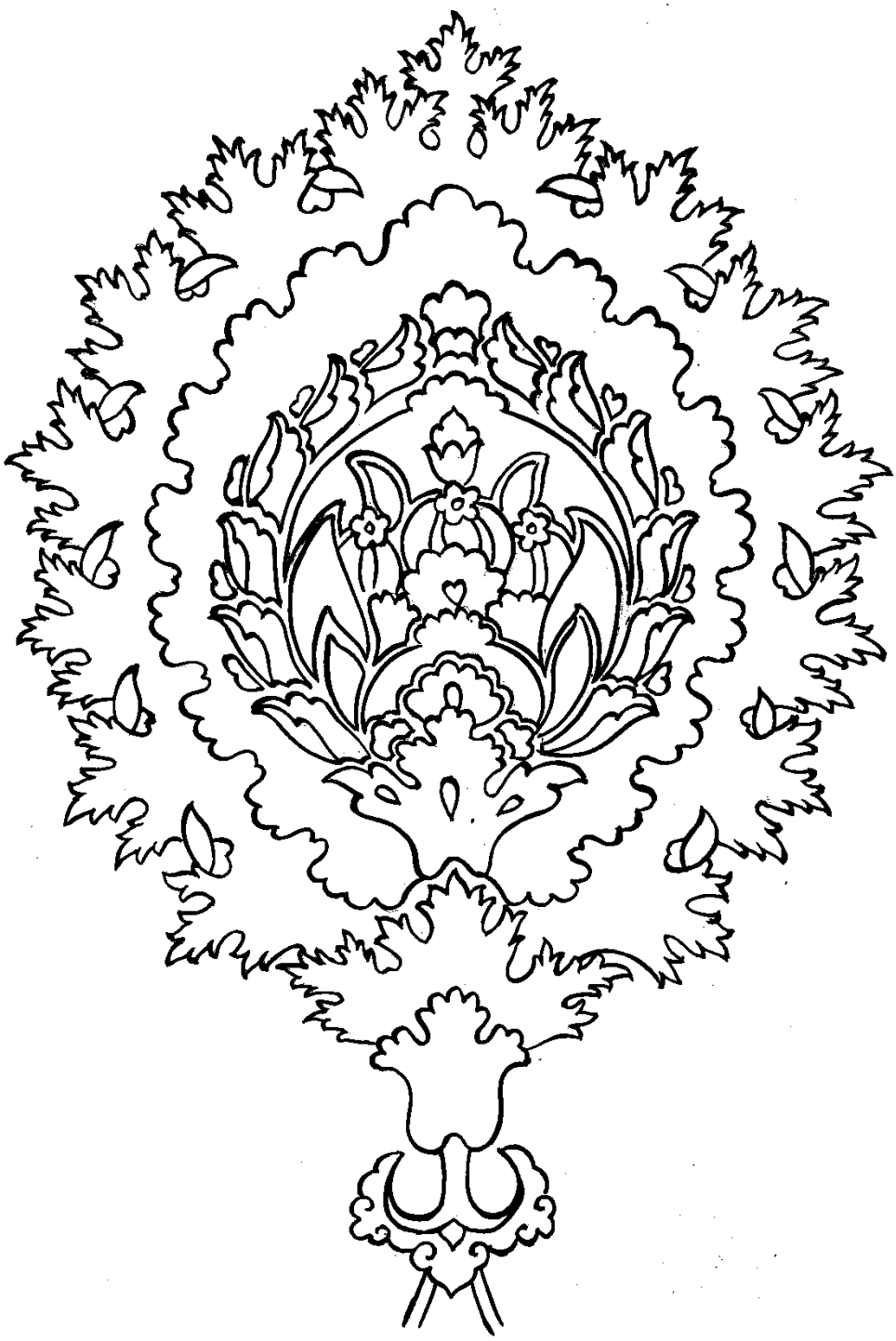
Kemerli bir pencere alınlığı köşelerindeki üçgen alanların kompozisyonlarıyla yatay dikdörtgen forma dönüştürülmüştür. Her iki köşede aynı tasarıma sahiptir. Motifler hatayi, penç ve yapraktan oluşmaktadır. Yapraklar dilimlidir. Farklı boylarda pençler yer almaktadır. Hatayi motiflerinin boyut olarak birbirine yakınlığı kompozisyon da dengeyi sağlamaktadır. Dairesel dönüşler ve saplar üzerine yerleştirilen motifler dengeli bir şekilde yerleştirilmiştir. Yapraklar dilimli yapraklarla kompozisyonda bütünlük sağlanmıştır. Bu hatayi kompozisyonu bir köşesinden yukarı yayılarak dağılırken yapraklardan başlayan bir kompozisyon ve dairesel dönüşlerle oluşturulmuştur. Sadece kompozisyonun köşesine gelen kısımda dal kırılarak dönmüştür.

Kapıdan girişte soldan ilk alınlıkta iki karo noksandır. Bu karoların neme bağlı olarak düşmüş olabileceği düşünülmektedir. Bunun dışındaki tüm pencere alınlıkları iyi durumdadır.

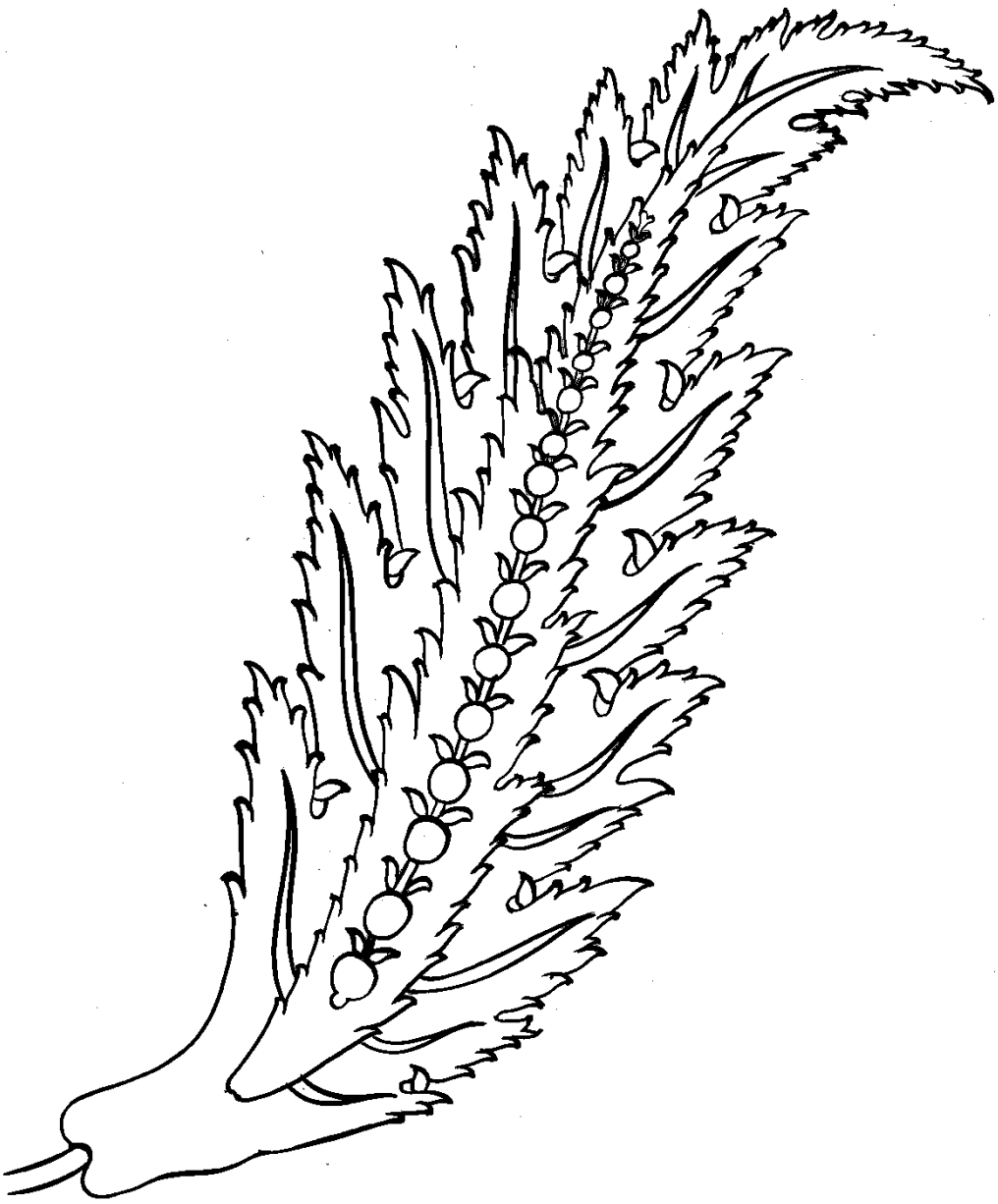
Bu pencere alınlıklarına ait bordürler, bordürler başlığı altında incelenmiştir. Açıklama için bordürler bölümüne bakınız.

Resim 83: Kapıdan girişte solda ki ilk alınlıkta nosan olan iki karo

Çizim 21: Şakayik motifi çizimi

Çizim 22: Saz yaprağının çizimi

2.6.Haseki Hürrem Sultan Türbesinde Niş Köşe Panolarında Yer Alan Çiniler

Türbede mukarnas dolguların köşelerinde 2 çeşit kurguya sahip bahar ağaçlı panolar bulunmaktadır. Bu panolar toplamda 8 adet nişin köşelerini süslemektedir. Bu panoların dört tanesinin bordürü penç motifleriyle, diğer dört tanesi ise rumili bordür ile bezenmiştir. Bu iki farklı bordürlerle çevrili bahar ağaçlı panolar da kullanılan pençler, lale ve karanfil motifleri, bordürleri, pençlerin ve kullanılan motiflerin sayıları farklılık göstermektedir.

2.6.1.Haseki Hürrem Sultan Türbesinde Yer Alan Rumili Bordürlerle Çevrelenmiş Bahar Ağaçlı Niş Köşe Panoları

Resim 84: Rumili bordürlerle çevrelenmiş bahar ağaçlı niş köşe panosu

2.6.1.Haseki Hürrem Sultan Türbesinde Yer Alan Rumili Bordürlerle Çevrelenmiş Bahar Ağaçlı Niş Köşe Panoları

BULUNDUĞU YER: Türbedeki dört nişin, mukarnas dolgularının sağ ve sol köşelerinde yer almaktadır.

PANO ÖLÇÜSÜ: Yedi adet karodan oluşan pano 49 x 115 cm ölçülerindedir.

DÖNEMİ: XVI. yy. İznik Çinisi

TEKNİK: Sıraltı tekniği

RENK: Beyaz, turkuaz, lacivert, kırmızı kullanılmıştır.Ayrıca beyaz astar tabakası penç motiflerini daha belirgin hale getirmiştir.

MOTİFLER: Lale, karanfil, bahar ağacı, penç, gonca, stilize bulut ve yaprak motifleri kullanılmıştır.

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ: Bahar ağacının başlangıcı yapraklarla olurken, alt kenarlardaki boşlukları dolduran iki adet lale ile karanfil motifi yer almaktadır. Bahar ağacı kompozisyonu türbenin girişinde bulunan panolar gibi simetrik değildir. Asimetrik bir kurguya sahiptir.

Bahar ağaçlı panoda iki adet lale ve karanfil, yetmiş dokuz adet penç, seksen adet gonca ile iki adet bulut motifi yer almaktadır. Pençlerin boyutları kompozisyonun gidişatına göre değişkenlik göstermektedir. Lacivert zemin üzerine beyazın hakim olduğu bahar ağacının gövdesi ve dalları siyahtır.

Beş yapraklı pençlerin göbek kısımları kırmızı, pençler ise beyazdır. Kenarlarındaki goncaların taç yaprakları beyaz, çanak kısımlarında turkuaz kullanılmıştır. Laleler beyaz zemin renginde bırakılmışlardır. Üzerlerine kırmızı benekler işlenmiştir. Karanfillerin biri beyaz ile renklendirilirken diğerinde kırmızı kullanılmıştır. Üst köşedeki bahar dalların iki aynı yöne yönelmiş ve bitişi oluşturmuştur. Panonun hemen sol üst ve alt köşesinde stilize bulut motifi yer almaktadır.

Bu panoların tahribatlar açısından bakdığımızda durumları iyidir. Parça kayıpları gözlenmemiştir. Sadece on dördüncü kenardaki niş köşe panosunun bördür yüzeyinde kayıplar, kırıklar mevcuttur. Bunlar da bordürler kısmında ele alınmıştır.

Panonun kenarlarını çevreleyen bordürler, bordürler kısmında incelenmiştir. Bordürler için bu kısma bakınız.

Resim 85: Rumili bordürle çevrelenmiş bahar ağaçlı panonun dibinden çıkışlı motiflerden (detay 1)

Çizim 23: Rumili bordürle çevrelenmiş bahar ağaçlı panonun dibinden çıkışlı motiflerin çizimi

2.6.2.Haseki Hürrem Sultan Türbesinde Yer Alan Pençli Bordürlerle Çevrelenmiş Bahar Ağaçlı Niş Köşe Panoları

Resim 86: Pençli bordürlerle çevrelenmiş bahar ağaçlı niş köşe panosu

2.6.2.Haseki Hürrem Sultan Türbesinde Yer Alan Pençli Bordürlerle Çevrelenmiş Bahar Ağaçlı Niş Köşe Panoları

BULUNDUĞU YER: Türbedeki dört nişin, mukarnas dolgularının sağ ve sol köşelerinde yer almaktadır.

PANO ÖLÇÜSÜ: 7 adet karodan oluşan pano 49 x 115 cm ölçülerindedir.

DÖNEMİ: XVI. yy. İznik Çinisi

TEKNİK: Sıraltı tekniği

RENK: Beyaz, turkuaz, lacivert, kırmızı renkler kullanılmıştır. Ayrıca beyaz astar tabakası penç motiflerini daha belirgin hale getirmiştir.

MOTİFLER: Lale, karanfil, bahar ağacı, penç, gonca, stilize bulut ve yaprak motifleri kullanılmıştır.

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ: Bahar ağacının başlangıcı yapraklarla olurken, alt kenarlardaki boşlukları dolduran iki adet lale ve karanfil motifi yer almaktadır. Ancak sol kenardaki lale motifi köşedeki bordürün altında kalmıştır. Kompozisyon türbenin girişinde bulunan panolar gibi simetrik değildir. Asimetrik bir kurguya sahiptir.

Bahar ağaçlı panoda iki adet lale, bir adet karanfil, 110 adet penç, 120 adet gonca ve 2 adet bulut motifi yer almaktadır. Pençlerin boyutları kompozisyonun gidişatına göre değişkenlik göstermektedir. Lacivert zemin üzerine beyazın hakim olduğu bahar Ağacı'nın gövdesi ve dalları siyahtır.

Beş yapraklı pençlerin göbek kısımları kırmızı, pençler ise beyazdır.Beyaz ile renklendirilen pençlerin her bir yaprağında siyah ile benekler mevcuttur. Kenarlarındaki goncaların taç yaprakları beyaz, çanak kısımlarında turkuaz kullanılmıştır. Lale ve karanfil motifleride beyaz ile renklendirilmiştir. Lale yapraklarının üzerlerinde kırmızı renk ile damarları görünür hale gelmiştir. Üst köşedeki bahar dalların üçüde aynı yöne yönelmiş ve bitişi oluşturmuştur. Panonun hemen sol üst köşesinde stilize bulut motifi yer almaktadır.

Aynı şekilde bu panoda da girişten itibaren sağ ikinci niş köşe panosunun bordüründe küçük bir noktada yüzeyde kayıp mevcuttur. Bordürler kısmında bu tahribat ele alınmıştır. Bunun dışında çiniler genel olarak sağlamdır.

Panonun kenarlarını çevreleyen bordürler, bordürler kısmında incelenmiştir. Bordürler için bu kısma bakınız.

Resim 87: Pençli bordürle çevrelenmiş bahar ağaçlı panonun dibinden çıkışlı motiflerden (detay 1)

Çizim 24: Pençli bordürle çevrelenmiş bahar ağaçlı panonun dibinden çıkışlı motiflerin çizimi

2.6.3.Haseki Hürrem Sultan Türbesinde Yer Alan Rumi ve Pençli Bordürlerle Çevrelenmiş Bahar Ağaçlı Niş Köşe Panoları

Resim 88: Pençli ve rumili bordürlerle çevrelenmiş bahar ağaçlı niş köşe panoları

2.6.3.Haseki Hürrem Sultan Türbesinde Yer Alan Rumi ve Pençli Bordürlerle Çevrelenmiş Bahar Ağaçlı Niş Köşe Panoları

BULUNDUĞU YER: Her iki panoda türbedeki toplam sekiz nişin, mukarnas dolgularının sağ ve sol köşelerinde yer almaktadır.

PANO ÖLÇÜSÜ: 7 adet karodan oluşan pano 49 x 115 cm ölçülerindedir.

DÖNEMİ: XVI. yy. İznik Çinisi

TEKNİK: Sıraltı tekniği

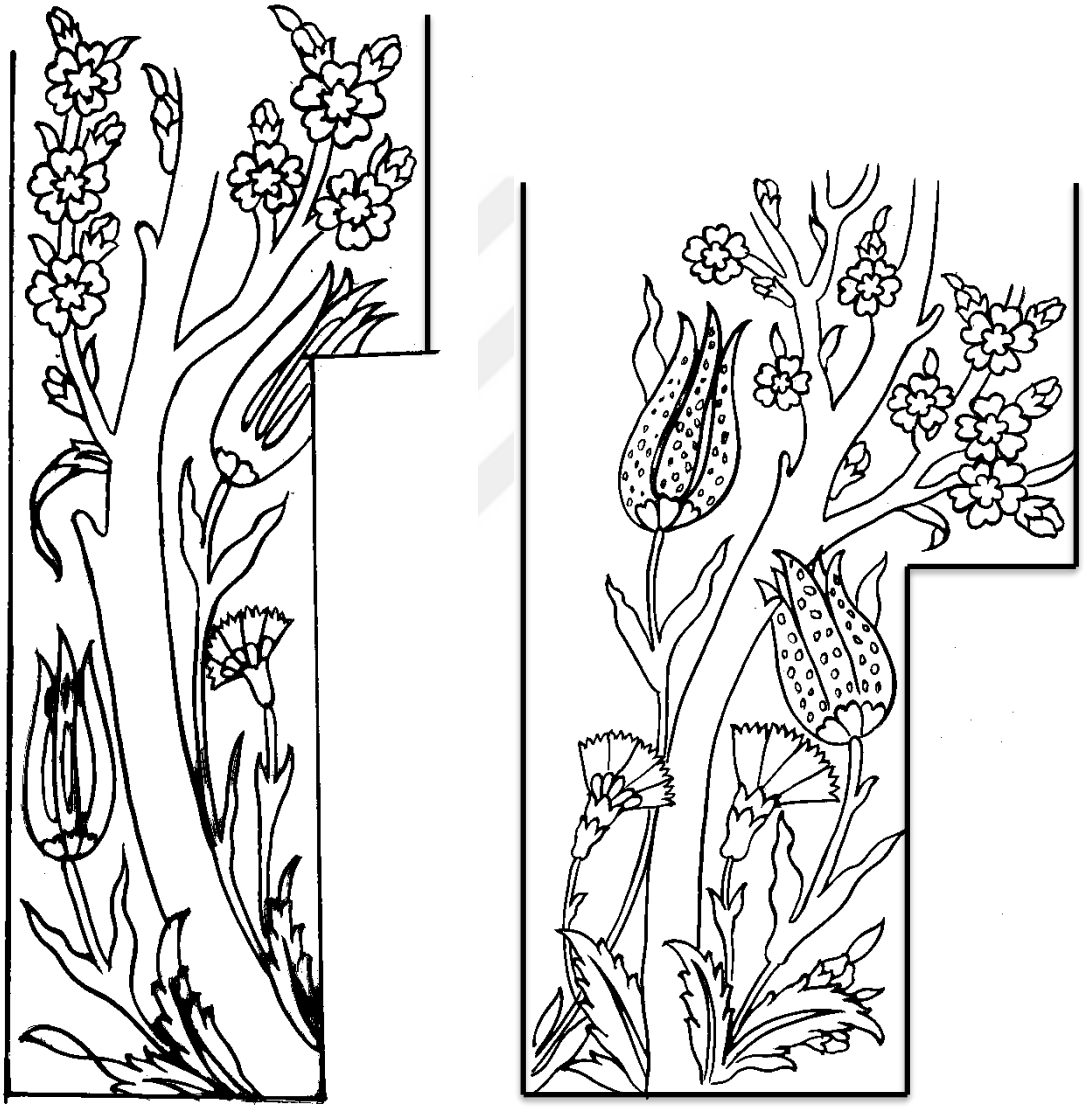
RENK: Her iki pano da beyaz, turkuaz, lacivert, kırmızı renkler kullanılmıştır. Ayrıca beyaz astar tabakası penç motiflerini daha belirgin hale getirmiştir.

MOTİFLER: Her iki panoda kullanılan lale, karanfil, bahar ağacı, penç, gonca, stilize bulut ve yaprak motifleri aynı kullanılmıştır.

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ: Her iki pano dönüşümlü olarak yer almaktadır. Bunlardan dört tanesi rumili, dört tanesi penç motifli bordürle çevrelenmiş bahar ağaçlı panolara rastlamaktayız. Her iki panoda aynı renkler kullanılmış ve yaklaşık olarak benzer kompozisyonlara sahiptir.

Rumili olanlarda ağacın iki çıkışında iki adet lale, laleler köşe dönüşünde kesilmezken bir diğer panoda bu köşe dönüşünde bu lalenin birisi parçalanarak bordürün altında kalmıştır. Rumili olan panoda iki adet karanfil, pençli panoda bir adet karanfil vardır. Rumili panoda dal dönüşleri çok net iken öbüründe farklı sap dizilimleri paralellik gösteriyor. Bu dağılımın serbestlikten öte farklı bir kurguya sahip olduğunu gösteriyor.Rumili panoda bahar ağacının gövdesi merkezde bulunan yaprak gruplarından çıkarken, pençli pano da bahar ağacının gövdesi köşede yer alan yaprak gruplarından çıkmaktadır.

Rumi bordürlü panoda yetmiş dokuz adet penç bulunurken, pençli panoda yüz on adet penç motifi yer almaktadır.Aynı şekilde Rumi bordürlü panoda seksen adet gonca bulunurken, pençli panoda yüz yirmi adet gonca yer almaktadır.Rumi bordürlü panoda lalelerin üzerinde kırmızı benekler yer alırken, penç bordürlü panoda lalerin üzerlerinde kırmızı renkli damarlar bulunmaktadır. Rumi bordürlü panoda yer alan iki adet karanfilin biri beyaz diğeri kırmızı iken, penç bordürlü panoda beyaz renkli tek bir karanfil bulunmaktadır. Penç bordürlü panodaki penç motiflerinin beyaz kımlarında siyah benekler yer alırken, rumi bordürlü panodaki pençlerde bu benekler kullanılmamıştır.

Çizim 25: Bahar ağaçlı niş köşe panolarının dibinden çıkışlı motiflerin çizimi

2.7.Haseki Hürrem Sultan Türbesinde Kullanılan Kapı Arkası Çinileri

Resim 89: Giriş kapı arkası renkli sırlı çini panolar

2.7.Haseki Hürrem Sultan Türbesinde Kullanılan Kapı Arkası Çinileri

BULUNDUĞU YER: Giriş kapısının arkasında, sağ ve sol kenarlarında yer almaktadır.

KARO ÖLÇÜSÜ: Karoların boyu 30 cm olup, eni 22 cm dir.

PANO ÖLÇÜSÜ: Toplam 14 parça karonun kullanıldığı pano 70x221 cm ölçülerindedir. Sağ ve sol panonun ölçüleri aynıdır.

DÖNEMİ: XVI. yy. İznik Çinisi

TEKNİK: Renkli sır tekniği

RENK: Sarı, yeşil, lacivert ve turkuazın kullanıldığı renklerde, ayrıca beyaz astar tabakası motiflerin konturlarını belirtmektedir.

MOTİFLER: Dendanlı tepelik, dendanlı rumi, hatayi ve yaprak motifi kullanılmıştır.

KOMPOZİSYONÖZELLİKLERİ: Tepeliklerden çıkarak her bir karoda diyagonal olarak yer alan dendanlı rumiler ortabağlarla bağlanıp kendi içerisinde kapalı alanlar oluşturmaktadır. Her bir kapalı alanın ortasında da hatayi motifi yer almaktadır. Bu hatayilerin altından ve üstünden iki yana olmak üzere toplamda dört adet yaprak çıkmaktadır.

Dendanlı rumilerin dizilimine baktığımızda ortadaki ortabağ ile kesişerek "x" görünümünde bir yapı söz konusudur.

Bu çini karolar iki yandan simetrik, alttan ve üstten simetrik kaydırma kurguya sahiptir. Kaydırma ulama olduğu için her bir karoda hatayinin altı ve üstü yarım olarak ele alınmıştır. Karolar üst üste geldiğinde bütününü sağlamaktadır. Eş kenar dörtgen formundaki alanlar zemin farklılıklarıyla birbirinden ayrılmış kapalı formlar oluşturmuşlardır.Bu kapalı alanların zeminlerinin biri yeşil, diğeri lacivert tir.

Bu renkli sırlı çiniler, türbede kullanılan diğer sıraltı çinilerden teknik farklılık göstermektedir. Her iki panoda kurgu ve renk açısından aynıdır. Bu panoları birbirinden ayıran tahribat farklılıklarıdır.

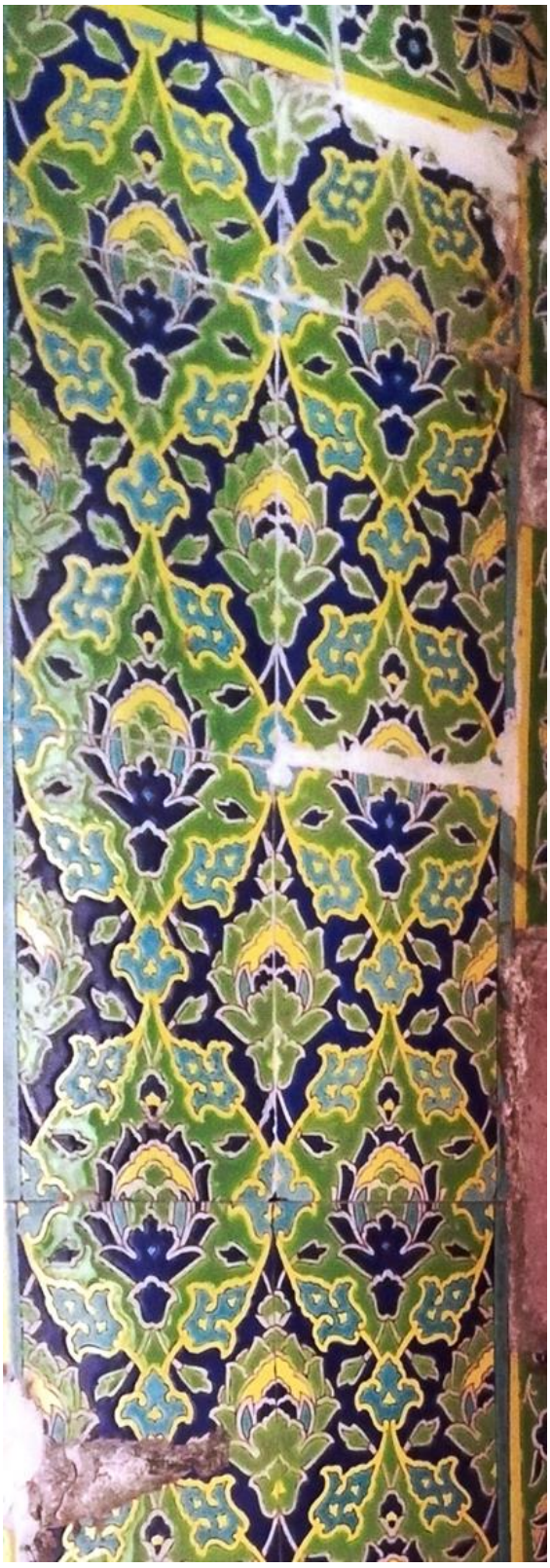
Sağdaki panoya baktığımızda sağ üstten birinci ve ikinci karolarda alçı ile doldurulmaya çalışılmıştır ancak çok özensiz bir çalışma olmuştur. Desen ve renk açışından tamamlama yapılmamıştır. Soldan dördüncü karoda ise tahribatlara bağlı olarak yüzey kaybı mevcuttur.

Sol panoda ise üstten dördüncü karo ile alttan birinci karoda tahribatlar görülmektedir. Bu tahribatlara bağlı olarak yüzey kayıpları gözlenmiştir. Ayrıca her iki panoda çinilerin yüzeyinde grimsi bir kir tabakası oluşumu söz konusudur.

Bu çinilerin etrafını hatayî tarzı tek iplikten oluşan bordür yer almaktadır. Bordür açıklaması için bordürler kısmına bakınız.

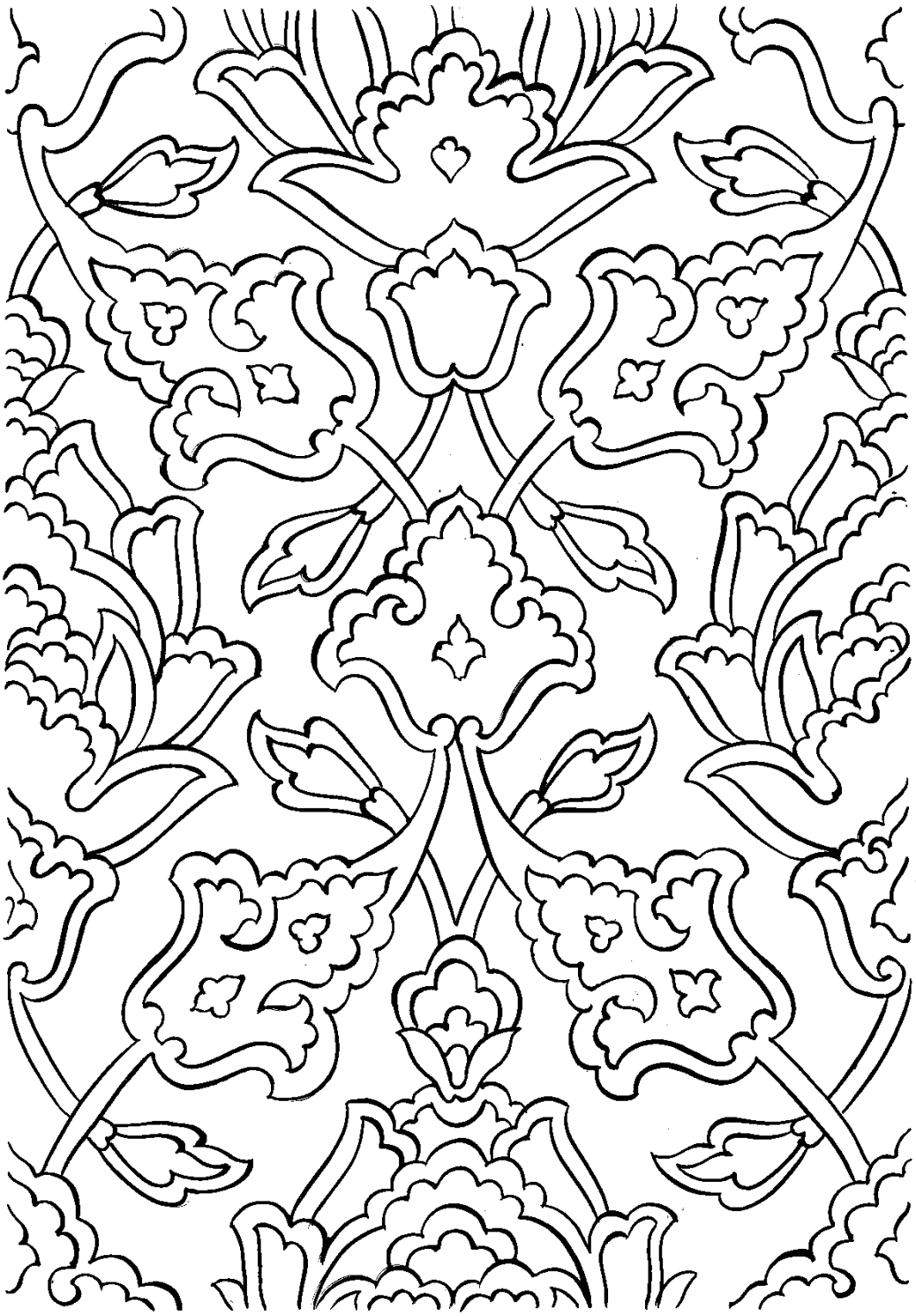
Resim 90: Giriş kapı arkası renkli sır tekniğindeki çini panodan detay görümü

Resim 91: Sağ panoda ki yüzey kayıplarının alçı ile doldurulması

Resim 92: Sol panoda ki mevcut tahribatlar ve yüzeydeki kir birikintilerinden detay görünüm

Çizim 26: Giriş kapı arkası renkli sır tekniğindeki çini karonun çizimi

2.8.Haseki Hürrem Sultan Türbesinde Kullanılan Mermer Taklidi Çini Panolar

Resim 93:Türbenin girişinin sağında ve solunda ki bahar ağaçlı panoların alt ksımlarında yer alan mermer görünümlü çini panolar

2.8.Haseki Hürrem Sultan Türbesinde Kullanılan Mermer Taklidi Çini Panolar

BULUNDUĞU YER: Giriş kapısının sağ ve sol tarafındaki bahar ağacı panosunun alt kısmında yer alır.

KARO ÖLÇÜSÜ: Toplam 9 parça karodan oluşmaktadır. Genişliği 25 cm olup, yüksekliği 19 ile 21 cm arasında değişmektedir.

PANO ÖLÇÜSÜ: 70x80 cm ölçülerindedir.

DÖNEMİ: XVI. Yy. İznik Çinisi

TEKNİK: Sıraltı tekniği

RENK: Kahverengi tonlarında bordür ve mavi ile gri tonlarında değişen çinilerden oluşmaktadır.

MOTİFLER: Mermer taklidi görünümündedir. Ebru görünümüne de sahiptir ancak tekrar ettiği için ebru diyememekteyiz. Herhangi bir motif işlenmemiştir.

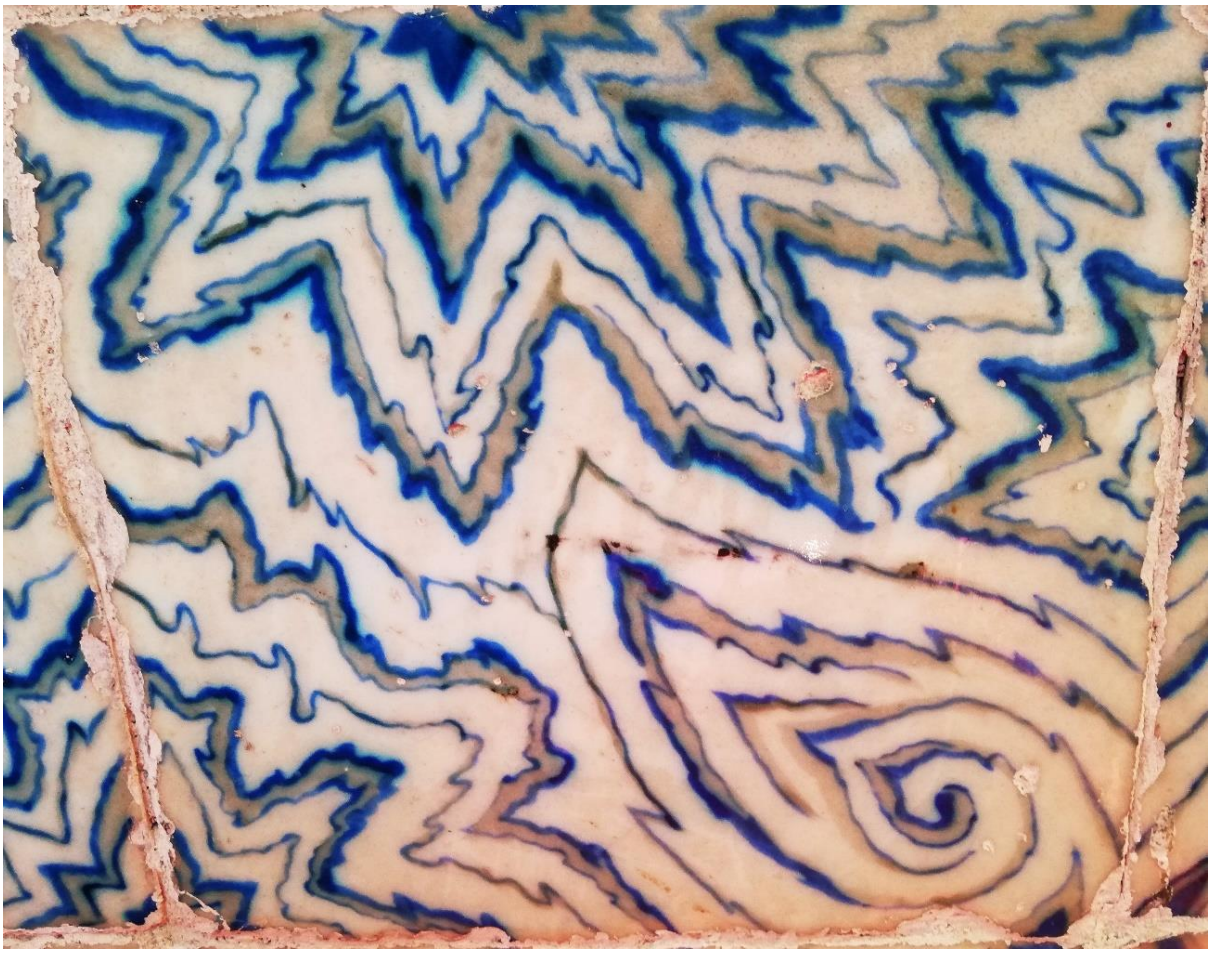
KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ: Kompozisyon dört taraftan ulamalı olduğu için dokuz karonun her bir köşesinde farklı sonuçlar elde edilmiştir. Bakıldığında mavi ve gri tonlarda işlenmiş değişik şekillerin kendi içinde simetrik olduğu gözlenmektedir.

İki farklı motif gibi ele alabileceğimiz bu tasarımda sipiral dönüşlü uçları sivri alanlarla asma yaprağı görünümlü diğer alanlar birbirini tamamlar şekilde tamamlanmıştır. Arasında da bir kenarından açılım yaparak sivri uçlu bir yaprak espirisinde çalışmalardır. Bu üç çalışma bir araya gelerek her bir karoyu oluşturmuştur. Dört taraftan ulama olduğu için karolar birbirinin yanına geldiğinde görünümleri farklı şekillere sahip olmaktadır. Her iki panoda da aynı kurgu söz konusudur. Her iki panoda da tekrar eden karolar dizilimleri açısından damla formları, asma yaprakları merkezden dışa doğru dağılıma sahip sivri uçlu bir tasarım söz konusudur. Bunlar içten dışa doğru katlar şeklinde kurgulanmıştır. Merkezindeki yapı etrafında boşluk bırakılarak oluşturulan her tabakasıyla büyük bir görünüme sahip olmuştur.

Diziliş ve boyut farklılıklarından oluşan hatalar gözlenmektedir. Sağ panonun geneline baktığımızda bir takım parça kayıpları ve aşınmalar mevcuttur. Tamamlama yoluna gidilmemiştir. Sol panoda ise alt orta karoda büyük oranda parça kaybı görülmektedir. Alçı ile doldurulmuş ancak desen açısından bir tamamlama söz konusu değildir.Yine sol alt kenardaki karo

da boydan boya kırık mevcuttur ve genelinde küçük de olsa tahribatlar mevcuttur.

Panonun kenarlarını çevreleyen bordürün açıklaması için bordürler kısmına bakınız.

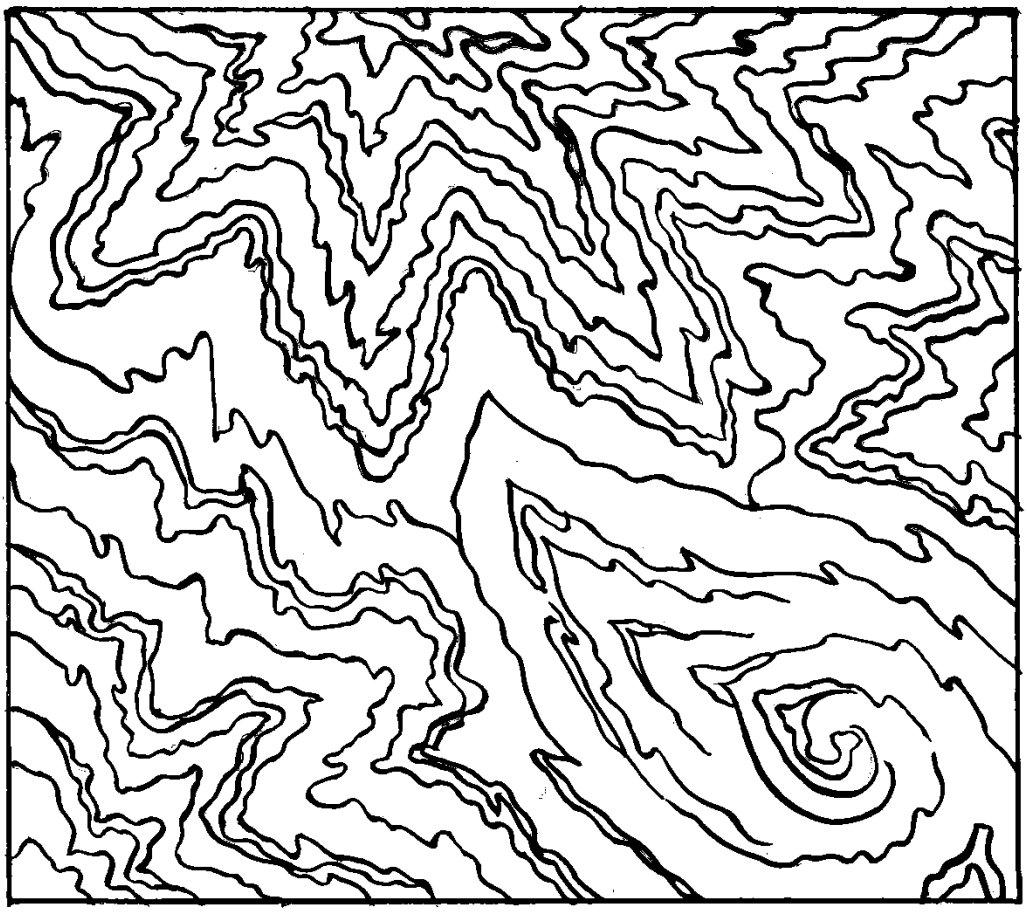
Resim 94: Mermer görünümlü karodan detay görünümü

Resim 95: Sağ panoda ki yüzey kayıplarından detay görünüm

Resim 96: Sol panoda ki alçı ile doldurulan alanlar ve çeşitli tahribatlar

Çizim 27: Mermer görünümlü karonun çizimi

2.9.Haseki Hürrem Sultan Türbesinde Kullanılan Kitabelerin İçinde Yer Alan Bağımsız Motifler

Bu motifler türbenin giriş kısmında ve içinde bulunan kitabelerin yazı boşluklarını süslemektedir.

2.9.1. Haseki Hürrem Sultan Türbesi Girişinde Bulunan Kitabelerin İçinde Yer Alan Bağımsız Motifler

Resim 97: Sağ panoda yer alan bağımsız motifler

Resim 98: Sol panoda yer alan bağımsız motifler 1

Resim 99: Sol panoda yer alan bağımsız motifler 2

2.9.1. Haseki Hürrem Sultan Türbesi Girişinde Bulunan Kitabelerin İçinde Yer Alan Bağımsız Motifler

BULUNDUĞU YER: Bu motifler türbenin giriş kısmında bulunan kitabelerin yazı boşluklarını süslemektedir.

PANO ÖLÇÜSÜ: 60x40 cm ölçülerindedir. Yekpare bir çinidir.

DÖNEMİ: XVI. Yy. İznik Çinisi

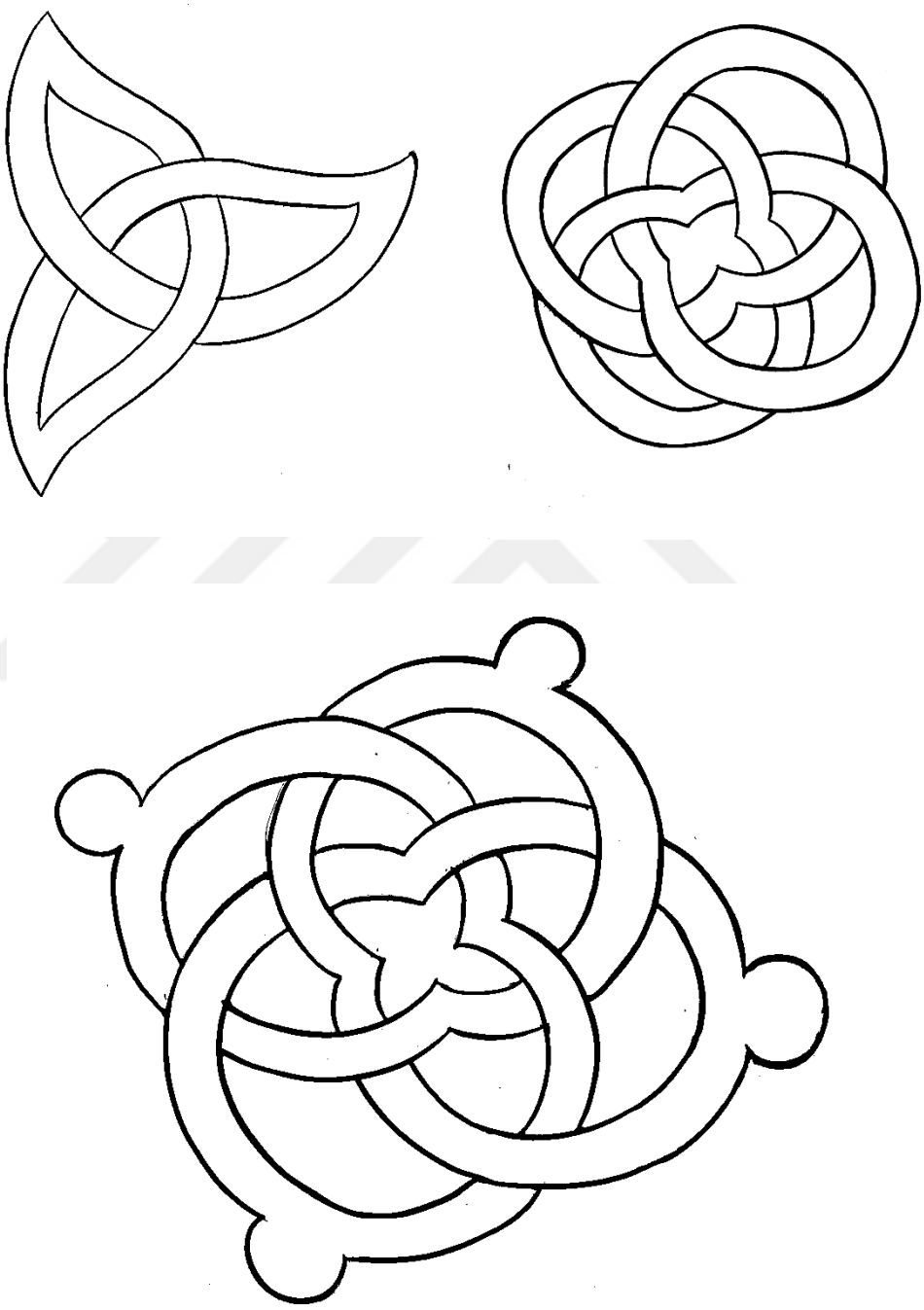
TEKNİK: Sıraltı tekniği

RENK: Turkuaz, beyaz ve kırmızı kullanılmıştır.

MOTİFLER: Serbest tarzda çizilmiş motifler diyebiliriz.

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ: Sol kitabede lacivert zemin üzerine kırmızı ve beyazın hakim olduğu serbest tarzda çizilmiş minik bağımsız motifler yer almaktadır. Motifler yazılarla uyum içerisindedir. Bu panoda motifler üç tanedir. Motiflerden ikisi aynı biri farklıdır. Birbirleriyle aynı olan motifler adeta üç adet rumi formuna benzeyen şekillerin birbirlerinin içinden geçmesiyle oluşmuşlardır. Diğer motif ise dört adet daire formunun birbirlerinin içlerinden geçmesiyle oluşmuştur. Bunun sonucunda motifin içindeki göbek kısmı turkuaz ile renklendirilmiştir. Bu motif yazının sol kenarında yer alırken, diğer iki motif ise biri orta kısımda diğeri sağ kenarında konumlanmaktadır.

Sağ kitabede ise aynı serpme motifler mevcuttur. Motiflerin sayıları burda ikiye düşmüştür. Sağ kenardaki motif ile sol kenarda yer alan motif birbirlerinin aynısıdır. Yalnızca sağ kenarında bulunan motifin göbek kısmı bu kitabede kırmızı ile renklendirilmiştir. Motif sayısının farklılığı kitabelerdeki farklı metinlerden kaynaklanmaktadır.

Çizim 28: Türbe girişinde ki kitabelerin içerisnde yer alan bağımsız motiflerin çizimi

2.9.2.Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçi Kitabelerin Bağımsız Motifleri 1

2.9.2.1.Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Bulunan Kitabelerin İçinde Yer Alan Bağımsız Motifler 1

Resim 100: Birbirinin içinden geçerek oluşmuş yıldız formunda bağımsız motiften detay görünümü

Resim 101: Sekiz dilimli penç motifi

2.9.2.1.Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Bulunan Kitabelerin İçinde Yer Alan Bağımsız Motifler 1

BULUNDUĞU YER: Bu motifler türbenin girişinin sağından itibaren üçüncü kenarında bulunan kitabenin iç kısımlarını süslemektedir.

PANO ÖLÇÜSÜ: 61x135 cm ölçülerindedir.

DÖNEMİ: XVI. Yy. İznik Çinisi

TEKNİK: Sıraltı tekniği

RENK: Turkuaz, beyaz ve kırmızı kullanılmıştır.

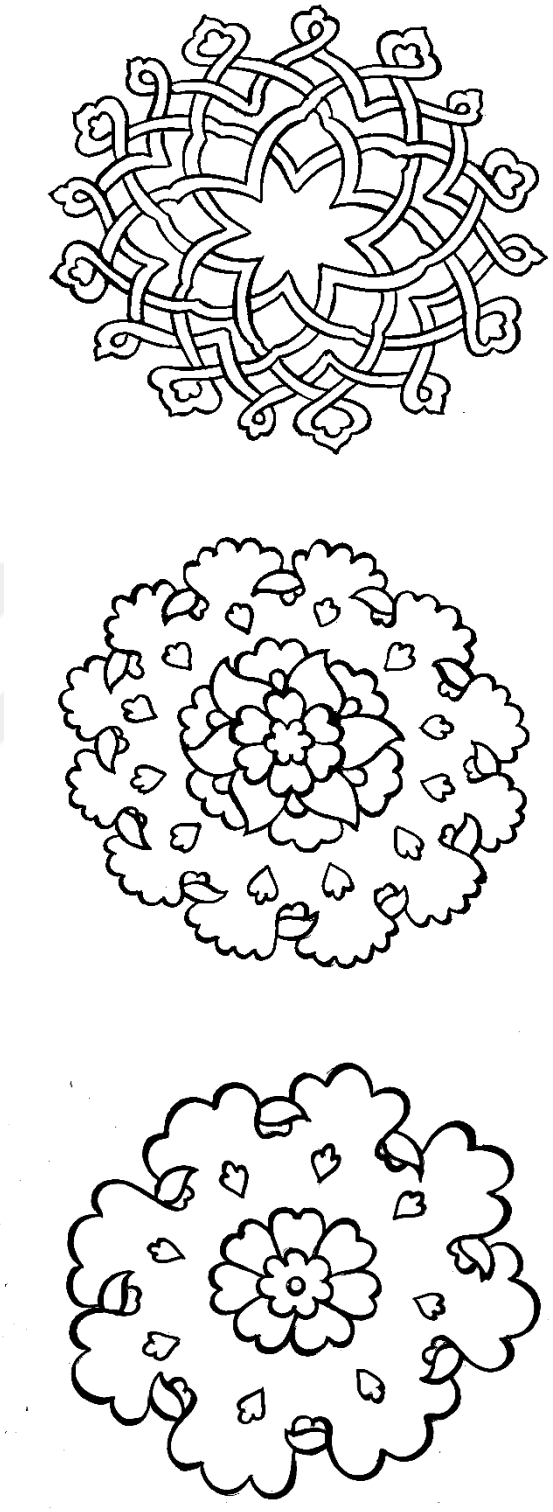
MOTİFLER: Penç ve serbest tarzda çizilmiş motifler diyebiliriz.

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ: Türbenin girişinin sağından itibaren üçüncü kenarında bulunan kitabede lacivert zemin üzerinde kırmızı, beyaz ve turkuazın hakim olduğu bağımsız penç motifleri yer almaktadır. Motifler yazılarla uyum içerisindedirler. Bu motifler üç tanedir. Motiflerin her biri birbirlerinden farklıdır. Motifler yazılı alanın boşluklarında dengeyi sağlamaktadır.

Sağ ve sol kenarlarında bulunan penç motifleri kullanılan renk açısından birbirleriyle aynıdır. Bu pençlerin içinde başka küçük bir penç motifi daha yer almaktadır. Sağ kenarda ki pencin içinde bulunan küçük penç serpme motifin merkezini oluşturmaktadır. Kırmızı ile renklendirilmiştir.

Sol kenarda yer alan penç motifi de aynı şekildedir. Merkezinde başka bir penç motifi kullanılmıştır. Bu penç turkuaz ve kırmızı ile renklendirilmişlerdir.

Orta kısımdaki pencin merkezi yıldız formundadır. Yıldızın kolları birbirinin içinden geçmekte ve geçmeleri oluşturmaktadır. Turkuaz ve kırmızı kullanılmıştır.

Çizim 29: Türbe içerisindeki kitabelerde yer alan bağımsız motiflerin çizimleri

2.9.2.2.Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Bulunan Kitabelerin İçerisinde Yer Alan Bağımsız Motifler 2

Resim 102: Türbenin yedinci köşesinde bulunan kitabede ki lale motifi

2.9.2.2.Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Bulunan Kitabelerin İçerisinde Yer Alan Bağımsız Motifler 2

BULUNDUĞU YER: Bu motifler türbenin yedinci kenarında bulunan kitabenin iç kısımlarını süslemektedir.

PANO ÖLÇÜSÜ: 61x135 cm ölçülerindedir.

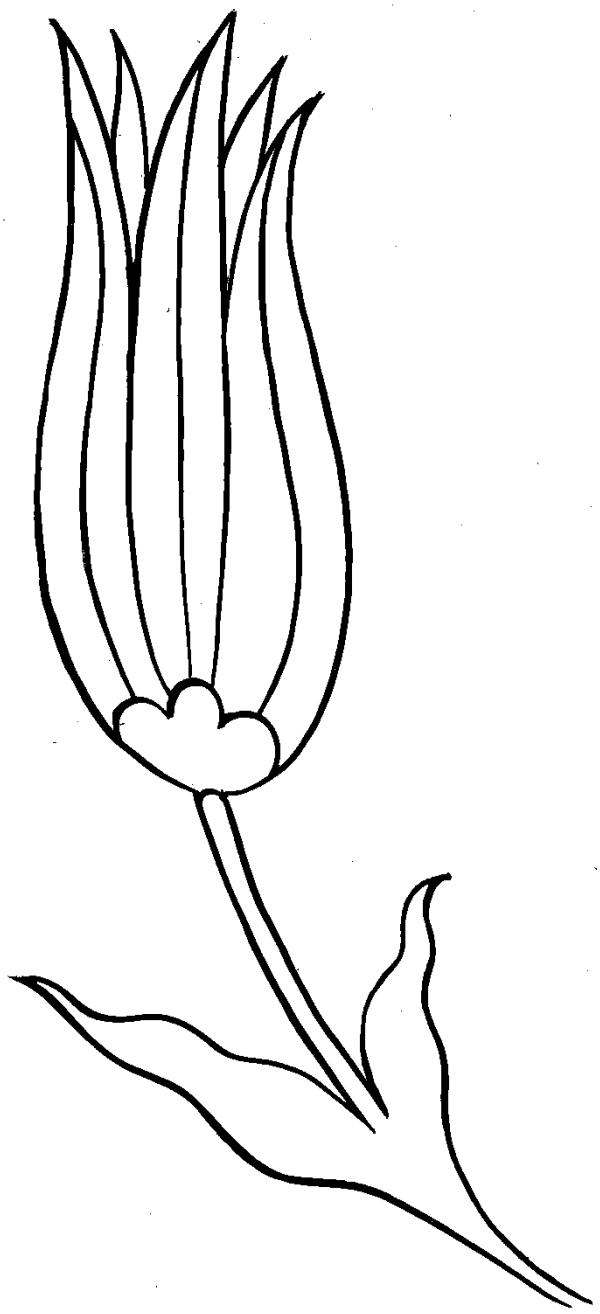
DÖNEMİ: XVI. Yy. İznik Çinisi

TEKNİK: Sıraltı tekniği

RENK: Turkuaz, beyaz ve kırmızı kullanılmıştır.

MOTİFLER: Lale motifi

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ: Kitabe zeminini dolduran motiflerden farklı olarak bir tek bu kitabede yazının bir ucundan çıkan iki yapraklı lale motifi kullanılmıştır. Türbenin yedinci kenarında bulunan kitabenin sol kenarında bir adet lale motifi yer almaktadır. Lale motifi kenarlardan beyaz boşluk bırakılarak havalı boyanmıştır. Sap ve yaprakları turkuaz , lale motifi kırmızı ile renklendirilmiştir.

Çizim 30: Lale motifinin çizimi

2.9.2.3.Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Bulunan Kitabelerin İçerisinde Yer Alan Bağımsız Motifler 3

Resim 103: Türbenin dokuzuncu köşesinde ki kitabede yer alan penç motiflerinden detay görünüm

2.9.2.3.Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Bulunan Kitabelerin İçerisinde Yer Alan Bağımsız Motifler 3

BULUNDUĞU YER: Bu motifler türbenin dokuzuncu kenarında bulunan kitabenin iç kısımlarını süslemektedir.

PANO ÖLÇÜSÜ: 61x135 cm ölçülerindedir.

DÖNEMİ: XVI. Yy. İznik Çinisi

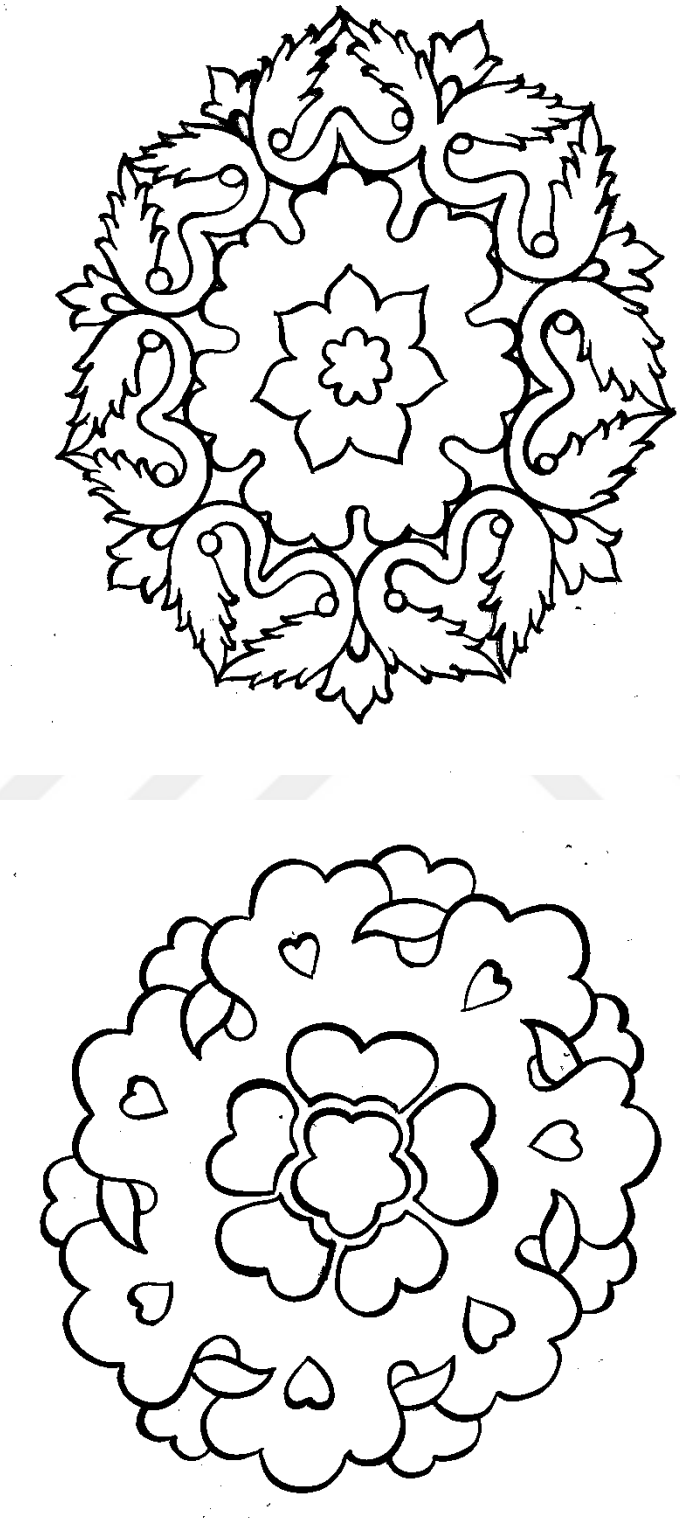
TEKNİK: Sıraltı tekniği

RENK: Turkuaz, beyaz ve kırmızı kullanılmıştır.

MOTİFLER: Penç motifleri kullanılmıştır.

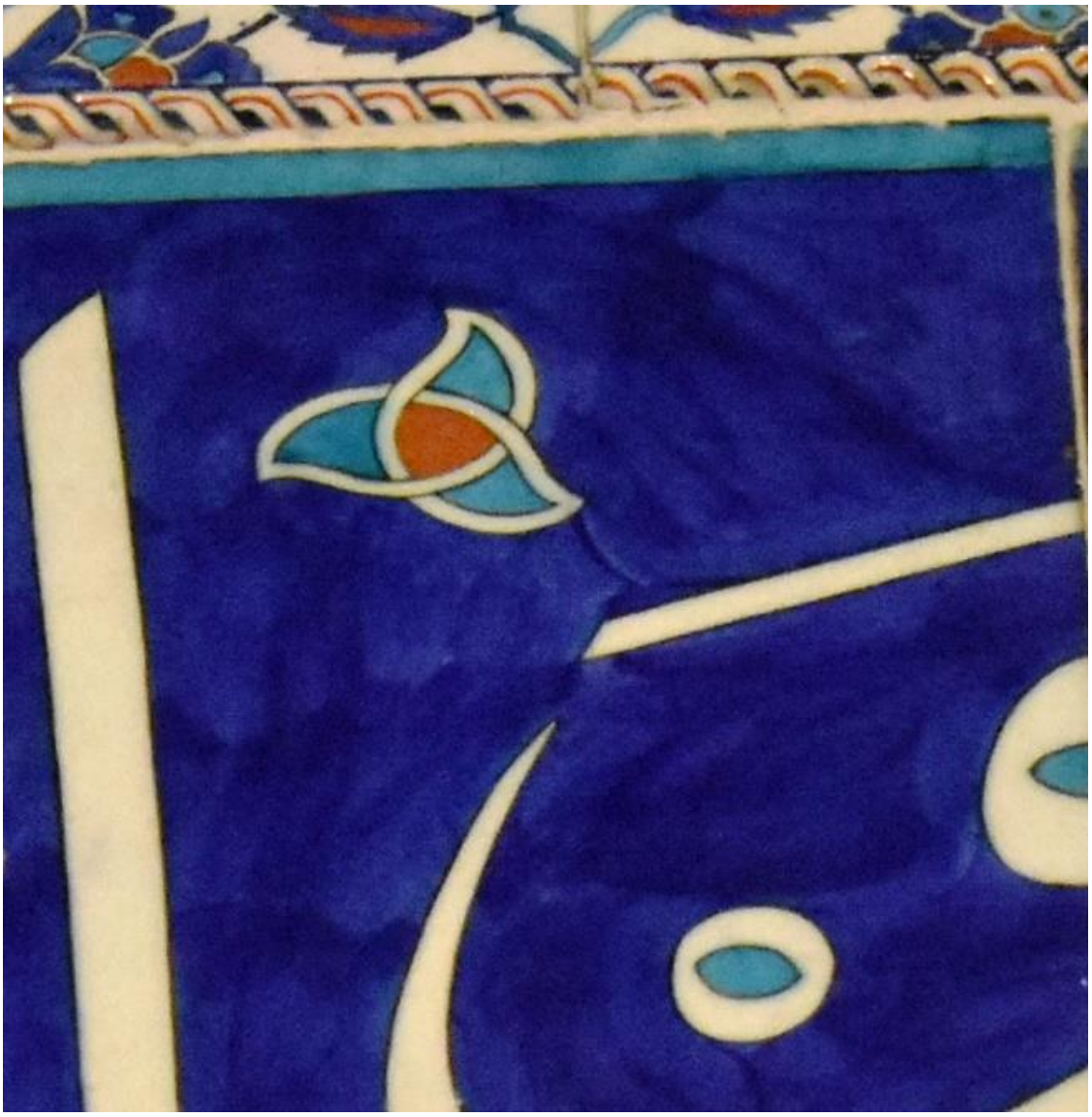
KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ: Türbenin dokuzuncu köşesinde bulunan kitabenin sol kenarında iki adet penç motifi yer almaktadır. Kenara yakın olan penç motifi dört katmerlidir. En dışta ki katman yaprakların iç bükey hareketiyle oluşmuş ve turkuaz ile renklendirilmiştir. İkinci ve üçüncü kademedeki penç yedi yapraklıdır. İkinci katmanda penç kırmızı iken, üçüncü kademe beyaz bırakılmıştır. Son katman ise pençlerin merkezindeki göbek kısmını oluşturmakta ve kırmızı kullanılmıştır.

Hemen yanındaki pencin iç kısmında da bir penç daha yer almaktadır. İkinci yerleştirilen penç ilk pencin göbek kısmını oluşturmuştur ve kırmızı ile renklendirilmiştir.

Çizim 31: Bağımsız penç motiflerin çizimi

2.9.2.4.Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Bulunan Kitabelerin İçerisinde Yer Alan Bağımsız Motifler 4

Resim 104: Türbenin on birinci köşesindeki kitabede dördüncü kez görülen motif

2.9.2.4.Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Bulunan Kitabelerin İçerisinde Yer Alan Bağımsız Motifler 4

BULUNDUĞU YER: Bu motifler türbenin on birinci kenarında bulunan kitabenin iç kısımlarını süslemektedir.

PANO ÖLÇÜSÜ: 61x135 cm ölçülerindedir. Yekpare bir çinidir.

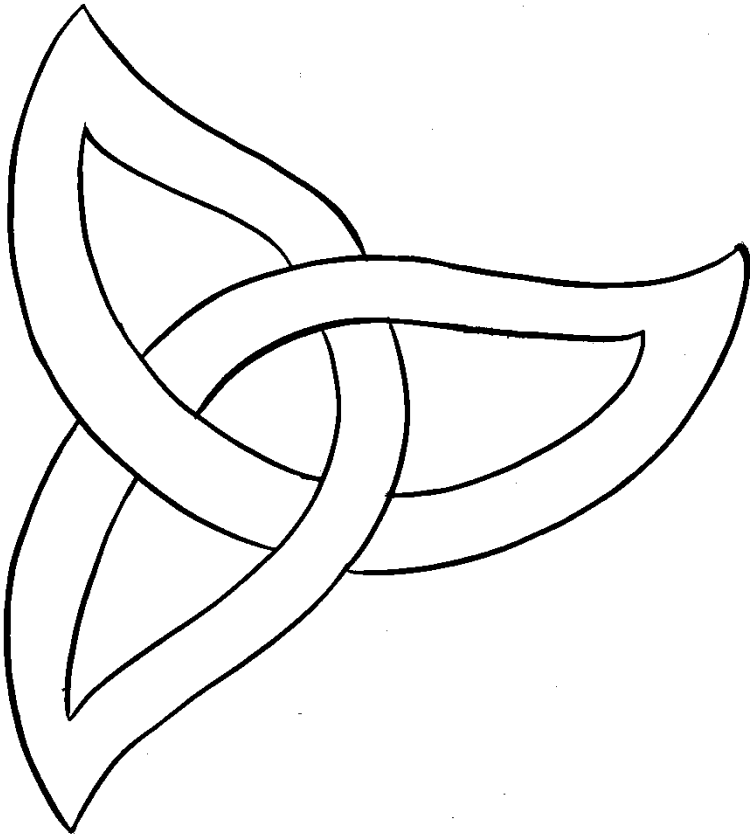
DÖNEMİ: XVI. Yy. İznik Çinisi

TEKNİK: Sıraltı tekniği

RENK: Turkuaz, kırmızı ve beyaz kullanılmıştır.

MOTİFLER: Serbest tarzda çizilmiş motifler diyebiliriz.

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ: Bu kitabenin üst orta kenarında tek bir motif yer almaktadır. Bu motif üç adet rumi formuna benzeyen şekillerin birbirlerinin içinden geçmesiyle oluşmuş diyebiliriz. Bu motif türbenin girişinde yer alan her iki kitabede de yer almıştır. Bu kitabede de dördüncü tekrarıdır. Motifin üç parçası turkuaz, merkezi kırmızıdır.

Çizim 32: Bağımsız motif çizimi

2.10.Haseki Hürrem Sultan Türbesinde Kullanılan Kitabe Çiniler

Türbenin girişi ile içerisinde yer alan kitabe çinilerdir. Giriş kısmında iki, içerde ise toplam sekiz adet çini kitabe bulunmaktadır.

2.10.1. Haseki Hürrem Sultan Türbesi Girişinde Bulunan Kitabeler

2.10.1.1.Haseki Hürrem Sultan Türbesi Girişi'nin Sağ Tarafında Bulunan Kitabe Çiniler 1

Resim 105: Giriş kapısının sağ tarafında bahar ağaclı panonun üst kısmında yer alan kitabe

2.10.1.1.Haseki Hürrem Sultan Türbesi Girişi'nin Sağ Tarafında Bulunan Kitabe Çiniler 1

BULUNDUĞU YER: Giriş kapısının sağ tarafında bahar ağaçlı panonun üst kısmında yer alır.

PANO ÖLÇÜSÜ: 61x40 cm ölçülerinde yekpare çini karodan oluşmaktadır.

DÖNEMİ: XVI. Yy. İznik Çinisi

YAZI ÇEŞİTİ: Celi Sülüs

TEKNİK: Sıraltı tekniği

RENK: Lacivert, beyaz, turkuaz ve kırmızı rekler kullanılmıştır.

MOTİFLER: Serbest tarzda çizilmiş motifler diyebiliriz.

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ: Kırmızı cetvel içine alınan ve lacivert zemin üzerine celî sülüs kalemiyle yazılan iki satırlık kitabede, **"La ilahe illallah, Muhammeden resulullah"** yazılıdır. Kapalı harflerin gözleri turkuaz ile boyanmıştır. Harflerin içleri doldurulurken yazıdaki boşluk doluluk ve renk ağırlığı da dikkate alınmıştır. Karahisari Mektebi'nin izlerini taşıyan yazıda, hattat imzası bulunmakla birlikte bu yazıların, Ahmed Şemseddin Karahisârîî'nin başarılı talebelerinden Hasan Çelebi tarafından yazıldığı bilinmektedir.[7] Kitabe'nin kenarlarını çevreleyen kırmızı renkli cetvellerde ve ilk satırdaki yazıların son harflerinde tahribat mevcuttur. Aynı zamanda ikinci satırda alt kenardan itibaren yukarı doğru ince bir çatlak görülmektedir.

ANLAMI: Allah'tan başka ilâh yoktur, Muhammed (s.a.s)'in O'nun rasûlü olduğunu açıklamaktadır.

[7] Aziz Doğanay, "Osmanlı Tezyinatı Klasik Devir İstanbul Hanedan Türbeleri 1522-1604", Klasik Yayınları, İstanbul 2009, s.216

2.10.1.2.Haseki Hürrem Sultan Türbesi Girişi'nin Sol Tarafında Bulunan Kitabe Çiniler 2

Resim 106: Giriş kapısının sol ttarafında bahar ağaclı panonun üst kısmında yer alan kitabe

2.10.1.2.Haseki Hürrem Sultan Türbesi Girişi'nin Sol Tarafında Bulunan Kitabe Çiniler 2

BULUNDUĞU YER: Giriş kapısının sol tarafında bahar ağacı panosunun üst kısmında yer alır.

PANO ÖLÇÜSÜ: 61x40 cm ölçülerinde yekpare çini karodan oluşmaktadır.

DÖNEMİ: XVI. yy. İznik Çinisi

YAZI ÇEŞİTİ: Celi Sülüs

TEKNİK: Sıraltı tekniği

RENK: Lacivert, beyaz, turkuaz ve kırmızı rekler kullanılmıştır.

MOTİFLER: Serbest tarzda çizilmiş motifler

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ: Kırmızı cetvel içine alınan ve lacivert zemin üzerine celî sülüs kalemiyle yazılan iki satırlık kitabede, "**Sübhânallahi velhamdülillâhi velâ ilâhe illallahü vallâhü ekber. Ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâhilaliyyilazîm**." yazılıdır. Kapalı harflerin gözleri turkuaz ile boyanmıştır. Harflerin içleri doldurulurken yazıdaki boşluk doluluk ve renk ağırlığı da dikkate alınmıştır. Kitabede sadece kırmızı renkli cetvelde tahribat mevcuttur.

ANLAMI: Allah bütün noksan sıfatlardan münezzehtir, bütün hamdlar ona mahsustur. Allah'tan başka ilah yoktur, Allah en büyüktür. Azamet sahibi Yüce Allah'tan başkasında güç kuvvet ve kudret yoktur.

2.10.2. Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Bulunan Kitabeler

2.10.2.1. Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Yer Alan Çini Kitabe 1

Resim 107: Türbeden içeri girdiğimizde giriş kapısının üzerinde yer alan kitabeler

2.10.2.1.Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Yer Alan Çini Kitabe 1

BULUNDUĞU YER: Türbenin için de giriş kapısının üst kısmında yer almaktadır.

PANO ÖLÇÜSÜ: 61x137 cm ölçülerindedir. Kitabeler on iki adet karodan oluşmaktadır.

DÖNEMİ: XVI. yy. İznik Çinisi

YAZI ÇEŞİTİ: Celi Sülüs

TEKNİK: Sıraltı tekniği

RENK: Lacivert, beyaz ve turkuaz rekler kullanılmıştır.

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ: Turkuaz renkle çevrili cetvel içine alınan ve lacivert zemin üzerine celî sülüs kalemiyle yazılan iki satırlık kitabede, **"Subhânallâhi velhamdülillâhi vela ilâhe illallâhu vallâ hu ekber, velâ havle velâ kuvvete illâ billâh"** yazılıdır. Dua metinlerinin tamamı kitabelere tam olarak yerleştirilememiş ve bazı cümle sonları kitabenin ortasına denk gelmiştir. Kapalı harflerin gözleri turkuaz ile boyanmıştır. Harflerin içleri doldurulurken yazıdaki boşluk doluluk da dikkate alınmıştır. Yazı zemininde bezeme unsuruna yer verilmemiştir. Genele baktığımızda çiniler iyi durumdadır.

ANLAMI: Allah bütün noksan sıfatlardan münezzehtir, bütün hamdlar ona mahsustur. Allah'tan başka ilah yoktur, Allah en büyüktür. Azamet sahibi Yüce Allah'tan başkasında güç kuvvet ve kudret yoktur.

2.10.2.2. Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Yer Alan Çini Kitabe 2

Resim 108: Girişten itibaren sağdan sola doğru üçüncü köşesinde yer alan çini kitabeden görünüm

2.10.2.2. Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Yer Alan Çini Kitabe 2

BULUNDUĞU YER: Türbenin üçüncü köşesinde pencere alınlık çinilerinin üst kısmında yer almaktadır.

PANO ÖLÇÜSÜ: 61x137 cm ölçülerindedir. Toplam on iki adet karodan oluşmaktadır.

DÖNEMİ: XVI. yy. İznik Çinisi

YAZI ÇEŞİTİ: Celi Sülüs

TEKNİK: Sıraltı tekniği

RENK: Lacivert, beyaz, turkuaz ve kırmızı kullanılmıştır.

MOTİFLER: Penç ve serbest tarz da çizilmiş motifler

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ: Turkuaz renkle çevrili cetvel içine alınan ve lacivert zemin üzerine celî sülüs kalemiyle yazılan kitabede "**El aliyyil azîm. Allâhümme ente veliyyi fid**" yazılıdır. Kapalı harflerin gözleri turkuaz ile boyanmıştır. Harflerin içleri doldurulurken yazıdaki boşluk doluluk da dikkate alınmıştır. Kitabede penç ve serbest tarzda motifler yer almaktadır. Genele baktığımızda da çinilerde çatlakların olduğu gözlemlenmiştir.

ANLAMI: Allahım sen benim velimsin.

2.10.2.3. Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Yer Alan Çini Kitabe 3

Resim 109: Girişten itibaren sağdan sola doğru beşinci köşesinde yer alan çini kitabeden görünüm

2.10.2.3. Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Yer Alan Çini Kitabe 3

BULUNDUĞU YER: Türbenin beşinci köşesinde pencere alınlık çinilerinin üst kısmında yer almaktadır.

PANO ÖLÇÜSÜ: 61x137 cm ölçülerindedir. Toplam on iki adet karodan oluşmaktadır.

DÖNEMİ: XVI. yy. İznik Çinisi

YAZI ÇEŞİTİ: Celi Sülüs

TEKNİK: Sıraltı tekniği

RENK: Lacivert, beyaz, turkuaz ve kırmızı kullanılmıştır.

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ: Turkuaz renkle çevrili cetvel içine alınan ve lacivert zemin üzerine celî sülüs kalemiyle yazılan kitabede "**dünya ve'l âhireti, teveffeni müslimen ve'l hıkni**" yazılıdır. Kapalı harflerin gözleri turkuaz ile boyanmıştır. Harflerin içleri doldurulurken yazıdaki boşluk doluluk da dikkate alınmıştır. Genele baktığımızda da çiniler de çatlakların olduğu gözlemlenmiştir. Ancak parça kaybı yoktur.

ANLAMI: Dünyada ve ahirette, müslüman olarak öldür.

2.10.2.4. Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Yer Alan Çini Kitabe 4

Resim 110: Girişten itibaren sağdan sola doğru yedinci köşesinde yer alan çini kitabeden görünüm

2.10.2.4. Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Yer Alan Çini Kitabe 4

BULUNDUĞU YER: Türbenin yedinci köşesinde pencere alınlık çinilerinin üst kısmında yer almaktadır.

PANO ÖLÇÜSÜ: 61x137 cm ölçülerindedir. Toplam on iki adet karodan oluşmaktadır.

DÖNEMİ: XVI. yy. İznik Çinisi

YAZI ÇEŞİTİ: Celi Sülüs

TEKNİK: Sıraltı tekniği

RENK: Lacivert, beyaz, turkuaz ve kırmızı kullanılmıştır.

MOTİFLER: Lale motifi

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ: Turkuaz renkle çevrili cetvel içine alınan ve lacivert zemin üzerine celî sülüs kalemiyle yazılan kitabede "**bis-salihin. Allahümme inni es'elüke'r-rıda kable'l**" yazılıdır. Kapalı harflerin gözleri turkuaz ile boyanmıştır. Harflerin içleri doldurulurken yazıdaki boşluk doluluk da dikkate alınmıştır. Kitabenin sol üst köşesinde bir adet lale motifi yer almaktadır. Genele baktığımızda da çinilerde çatlakların olduğu gözlemlenmiştir. Tahribata bağlı parça kaybı yoktur.

ANLAMI: Salih. Allah'ım senden rıza diliyorum.

2.10.2.5. Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Yer Alan Çini Kitabe 5

Resim 111: Girişten itibaren sağdan sola doğru dokuzuncu köşesinde yer alan çini kitabeden görünüm

2.10.2.5. Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Yer Alan Çini Kitabe 5

BULUNDUĞU YER: Türbenin dokuzuncu köşesinde pencere alınlık çinilerinin üst kısmında yer almaktadır.

PANO ÖLÇÜSÜ: 61x137 cm ölçülerindedir. Toplam on iki adet karodan oluşmaktadır.

DÖNEMİ: XVI. yy. İznik Çinisi

YAZI ÇEŞİTİ: Celi Sülüs

TEKNİK: Sıraltı tekniği

RENK: Lacivert, beyaz, turkuaz ve kırmızı kullanılmıştır.

MOTİFLER: Penç motifi

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ: Turkuaz renkle çevrili cetvel içine alınan ve lacivert zemin üzerine celî sülüs kalemiyle yazılan kitabede "**kaza ve berdel-ayş ba'del-mevt ve lezzete**" yazılıdır. Kapalı harflerin gözleri turkuaz ile boyanmıştır. Harflerin içleri doldurulurken yazıdaki boşluk doluluk da dikkate alınmıştır. Kitabede iki adet penç motifi yer almaktadır.

ANLAMI: Ölümden sonra güzel hayat

2.10.2.6. Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Yer Alan Çini Kitabe 6

Resim 112: Girişten itibaren sağdan sola doğru on birinci köşesinde yer alan çini kitabeden görünüm

2.10.2.6. Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Yer Alan Çini Kitabe 6

BULUNDUĞU YER: Türbenin on birinci köşesinde pencere alınlık çinilerinin üst kısmında yer almaktadır.

PANO ÖLÇÜSÜ: 61x137 cm ölçülerindedir. Toplam on iki adet karodan oluşmaktadır.

DÖNEMİ: XVI. yy. İznik Çinisi

YAZI ÇEŞİTİ: Celi Sülüs

TEKNİK: Sıraltı tekniği

RENK: Lacivert, beyaz, turkuaz ve kırmızı kullanılmıştır.

MOTİFLER: Serbest tarzda çizilmiş motif

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ: Turkuaz renkle çevrili cetvel içine alınan ve lacivert zemin üzerine celî sülüs kalemiyle yazılan kitabede "**an nazare ila vechike. Ve şevkan ila likaik**" yazılıdır. Kapalı harflerin gözleri turkuaz ile boyanmıştır. Harflerin içleri doldurulurken yazıdaki boşluk doluluk da dikkate alınmıştır. Kitabenin orta kısmında bir adet bağımsız motif yer almaktadır.

ANLAMI: Yüzüne bakmak. Ve şevk

2.10.2.7. Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Yer Alan Çini Kitabe 7

Resim 113: Girişten itibaren sağdan sola doğru on üçüncü köşesinde yer alan çini kitabeden görünüm

2.10.2.7. Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Yer Alan Çini Kitabe 7

BULUNDUĞU YER: Türbenin on üçüncü köşesinde pencere alınlık çinilerinin üst kısmında yer almaktadır.

PANO ÖLÇÜSÜ: 61x137 cm ölçülerindedir. Toplam on iki adet karodan oluşmaktadır.

DÖNEMİ: XVI. yy. İznik Çinisi

YAZI ÇEŞİTİ: Celi Sülüs

TEKNİK: Sıraltı tekniği

RENK: Lacivert, beyaz, turkuaz ve kırmızı kullanılmıştır.

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ: Turkuaz renkle çevrili cetvel içine alınan ve lacivert zemin üzerine celî sülüs kalemiyle yazılan kitabede "**Allahümme eslemtü vechi ileyke ve elce'tu zahri**" yazılıdır. Kapalı harflerin gözleri turkuaz ile boyanmıştır. Harflerin içleri doldurulurken yazıdaki boşluk doluluk da dikkate alınmıştır.

ANLAMI: Allahım yüzümü sana teslim ettim, ve sırtımı dayadım.

2.10.2.8. Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Yer Alan Çini Kitabe 8

Resim 114: Girişten itibaren sağdan sola doğru on beşinci köşesinde yer alan çini kitabeden görünüm

2.10.2.8. Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Yer Alan Çini Kitabe 8

BULUNDUĞU YER: Türbenin on beşinci köşesinde pencere alınlık çinilerinin üst kısmında yer almaktadır.

PANO ÖLÇÜSÜ: 61x137 cm ölçülerindedir. Toplam on iki adet karodan oluşmaktadır.

DÖNEMİ: XVI. yy. İznik Çinisi

YAZI ÇEŞİTİ: Celi Sülüs

TEKNİK: Sıraltı tekniği

RENK: Lacivert, beyaz, turkuaz ve kırmızı kullanılmıştır.

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ: Turkuaz renkle çevrili cetvel içine alınan ve lacivert zemin üzerine celî sülüs kalemiyle yazılan kitabede "**ileyke ve fevvidu emri ileyke la mecele vela menca**" yazılıdır. Kapalı harflerin gözleri turkuaz ile boyanmıştır. Harflerin içleri doldurulurken yazıdaki boşluk doluluk da dikkate alınmıştır. Yüzeyde oldukça tahribat ve parça kaybı mevcuttur. Parça kaybının olduğu alanlarda alçı ile tamamlama yapılmamıştır.

ANLAMI: Ve işlerimde seni vekil ettim.

2.10.2.9. Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Yer Alan Çini Kitabe 9

Resim 115: Türbenin kıble duvarının üzerinde yer alan yekpare çini karo

2.10.2.9. Haseki Hürrem Sultan Türbesi İçerisinde Yer Alan Çini Kitabe 9

BULUNDUĞU YER: Türbe'nin kıbleye bakan duvarının üzerinde yer almaktadır.

PANO ÖLÇÜSÜ:Yekpare çini karodan oluşmaktadır.

DÖNEMİ: XVI. yy. İznik Çinisi

YAZI ÇEŞİTİ: Talik yazı

TEKNİK: Sıraltı tekniği

RENK: Lacivert, beyaz ve kırmızı kullanılmıştır.

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ: Türbenin kıble duvarının üzerinde kobalt mavisi zemin üzerine "Allah hu" yazılı yekpare bir çini levha yer almaktadır. Talik yazı çeşinde yazılmış olan yazı türbedeki diğer yazılarıyla uyum sağlamamaktadır. Dolayısıyla bu çininin daha sonraki zamanlarda monte edilmiş olması muhtemeller arasındadır. Kapalı harflerin içleri kırmızı renge boyanmıştır.

ANLAMI: Allah

3.ESERLERİM

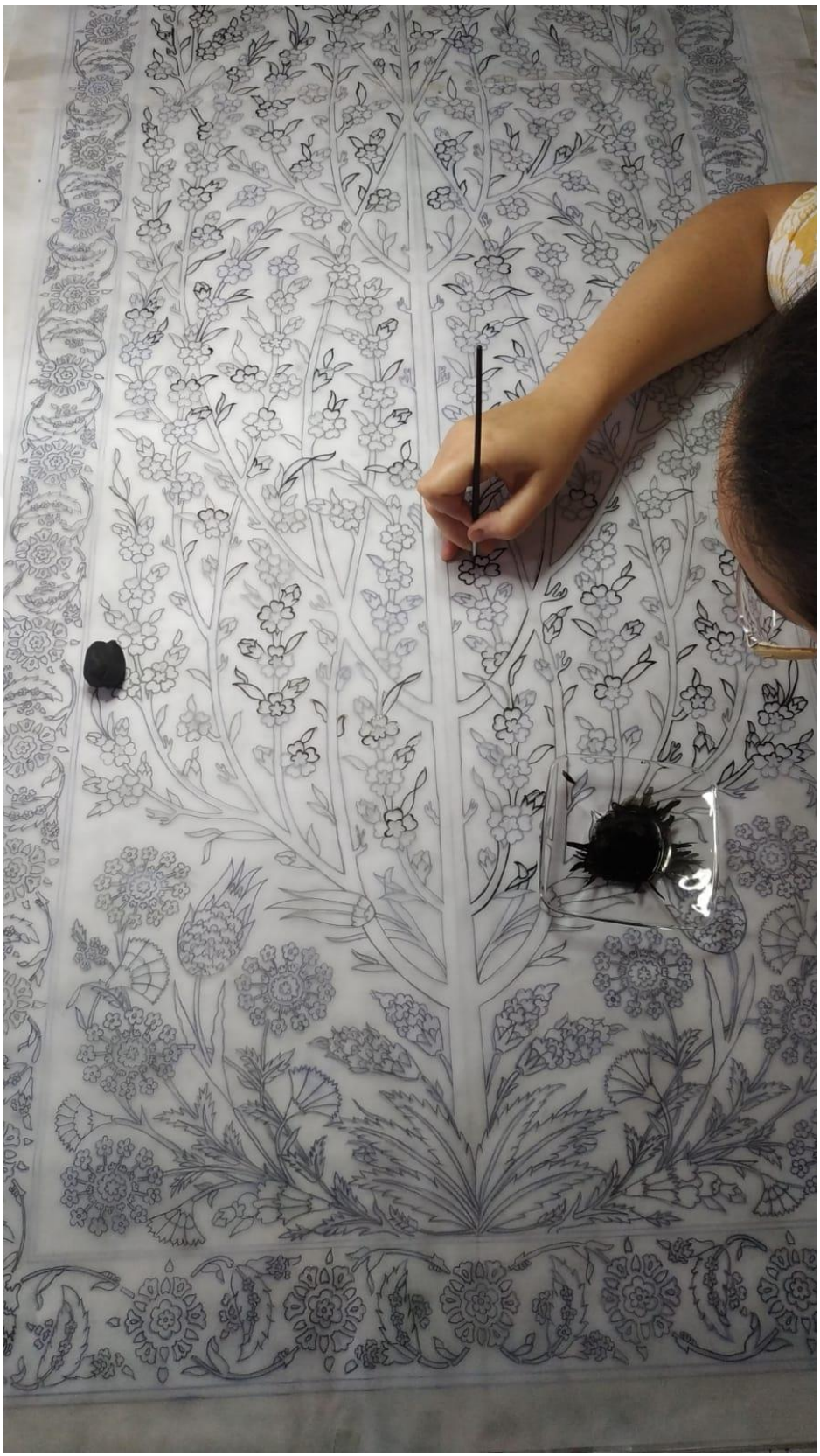
3.1. BAHAR AĞAÇLI PANO

Üçüncü bölümde konusu olan uygulamalardan birincisi Haseki Hürrem Sultan Türbesi'nin girişinde yer alan bahar ağaçlı panonun 1/1 uygulamasına karar verildi. Ancak panoyu oluşturan karoların ölçülerinde değişkenlik göstermesi nedeniyle panodan üç karo eksiltildi. Desen ½ oranında küçültülmüştür. Orijinal ölçüsü 80x194 cm olan desenin ölçüsü 60x140 cm olarak belirlendi.

Desen öncelikle aydınger kağıdına nüanslı olarak çizildi. İğne ile delinmiş olan desen kömür tozuyla hazırlanan karoya geçirildi. Karoya aktarılmış olan desen nüanslı olarak konturlandı. Orijinal renklere sadık kalınarak renklendirildi. Boyama işlemi biten pano sırlandı. Sırlama işlemi sonrasında karolar fırına yerleştirildi. Pişirme işlemi biten karoların montajı yapılarak pano haline getirildi.

Resim 116: Desenin aydınger kâğıdına çizimi

Resim 117: Desenin kontur çekilirken ki görünüşü

Resim 118: Renklendirme aşamasından görünüm

Resim 119: Fırın pişirimi sonrası montajlı hali

3.2. DÖNEN LALELER ADLI TABAK ÇALIŞMAM

Roğar kapaklarından çıkışlı penç ve bardak, vazolardan çıkışlı lale motifi ürettim. Bu ürettiğim motiflerden oluşan bir tabak kompozisyonu oluşturdum. Merkezsel kurguya ait olan tabak tasarımım altıda bir simetriktir. Dış kenarından simetrik olmasına rağmen içinde asimetrik bir kurgu vardır. Çarkıfelek şeklinde bir dönüşüm söz konusudur. Kullandığım laleler birbiri ardına devam etmektedir ancak tekrar etmez. Dış kenarında ki penç formunu oluşturan alan balık pulu görünümündeki dokunun arasında serpme minik pençler oluşturdum. Tabağımın tümü merkezsel çiçek görünümündedir.

Resim 120: Desenin aydınger kâğıdına çizimi

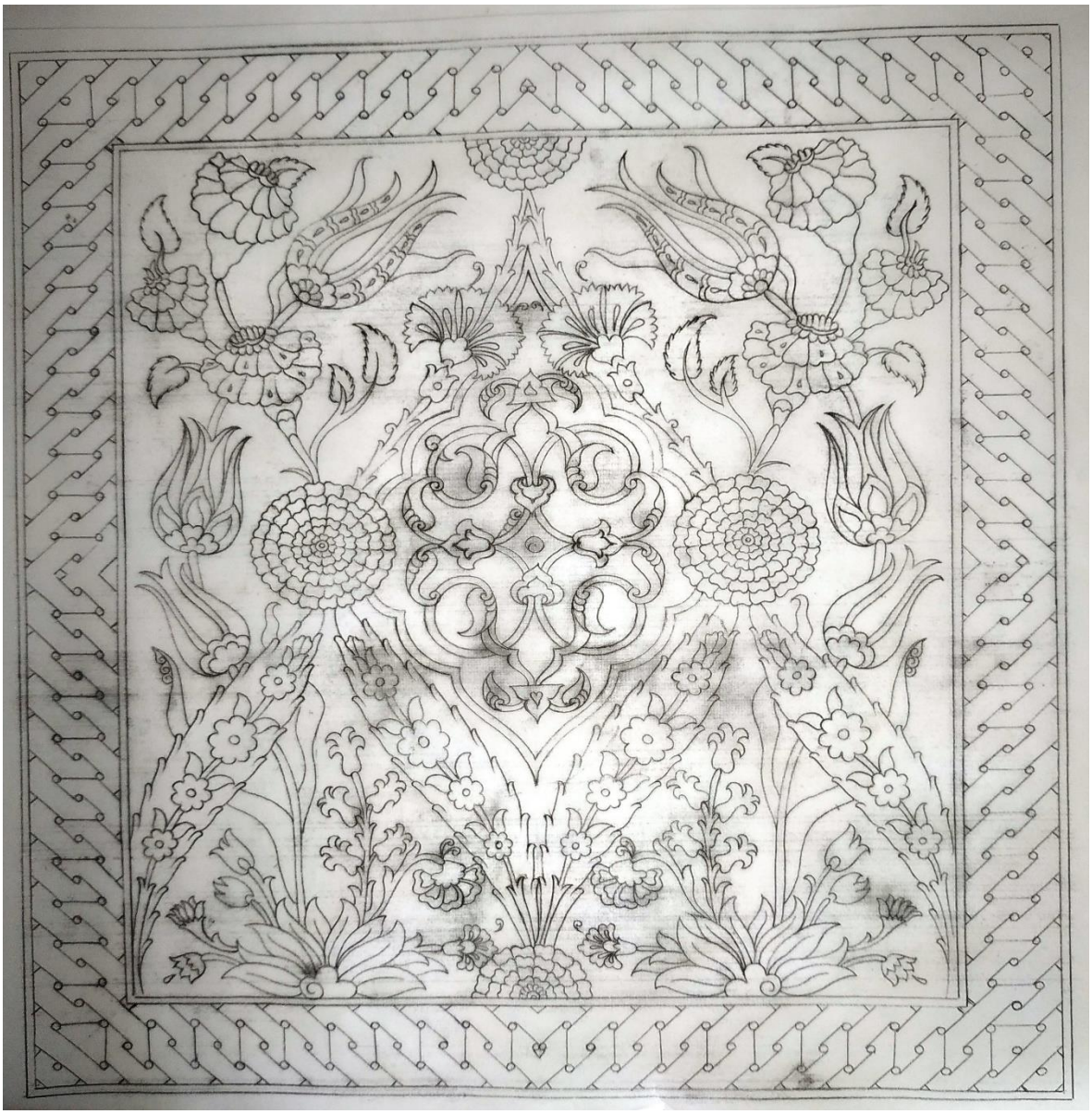
Resim 121: Tabağa aktarılan desenin konturlanmış görünümü

Resim 122: Fırın pişirimi sonrası görünümü

3.3. NATURALİST ÜSLUPLU PANO

Bu çalışmam natüralist tarzdaki çiçek motiflerinden oluşmaktadır. Merkezde şemse formu içerisinde rumi motifi yer almaktadır. ½ simetrik bir kompozisyondur. Panonun çevresi lacivert bir bordür ile çevrelenmiştir.

Resim 123: Desenin aydınger kağıdına çizimi

Resim 124: Panonun fırın pişirimi sonrası

3.4. BABA NAKKAŞLI PANO

Pano ½ simetrik bir kompozisyondan oluşmaktadır. Baba Nakkaş ekolünde kullanılan uç kısımları yuvarlak yaprak ve çiçek motiflerinden meydana gelmiştir. Kemer formunun iki köşesinde helezon şeklinde ilerleyen dallar üzerinde rumi motifi yer almaktadır. Motiflerin zemini boyalı olmadığı için dallar tek çizgiden oluşmaktadır. Boyama tekniğinde bazı örneklerde olduğu gibi mavi beyazın yanında turkuaz rengi de kullanılmıştır. Renk uygulamasında açıktan koyuya doğru geçişler yapılarak boyut kazandırılmış ve motiflerin yuvarlak formları daha da kuvvetlendirilmiştir. Kontürlerde koyu mavi renkler kullanılmıştır.

Resim 125: Desenin aydıngere çizimi

Resim 126: Panonun fırın pişirimi sonrası

3.5. KUŞLU PANO

Hatayi motifinden çıkışlı helezonik dallar üzerindeki saz yapraklarından oluşmakatadır. Asimetrik bir kurguya sahip ve yukardan aşağıya sonsuz ulanabilmektedir. Saz yapraklarından oluşan panonun merkezinde kuş figürü yer almaktadır. Mavi beyazın yanında turkuaz rengi de kullanılmıştır. Renk uygulamasında açıktan koyuya doğru geçişler yapılarak boyut kazandırılmıştır.

Resim 127: Desenin aydıngere çizimi

Resim 128: Fırın pişirimi sonrası

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu tezin inceleme sonucunda çinilerin çoğu çeşitli nedenlerle tahribata uğramıştır. Bu tahribatların sonucunun ötesinde yok olan karolarda var. Türbenin girişinde yer alan bahar ağaçlı panoların geneline baktığımızda altmış adet pencin merkezindeki kırmızıların kazınarak yok edilmiş olduğunu görmekteyiz. Bu kazınma bir araştırma niyetiyle mi yapılmıştır, yoksa tahlil laboratuvarına götürülerek incelemeye mi tabi tutulmuştur ya da bile bile hasar vermek için mi böyle bir şey yapılmıştır? Bunlardan herhangi birinin kırmızıların oyularak zarar verilmesinin nedeni olabilir. Geriye kalan yüz altı penç ise çini değildir. Eksik karolar alçı ile doldurulduğundan boyanarak pano tamamlanmıştır. Böylece yarısından fazla bahar ağacını oluşturan çiçekler yoktur. Toplam kırk sekiz karodan oluşan panoda yirmi adet karo sağlamdır. Ancak bu karolarda bile minik hasarlar mevcuttur.Tamamen sağlam karo yok diyebiliriz.

Türbedeki çinilerin geneline baktığımızda yerlerine ve alanlarına göre tasarımlar yapılmıştır. Bu da bu türbe için çok özenli bir çalışma olduğunu gösteriyor. Basamaklı köşe dönüşlerinin o zerafetiyle dönüşleri, renkleriyle alan farklılıklarını oluşturması panoların etrafındaki ince bordürlerde bile ciddi bir tasarım söz konusudur. Bahar ağaçlı panoların zemini lacivert ise bordürde açık renk ya da zemini beyaz ise bordürler lacivert kullanılarak sınırları belirtilmiştir. Filatolar çok düzgün çekilmiştir. Motifler özenli kullanılmıştır. Panolardaki motiflerde inceleme sonucu lale benzeri laleler, lale tomurcuğuna benzer tomurcuklar ve mine çiçeğini andıran merkezsel çiçekler kullanılmıştır. Panonun geneline baktığımızda bahar ağaçının çiçekleri lacivert zemin üzerine beyaz renklendirilmiştir. Türbede ağaçların gövdesi siyahtır. Ağaçların gövdelerinin siyah oluşu Hürrem Sultan'ın çok görkemli güzel bir yaşamının içerisinde bir o kadar da kendi dünyasında yaşanmış acılar ve ızdırapları olduğunu bizlere düşündürmektedir. Görsel bir şölen yaşayan Hürrem Sultan ağaçların gövdelerindeki karaltı ile iç dünyasında yaşadığı sıkıntıları bir şekilde bu türbeyi yapan sanatçı Hürrem Sultanın hayatını bu ağaçlara yansıtmıştır.. Panoda çok fazla penç ve bahar ağacı kullanılmıştır. Bu da Hürrem Sultanın yaşamını biraz yansıtan bir görüntü

gibi algılanabilir. Bahar her zaman yeni umutları, yaşama olan bağlılığı, yaşama sevincini ifade eder. Hürrem Sultan'da da her ne olursa olsun bu yaşam sevincinin olduğunu algılıyoruz. Her koşulda yaşama dair bir vazgeçilmezliği söz konusudur.

Türbede pencere alınlıkları kitabelerinde bulunan hatların hepsini Ahmet Şemsettin karahisârîî'nin başarılı talebelerinden Hasan Çelebi tarafından yazıldığı tespit edilmiştir. Türbenin genelinde Bahar ağacı çok dominant bir motif olarak karşımıza çıkmaktadır. Fakat kapı arkasındaki renkli sır tekniğindeki çiniler bütün türbenin geneline çok aykırıdır. Bir de kapı arkasında kalarak gizlenmiştir, sanki meraklısına hitaben yapılmış gibidir. Türbedeki Mermer ve Çiniler birbiriyle bir uyum içerisindedir. Kemerli pencere alınlığında yarım ve tam şakaık motifleri ile birlikte iri yapraklar kullanilmistir. Bu kompozisyonda üç adet şakaik ve iki yaprak motifi vurgulanmistir. Pencere alınlıgını dikdörtgene tamamlayan üçgen alanlardada motifler siyah, zemini ise turkuazdir. Çini sanatında özellikle siyah rengin kullanılması nadir öreneklerdendir. Tahribatlar çok vahim düzeydedir. Restorasyonların çok kötü olduğunu, olmayan tahrip olan veya kırılan karoların yerine fırça ile alçı üzerine yapılan çalışmalar çini örnekleri olmasına rağmen oldukça kötü düzeydeddir.

Türbeyi enine kestiğimizde büyük bir penç motifi ortaya çıkmaktadır. Türbe dıştan sekizgen görüntüsüne rağmen, içeri girdiğimizde onaltıgen bir yapıya sahiptir. Sekiz adet nişi birlşetrirerek türbeyi enine kestiğimizde büyük bir penç görüntüsüne sahip oluyoruz. Konkav nişlerin merkezinde birleşim noktalarında basamaklı olarak gelen bahar ağaçlı panoların birinde lale motifi basamağa takılmadan devam ederken diğer panoda basamak kısmından kesilerek devam ediyor. Bu kurgu bütün türbede tekrar eden nişlerin hepsinde uygulanmıştır. Türbenin tamamında iki tanesi giriş kapısının sağında ve solunda olmak üzere toplam otuz dört adet bahar ağaçlı pano bulunmaktadır. Dışardaki iki tanesi türbenin görkemini göstermek adına büyük panolardır. İçerdeki bahar ağaçları ise köşedeki nişlerde yer alan küçük ağaçlardır. Nişlerin içbükey duvarlarlarında ulama çiniler varken mermer mukarnasların etrafındada bahar ağaçlı panolar yer almaktadır. Yazıların boşluklarındaki bu motiflerde kendi içlerinde tekrara dayalı merkezsel penç görünümündedir. Bir dönüşü başlangıç ve bitişin nerdeyse hemen hemen aynı olduğunu, sonsuzluğu ifade ettiğini tanımlayabiliriz. Basamak tarafından kesilen laleli bahar ağacı köşeden başlarken

diğeri dik olarak devam etmektedir. Sekiz adet nişin dönüşümlü olarak dördünde bordürü rumili diğer dördünde ise bordürü pençli yapraklı dönen nişler yer almaktadır. Nişin sağında ve solunda aynı simetrisi olan bu panolar türbenin geneline yayılmıştır. Çift sayı olduğu için kesişmiyorlar, sırasıyla bordürü rumili ve pençli olan bahar ağaçlı pano devam edip gitmektedir.

Pencere alınlıklarının üzerlerindeki kitabelerin anlamlarına bakılırsa türbenin genelini kaplayan bir anlam söz konusudur. Bazılarında kendi içlerinde anlamlı cümleler oluşurken , bazıları bir öncekinin devamı niteliğindedir. Geniş ana bordürler aşağıdan yukarıya bütün nişlerin, kitabelerin ve pencerelerin etrafının bütününü dolaşarak türbeyi sarmalamaktadır. Bu çinilerin bitiminde tepelik motifinden oluşan bordürlerin üst tarafı boş alt tarafı çinilerle bağlantı kuran bordürlerle çevrelenmektedir. Hatta bu bordürlerin üst tarafının beyazlığı ilk bakışta dilimli bir görüntü algısı vermektedir. Türbenin girişinde bahar ağaçlı panoların altında mermer görünümlü süpürgelik panosu yer almaktadır. Bu panolar üstteki bahar ağacının vurgusunu engellememek için çizgisel bir görünüme kavuşturulmuştur. Bahar ağacının görkemini engellemeyecek bir görüntüdedir.

KAYNAKLAR

ALPGÜVENÇ Can, *Hayırda Yarışan Hanım Sultanlar*, Kaynak Yayınları, İzmir 2011.

ALTINAY Ahmet Refik, *Kadınlar Saltanatı*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, Ankara 2005.

ALTUN Ara ve Arlı B. Demirsar, *Tarih Boyunca İznik*, Türkiye İş Bankası Yayınları,İstanbul, 2004.

ASLANAPA Oktay, *Türk Sanatı El Kitabı*, İnkilap Kitabevi, İstanbul 1993.

ASLANAPA Oktay, *Tarih Boyunca İznik*, İş Bankası Yayınları, İstanbul 2004.

BAKIR S. Turan, *İznik Çinileri ve Gülbenkyan Koleksiyonu*, T.C. Kültür Bakanlığı Osmanlı Eserleri Dizisi 5, Ankara 1999.

BAKIR S. Turan, *Osmanlı Sanatında Bir Zirve İznik- Çini ve Seramikleri, Anadolu'daTürk Devri Çini ve Seramik Sanatı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, İstanbul 2007.

BALTACI Cahit, "Hürrem Sultan", T.D.V.İ.A., c. 18, İstanbul 1998.

BİLGİ Hülya, *Ateşin Oyunu: Sadberk Hanım Müzesi ve Ömer M. Koç Koleksiyonlarından İznik Çini ve Seramikleri*, İstanbul 2009.

ERTUĞRUL Burak, *Cariyeler Saltanatı*, Çatı Yayıncılık, İstanbul 2010.

YILMAZ Can ve Gün Recep, *Ana Hatlarıyla Türk İslam Sanatları ve Estetiği,* Kayıhan Yayınları, Samsun 2005.

ÇAĞMAN Filiz, "Kanuni Dönemi Osmanlı Sanatçıları Örgütü Ehl-i Hiref, Türkiyemiz Kültür ve Sanat Dergisi", Sayı. 54, Akbank Kültür Yayınları, İstanbul 1988.

DOWNEY Fairfox, *Kanunî Sultan Süleyman: Solmon le magnifique*, (Çev: Enis Behiç Koryürek), MEB Yayınları, Ankara 1950.

ERACAR Yonca, "XVI. Yüzyıldan XXI. Yüzyıla Kadar Tezhip Sanatında Kullanılan Bitkisel Motifler", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2003.

GÖKBİLGİN Tayyip, MEB İslam Ansiklopedisi, c. 5, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1987.

GÜNGÖR Candan, "İznik Çinilerinin Günümüze Yansıması", Seramik Dergisi No.25, Seramik Federasyonu Yayınları, 2008.

İNCİ A. Birol ve Derman Çiçek, *Türk Tezyini Sanatlarında Motifler*, İstanbul 2007.

KADAKÇI Ayşenur, "Türk Tezhip Sanatında Bitkisel Kökenli Motiflerin Analizi", Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul 1992.

KESKİNER Cahide, *Türk Süsleme Sanatlarında Stilize Çiçekler-Hatai*, T.C. Kültür Bakanlığı Sanat Eserleri, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 2000.

KUBAN Doğan, *Türbelerde Dünden Bugüne*,İstanbul Ansiklopedisi, İstanbul 1994.

KUBAN Doğan, *Osmanlı Mimarisi*, Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul 2007.

LAMARTİNE Alphonsede, *Osmanlı Tarihi I*, (Çev. Serhat Bayram), Tarihi ve Edebi Eserler Komisyonu, Sabah Gazetesi Yayınları. İstanbul 1991.

ORTAYLI İlber, *Mekânlar ve Olaylarıyla Topkapı Sarayı*, Bank Asya Kültür Hizmetleri No:5, Kaynak Yayınları, İstanbul 2007.

ÖNEY Gönül, *İslam Mimarisinde Çini*, Ada Yayınları, İstanbul 1987.

ÖNEY Gönül, Çini ve Seramik, Osmanlı Uygarlığı II, Hzl: Günsel Renda, Halil İnancık, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2004.

ÖZTUNA Yılmaz, Başlangıcından Zamanımıza Kadar Türkiye Tarihi, Hayat Kitapları - 37, Tarih Serisi I, VI, Hayat Yayınları, İstanbul 1965.

ÖZTUNA Yılmaz, *Kanunî Sultan Süleyman*, Kültür Bakanlığı Yayınları: 1049, Ankara 1989.

PEİRCE Leslie P., *Harem-i Hümayun*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2002.

TAN Turhan, *Hürrem Sultan*, Cumhuriyet Basımevi, İstanbul 1973.

TAŞKIRAN Nimet, Hasekinin Kitabı: *İstanbul Haseki Külliyesi Cami-Medrese-İmaret-SübyanMektebi-Darüşşifa ve Yeni Haseki Hastanesi*, Haseki Hastanesini Kalkındırma DerneğiYayınları, no:6, Yenilik Basımevi, İstanbul 1972.

ULUÇAY M. Çağatay, *Padişahın Kadınları ve Kızları*, VII. Dizi, sayı 63, TTK Yayınları, Ankara 1980.

UZUNÇARŞILI İ. Hakkı, "İstanbul'un Fethinden Kanunî Sultan Süleyman'ın Ölümüne Kadar", Dünya Tarihi Osmanlı Tarihi Cilt. II, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2006.

ZİNKEİSEN Johann Wilhelm, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi (1574-1623),* (Çev: Nilüfer Epçeli, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2011.

https://www.hurrem.net/hurrem-sultan/hurrem-sultanin-hayati.html (5.12.2018)

http://www.degisti.com/index.php/archives/4505 (20.01.2019)

ÖZGEÇMİŞ

Ekim 1990'de Afyon'da doğdu. Orta öğrenimini Afyon'da tamamladı. 2012 yılında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü, Eski Çini Onarımları Ana Sanat Dalı'nda lisans eğitimini tamamladı. İlk stajını İstanbul Gorbon Işıl Seramik fabrikasında yaptı. Diğer stajını İstanbul Yıldız Çini ve Porselen Fabrikasında yaptı. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Geleceğin Çinilerinden Çiniler II katıldı. 2013 yılında Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Geleneksel Türk Sanatları yüksek lisans çini bölümü eğitiminide başladı. 2014 Yılında KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI Nevşehir Restorasyon ve Konservasyon Bölge Laboratuvarında Restoratör olarak göreve başladı.